

marksist teori 34

Kasım - Aralık 2018 7.50 TL

Henüz devrim olmadan, devrim kendini kurmaya başlamıştı. Politik öncü ile örgütlü ve silahlı halk bütünleşmişti. Politik öncünün iktidar bilinci halkı iktidara taşıdı. Devrim kendini kura kura geliştirdi. Politik öncü ve halkın bütünleşmesi, halkın örgütlenmesi ve silahlanması ile iktidar bilinci bu ilk dönemin karakteristik özellikleriydi. Bu özellikler bugüne kadar daha da kökleşti. Bugün, sayı ve teknik olarak kendisinden kat kat üstün düşman kuvvetlerine karşı Efrin'de süren direniş, ancak daha en baştan itibaren bu karakteristik özellikleriyle kendini kuran devrim hesaba katıldığında anlaşılır olur.

marksist teori

Sayı 34 ❖ Kasım-Aralık 2018

Rejim Otoriter Mi, Otokrat Mi, Faşist Mi?
Ziya Ulusoy

Örgütsel Önderliğin Güncel Bazı Sorunları
Toprak Akarsu

Trampleni "Şimdi"ye Karmak
Yeliz Bademci

Afrika Ulusal Kongresi Ve Güney Afrika'nın Özgürleşme Mücadelesi
G. Schelm

ANC'nin Kapitalist Güney Afrikası Ve İşçi Partisi İnşası
Çeviren: Ivana Benario

Mali-Ekonomik Kriz, İşçi Sınıfı Ve Komünistler

Sinan Boran

Mali-Ekonomik Krizin Kaynakları

Arif Çelebi

Başdanışmanın Yalanları Ve Hayalleri

İnan Özgür

"Biz Sorumluluğumuzu Yerine Getirelim, İşçi Sınıfı Mutlaka Karşılık Verecektir"

DİSK YK Üyesi

Kanber Saygılı'yla Röportaj

marksist teori

34

Dosya:
Mali-Ekonomik Kriz

Marksist Teori

34

Kasım/Aralık
2018

Marksist Teori - Yaygın Süreli Yayın
Varyos Yay. San ve Tic. Ltd. Şti. Adına
İmtiyaz Sahibi: Şengül Güneş Bali
Sorumlu Yazışleri Müdürü: Şengül Güneş Bali
Yönetim Yeri: Aksaray Mah. Müezzin Sok. İlhan Apt. No: 12/1 D: 7 Aksaray-İstanbul
Tel: (0212) 529 15 94 **Faks:** (0212)529 06 75
Web Sitesi: www.marksistteori.com
Baskı: Ceylan Matbaacılık Tel: (0212) 613 10 79
Abonelik: Yıllık 40 TL (Posta çekini yatırdıktan sonra bilgilerinizi e-posta veya faksla iletiniz.)
Posta Çeki: Serdal Işık 05145562

İçindekiler

5 | Mali-Ekonomik Kriz, İşçi Sınıfı Ve Komünistler
Sinan Boran

19 | Mali-Ekonomik Krizin Kaynakları
Arif Çelebi

33 | Başdanışmanın Yalanları Ve Hayalleri
Inan Özgür

51 | “Biz Sorumluluğumuzu Yerine Getirelim, İşçi Sınıfı Mutlaka Karşılık Verecektir”
DİSK YK Üyesi Kanber Saygılı’yla Röportaj

59 | Rejim Otoriter Mi, Otokrat Mı, Faşist Mi?
Ziya Ulusoy

73 | Örgütsel Önderliğin Güncel Bazı Sorunları
Toprak Akarsu

85 | Tramp’eni “Şimdi”ye Karmak
Yeliz Bademci

91 | Afrika Ulusal Kongresi Ve Güney Afrika’nın Özgürleşme Mücadelesi
G. Schelm

101 | ANC’nin Kapitalist Güney Afrikası Ve İşçi Partisi İnşası
Çeviren: Ivana Benario

Mali-Ekonomik Kriz, İşçi Sınıfı Ve Komünistler

Sinan Boran

Tarih, istediğimiz koşullarda değil, hazır bulduğumuz koşullarda yapıyorsa, dönemin görevleri için tam bir yılmazlıkla öte atılmak dışında bir yol yoktur. Nice “yapılamaz”ı başarmış bir öncünün omuzlarındaki bu yeni görevin üstesinden gelmek için, bir hareket planı hazırlamalı, işçileri evlerinde ziyaret etmeye, sokak görüşmeleri örgütlemeye girişmeli, hangi yoldan ilerlemeliyiz sorusuna işçilerle birlikte cevap aramalıyız. İlk başarılı örneklerden sonra gelişimin hızlanacağı görülecektir. Çünkü, tüm edilgen ve ne yapacağını bilememeye görünümüne karşın, bir işaret fişeğinin işçi sınıfının dev gövdesini kımıldamaya, harekete geçmeye yönelteceği koşullardayız.

Mali ve ekonomik kriz geniş kitlelere de aşikar oldu. Konkordato ilan eden, iflasını açıklayan şirketler yüzlerle sayılmakta. İnşaat ve bağlı sektörler adeta taş kesilmiş durumda. Otomobil satışları hızla düşüyor. Borç çarkı bir giyotine dönüşüyor. Yeni sermaye yatırımları gündemden çıkmış durumda. Yıllık enflasyon, sarayın öngörülerıyla alay edecek bir artış oranına koşuyor. Üretime geçici ara verme örnekleri artıyor. İşçilerin ve emekçilerin yaşam koşulları dünden daha kötü. Daha da kötüleşecek. İşten çıkarmalar başladı. Önümüzdeki aylarda katlanarak artacak. Kronik kitlesel işsizlik büyüyecek. Zenginlerin bir kısmı iflas ederken, bir kısmı ise daha fazla zenginleşecek, yoksullar ise bir bütün olarak daha fazla yoksullaşacak.

Tüm bunlara karşın, kapitalist düzenin faşist şefine ve çoğunluğu politik islamcı medyada mevzilenmiş saray soytarılarına sorarsanız, aslında “memlekette” mali kriz de, ekonomik kriz de yok ve olmayacak. Türkiye’nin öz dinamikleri ve gelişimi muhteşemdir. Türkiye’yi çekemeyen dış güçler ekonomi dışı etkenlerle provokasyona, siyasi bir saldırıya giriştiler, fakat bu önlendi. Durum iyidir. 2019 göstergeleri gelişen, büyüyen Türkiye’yi yansıtacaktır, “yeni ekonomi programı” büyük bir atılımı başlatacaktır vb!

Gerçeğe bakarsanız, durum günümüzdeki gibi aşikar olmadan çok daha önce, ekonomik krize dair alametler çoğaldığı için, diktatör, şeflik onayı referandumunu ve genel seçimleri öne almış, o durumda bile

dört elle olağanüstü hale sarılmış, seçim hileleri için ihtiyaç duyduğu tüm koşulları hazırlamıştı.

Faşist şef, saray hükümeti ve akp, mali ve ekonomik krize egemenler açısından müdahalede bulunuyor, kapitalist düzenin, tekellerin ve faşist rejimin korunup kollanması için önlemler alıyor, gelişmelere bağlı olarak bunları yeniliyor veya tahkim ediyor. Mali-ekonomik krizin yol açacağı toplumsal sonuçların diktatörlüğe ve tekçi devlete yönelecek bir öfkeye dönüşmemesi için, saray polisini, sermaye ordusunu hazır tutuyor, faşist devlet terörünü aralıksız sürdürüyor, yalana dayalı faşist psikolojik savaş makinasını hiç ara vermeden çalıştırıyor.

Şovenizme benzin dökmeye devam ederken, bir yandan da günlük yaşamda dinle bağı görece sıkı yoksulların, geçmişteki laiklik uygulamasına tepkisini, Erdoğan ve akp yıkılırsa “eskinin geri geleceği” korkusunu sistematik olarak körüklüyor, anti-abd’ci, anti-ab’ci, anti-israil’ci demagojik kabadayılık-

larla yoksul Müslüman emekçilerin ezilen, aşağılanan konumda olmaya duydukları tepkiyi saraya, devlete desteğe dönüştürüyor.

Rektör, dekan vb. ünvanlı üniversite bürokratları, saray akademisyenleri, din bezirganı diyanet, saray imamları, anket firması patronları, sarayın hizmetine girmiş yaşlı, yeteneksiz veya tüccar sanatçı takımı, politik islamcı medyaya “güvenlik uzmanı” maskesiyle çöreklenmiş es-ki kelle ve kulak avcıları, kontrollericiler, “köşe yazarı”, “yorumcu” ünvanlı saray propagandistleri, bu çarkın dönmesi için üzerlerine düşeni yapıyorlar. Karşılığında, mali, ticari, sosyal ayrıcalık, destek ve ödüllere boğuluyorlar. Bu cenah için, “inanç karın doyurmaz”, “aç ayı oynamaz”, komşusu açken tok yatanın bizden olmadığı düşüncesi kulağa hoş gelse de insan tabiatına uygun düşmez. Dünyanın da bir cenneti, bir cehennemi olmak zorundadır. Cennet zenginlere, cehennem yoksullardır. O nedenle, işçilerin, emekçilerin, fakirlerin, işsizlerin ya-

şam koşullarına bakıp “popülizm” yapılamaz. En sert kararlar acımasızca uygulanmalıdır.

Ne var ki, sarayın propaganda makinasının, illüzyonistlerinin, faşist devlet terörünün etkisi bir yere, bir sınıra kadardır. Çünkü, ekonomik ve mali krizin kimi toplumsal sonuçları, örneğin işten atılmalar, ücretlerdeki fiili düşüş, çalışma koşullarının ağırlaşması, yoksullaşma, kent ve kır küçük burjuvazisini saracak iflas dalgası, işçi ve emekçilerin yaşam giderleri çerçevesinde mecbur kaldıkları borçlanmanın yarattığı krizler, iş bulamama ve açlık, demagojiyle, yalanla, faşist terörle ortadan kaldırılamaz. Bu toplumsal sonuçlar karşısında kopan öfkeli çılgılık, sayılan araçlarla tümünden bastırılmaz.

Krizle Oluşacak Yeni Koşullar Ve İşçi Sınıfı

Emekçi sınıf ve tabakalar içinde mali ve ekonomik krizin toplumsal sonuçlarıyla ilk karşılaşacak ve örgütlü itiraz, örgütlü ret konusunda nesnel olarak en avantajlı konumdaki gücün işçi sınıfı olduğu aşikar. Bir bakıma, işçi sınıfının kayıtsız kalamayacağı, kaçınamayacağı bir kavga bu. Onun irili ufaklı kimi parçalarının en zorunlu ve asgari günlük çıkarlarına ihanet edip suskun kalması veya ihaneti en dip sınırlara vardırıp faşist şefflik rejimiyle, kapitalist tekellerle işbirliğine girişmesi elbette olasılıklar arasında. Ne var ki, sınıf adına söylenecek, sınıf tavrı olarak yükselecek söz, direnişler ve mücadeleler dışında meşruiyet kazanamaz.

Mevcut koşullarda, mücadelenin önündeki engeller içinde belirleyici

işsel etken, işçi sınıfının örgütsüzlüğüdür. Emperyalizmin küreselleşme evresindeki kapitalizmin, taşeronluk sistemi, esnek-güvencesiz çalışma, kronik kitlesel işsizlik, sermayenin işgücünün yağmalanacağı alanlara engelsiz konumlanma olanakları gibi özellikleri, ücret sendikacılığını etkisizleştirmek, pasif savunmaya itmek ve daraltmakla kalmadı, sendikal örgütlenmeyi genel olarak darbeledi, yasal düzenlemelerden daha kolay etkilenen bir konuma itti. Aynı ayrı devletler bakımından, bu gelişme-

Emekçi sınıf ve tabakalar içinde mali-ekonomik krizin toplumsal sonuçlarıyla ilk karşılaşacak ve örgütlü itiraz, örgütlü ret konusunda nesnel olarak en avantajlı konumdaki gücün işçi sınıfı olduğu aşikar. Bir bakıma, işçi sınıfının kayıtsız kalamayacağı bir kavga bu.

nin hızını, çapını farklılaştıran özgün etkenleri bir yana bırakırsak, tüm kapitalist devletlerde işçi sınıfının sendikal örgütlenmesinin, sendikaların sürükleyicilik ve sonuç alma yeteneklerinin korkunç biçimde zayıflaması, dönemin egemen gerçeğidir. Türkiye ve Bakur Kürdistan’da sendikal işçi oranının, toplam işçilerin yüzde onluk kesimiyle sınırlı olduğu biliniyor. Bu sendikaların önemli bir kısmının, bırakalım politik reformcu talepleri, işçi sınıfının gündelik iktisadi talepleri karşısında bile serma-

yenin ve diktatörlüğün eğilimlerini, isteklerini önde tuttukları uzun yıllardır gözler önünde. Birer patron uşağı, kapitalizmin avukatı olan saray sendikacıları bunun başını çekiyor.

İşçi sınıfı ile kitlesel mesleki örgütleri arasında oluşmuş derin güvensizlik ise ikinci etken. İşçiler, direniş veya grev halinde, sendikadan yeterli desteği alacaklarına, sendikanın direnişi başarıya ulaştıracak bir kararlılıkla hareket edeceğine emin değiller. Ücret sendikacılığını tutarlı

Başlatılacak her direniş, girişilecek her mücadele, fabrikalarda, işletmelerde, işçi havzalarında, emekçi semtlerde, lise ve üniversitelerde toplumsal ruh halini değiştirecek, umudu, dayanışma arzusunu, savaşımlı yükseltme isteğini canlandıracaktır.

tarzda yürütmek isteyen sendikacılar ise, işçilerin gerekli kararlılığı, özveriye, militanlığı sergileyeceğine kuşku duyuyorlar.

Genel grevin ve hak grevinin yasak olması, var olduğu kadarıyla grev, direniş gibi demokratik hakların faşist yasalarla biçimsel hale getirilmesi, işlevsiz kılınması, işçilerin birlik, mücadele ve dayanışmasının önüne faşist yasaklardan oluşan duvarların örülmesi, işçi sınıfının geniş kesimlerini pasifize eden üçüncü etken.

Diktatörlük ve sermaye, emekçilerin, yoksulların, mali-ekonomik

krizin toplumsal sonuçlarına karşı mücadelesinin öncülüğünü yapma güç ve yeteneğindeki işçi sınıfının vurgulanan ve anılmayan tüm dezavantajlarından son sınırına değin yararlanmaya çalışacaktır.

Tüm bunlara karşın, işçiler, işten atma ve hak gaspları başta olmak üzere, mali ve ekonomik krizin kendilerine ödetilmeye çalışılacak faturalarına itiraz edecekler, kavgaya girişeceklerdir. Bunun ilk örnekleri boy vermeye başladı. Başlatılacak her direniş, girişilecek her mücadele, fabrikalarda, işletmelerde, işçi havzalarında, emekçi semtlerde, lise ve üniversitelerde toplumsal ruh halini değiştirecek, umudu, dayanışma arzusunu, savaşımlı yükseltme isteğini canlandıracaktır. İşçi direniş ve mücadeleleri yaygınlaştığı ve yaşama yeteneği sergilediği ölçüde, faşist şefe, faşist politik islamcı diktatörlüğe ve militarist kurumlara şu veya bu nedenle tepki duyan, öfkeli olan kent ve kır emekçilerinin, kadınların, gençlerin, yoksulların, Alevilerin, antikapitalist Müslümanların, Kürt halkımızın, ulusal toplulukların, lgbti+'lerin, aydın ve sanatçıların sempatisini, desteğini kazanacaktır. Bu temelde geliştirilecek pratikler ise, işçilerin kararlılığını, mücadele gücünü bileyecek, sınıfın yeni bölüklerini kavgaya çekecektir.

Bunun dışında, mali ve ekonomik krizin, zamlar, yoksullaşma, işsizlik, artan borçlar, ağırlaşan vergi yükü, sağlık, eğitim vb. alanlarda doğacak ek yükler gibi sonuçlarının halklarımızın değişik kesimlerini mücadele etmeye iteceğini, işçi sınıfının direnişleriyle, emekçilerin ve ezilenlerin direnişlerinin, birleşik mücadele

olarak kaynaşacağını ve etki gücünü artıracığını öngörebiliriz.

Dönemin devrimci politikasının dayanacağı imkanlar bunlardır.

Bu imkanların, faşist politik islamcı rejimin, devletin tekçilikle bağlı yapısal kriziyle ağırlaşmış, adeta kronikleşmiş yönetememe krizi koşullarında oluştuğu, bu nedenle, “basit” bir talep etrafında yürütülecek bir muharebenin bile kendini aşan sonuçlar doğurabileceği de sıkıca akılda tutulmalıdır.

İşçi Sınıfının Direniş Örgütlerini Oluşturma Zorunluluğu

İşçiler, diktatörlüğün mali-ekonomik krizle bağlı ve aynı zamanda krizi fırsata çevirmeyi kapsayacak saldırılarını püskürtmek, politik, iktisadi ve sosyal haklarını genişletmek için yüksek bir kararlılık sergilemek zorundalar. Aksi halde, çatışmanın, krizin keskinliğiyle bağlı sert tabiatının gereklerine cevap olamaz, işgücü yağmasının şiddetlenmesine, iş ve yaşam koşullarının kötüleşmesine, işsizlik kazanında acı çekmeye, iş cinayetlerine maruz kalmaya, engelli olmaya, fabrika ve işletmelerde onur kırıcı uygulamalara uğramaya, örgütsüzleştirilmeye, iradesizleştirilmeye, yaşam alanlarında yokluğun ve yoksulluğun yol açtığı sosyal trajedilere engel olamazlar.

Durumu tersine çevirmenin, emekçilere ve ezilenlere öncülük sorumluluğuna da cevap olabilecek bir direniş ve hücum için en acil görev, bunun örgütlerinin oluşturulmasıdır.

Yüzde 90’lık bölümü sendikası olan ve biçiminden bağımsız olarak, yarı-legal veya illegal işçi kitle ör-

gütleri içinde birleşmek gibi bir irade de geliştirmeyen işçi sınıfının örgütsüzlüğü malum. Bu durum, mali ve ekonomik krizle bağlı kapitalist ve faşist saldırılara karşı, fabrikalarda, işletmelerde ve işçi havzalarında örgütler kurmayı emrediyor. İşçilerin özneleşmesi ve eylemlerle ilgili kararların zamanında alınması, sorunların çözüme kavuşturulması için iki tipte örgüte ihtiyaç var:

1) Fabrika-işletme meclisi, işçi havzası meclisi.

Bu görüş açısı, fabrika komitesi ve işletme komitesi için de geçerlidir. Öncü işçiler, mali ve ekonomik krize karşı mücadelenin ve işçilerin birliğinin ifadesi olacak, fabrika ve işletme meclislerinin ve komitelerinin kurulması doğrultusunda ilk adımları atmamakla yükümlüdür.

2) Fabrika-işletme komitesi, işçi havzası komitesi.

Fabrika ve işletme meclislerinin katılmak isteyen tüm işçilere açık olması, fabrika ve işletme komitelerinin ise meclisler tarafından seçilecek işçi temsilcilerinden oluşması, dar tutulması, amaca uygun olacaktır. Hiç kuşku yok ki, işçi meclislerine katılacak işçi sayısı fabrikadan fabrikaya, işletmeden işletmeye değişecektir. Bu olağandır da. Yine, değişik etkenler nedeniyle, işçi meclisleri daralıp genişleyecektir. Keza hem meclislerin hem de komitelerin yıkılıp yeni-

den kurulacağı durumlar oluşacaktır. Mesele, diktatörlüğün ve sermayenin mali-ekonomik krizin yükünü işçilere, emekçilere, yoksullara yıkma saldırılarını püskürtmek, değişik tipte politik ve iktisadi kazanımlar, mevziler elde etmek hedefiyle, mükemmeliyetçiliğe düşmeksiniz, işçi meclisi ve işçi komitesi gibi mücadele örgütleri kurmak yolunda ilk adımların hızla atılması, belirli sayıda öncü işçinin bunun için bir araya gelmesidir. Bugün önemli olan, bir fabrika meclisinin veya bir işletme meclisinin

Bu işgallerin, direnişçi işçilerin mücadele kararlılığını yükseltmekten başka, direnişe güçlü bir halk desteği “örgütledikleri”, moral üstünlük sağladıkları, başta öğrenci ve işçi gençlik olmak üzere, emekçi kitlelerde dayanışma yönelimi geliştirdikleri biliniyor.

kaç kişiden oluştuğu değil, kurulması ve faaliyetlerine başlamasıdır. Bu görüş açısı, fabrika komitesi ve işletme komitesi için de geçerlidir. Şu halde öncü işçiler, mali ve ekonomik krize karşı mücadelenin ve işçilerin birliğinin ifadesi olacak, fabrika ve işletme meclislerinin ve komitelerinin kurulması doğrultusunda ilk adımları atmaları yükümlüdür.

Birleşik işçi iradesinin ortaya çıkarılması, direnişlerin yalıtıklık zayıflığı nedeniyle etkisizleşmemesi, yenilgiye uğramaması için, işçi hav-

zası meclisi ve işçi havzası komitesi biçiminde birleşik örgütler ikinci ihtiyaçtır. Bu adım atıldığında, farklı işkollarından, farklı fabrika ve işletmelerden işçilerin birliği sağlanacak; gerek örgütlenme engelleri, gerekse de işkolu sınırı temelindeki faşist yasaklar aşılabacaktır. İşçi havzası meclislerinin ve komitelerinin çağrıları, başta öğrenciler ve kadınlar olmak üzere, toplumun değişik kesimlerinden güçlü bir destek sağlamanın çok elverişli bir aracı olacaktır.

Kuşku yok ki, isim ve biçim, sorunun esasını oluşturmuyor. Mesele, gerek fabrika ve işletmelerde, gerekse de işçi havzalarında, işçi iradesini, farklı fabrikalardan, işletmelerden, işkollarından işçilerin birleşik mücadelesini örgütleyip yürütme yeteneğinde örgütler oluşturulmasıdır. Bu iradeyi sergileyecek olanlar, uygun gördükleri bir biçim ve isim de keşfedeceklerdir.

Fabrikalar Direniş Ateşinin Ocağı Kılınmalıdır

“Krizin faturasını kim ödeyecek” sorunu etrafında gelişecek ve değişik yönlere dal budak salacak sert mücadeleyi örgütlü karşılaması gereken işçi sınıfı, verili koşullarda sergileyeceği direnişlerin başarısı için, fabrika ve işletme işgallerine öncelik vermelidir. Bu, günümüz koşullarında, direnişi güçlü biçimde yürütme, savunma olanaklarını güçlü tutma, başkaca direnişlerle birleştirme, emekçilerin ve ezilenlerin etkin desteğine kanal açma imkanı sunacak en elverişli biçimdir.

Örneğin basın açıklaması, fabrika, işletme önünde nöbet, fabrika-

nın, işletmenin bağlı olduğu tekelin merkezine yürüyüş vb. biçimler, mevcut politik koşullar ve güç ilişkileri zemininde, bir direniş kazığı çakmaya veya kolayca söndürüle-meyecek bir direniş ateşi yakmaya yetmeyecek, valilerin yasaklama kararlarına, faşizmin polisinin, jandarmasının baskılarına, gözaltı terörüne, ülkücü ve politik islam-cı faşistlerin saldırılarına uğramak zemininde zayıflama, daralma ve dağılma riskine daha büyük ölçüde açık olacaktır. Oysa ihtiyaç, direniş ve zafer kararlılığını ortaya koyma, yeni kesimlere yayma, dayanışma çağrısı işlevi görme imkanı tanıyacak bir biçimdir. Fabrika, işletme işgali buna uygunluğu nedeniyle tercih edilmelidir.

İşçi sınıfının mücadele tarihi, Ocak 1963'te Kavel işçilerinin ilk kurşunu oldukları, 1965 sonrası Türk Demir Döküm, Singer, Gıslavet işçilerinin bayraktarlığını yaptıkları, oradan günümüze değin İstanbul'dan Erzurum-Aşkale'ye, İzmir'den Zonguldak'a, İzmit'ten Konya-Seydişehir'e, fabrikaların, işletmelerin, maden ocaklarının işgali örneklerini onurla kaydetmiştir. Bu işgallerin, direnişçi işçilerin mücadele azim ve kararlılığını yükseltmekten başka, direnişe güçlü bir halk desteği "örgütledikleri", moral üstünlük sağladıkları, başta öğrenci ve işçi gençlik olmak üzere, emekçi ve ezilen kitlelerde dayanışma yönelimi, mücadele coşkusu geliştirdikleri biliniyor.

Fabrika, işletme işgaline girişecek işçilerin, suların, elektriklerin kesilmesi olasılığına, uzayacak direnişin gerektireceği yiyecek, içecek ihti-

yacına dönük önlemleri almak gibi hazırlık görevleri akılda tutulmalıdır.

Fabrika, işletme işgaline girişilemediği koşullarda, emekçi semtlerde, işçi havzalarında kitlesel irade beyanları, yürüyüşler, kent merkezlerinde oturma eylemleri, yasaklı meydanların işgali, otoyolların kesilmesi, işçi kıyımı yapan tekellerin merkezleri önünde çadır kurma, giriş çıkışı engelleme, bu binaları işgal, emekçi semtlerde, işçi havzalarında miting, açlık grevi, barikat eylemleri, akp, müsiad, tüsiad ve politik islam-

İşçi sınıfının önündeki görevler, doğal olarak komünist öncünün, onun tek tek tüm örgütlerinin ve militanlarının gündemidir. Değişik tipte komünist örgütlerin, bu gündemle ilişkilene biçimlerini ve imkanlarını saptayıp pratikleştirmeye yönelmeleri olağandır.

cı medya binaları önünde gösteri vb. eylemler etkin, sonuç alıcı, emekçileri ve ezilenleri birleştiren ve mücadeleye çeken sonuçlar üretecektir.

Komünistlerin Güncel Görevleri

İşçi sınıfının önündeki görevler, doğal olarak komünist öncünün, onun tek tek tüm örgütlerinin ve militanlarının gündemidir. Değişik tipte komünist örgütlerin, bu gündemle ilişkilene biçimlerini ve imkanlarını saptayıp pratikleştirmeye yönelmeleri olağandır. Çağrının ilk

ve temel muhatabı ise, kitleler içinde dolaysız günlük çalışma yürüten örgütler ve kurumlardır.

Başarılması gereken görevler, gelişimin değişik aşamalarında kaçınılmaz olarak farklılaşacaktır. O nedenle, aşağıda söylenecek sözlerde, günümüzün ve yakın dönemin önceliklerinden hareket edildiği akılda tutulmalıdır.

1) İşçi İradesinin Oluşmasına Katkı

Politik kitle ajitasyonu, bire bir görüşmeler, evlerde, kahvelerde dar

Büyük bir devrimci inatla yürütülmesi gereken çalışmaların, bir örgütlenme seferberliğine, yeni alanlara ulaşma hamlesine dönüştürülmesi, parti örgütlerinin yeni kuvvetlerle büyütülmesinin ötesinde, savaşımın sonraki aşamalarına güçlü bir hazırlık olacaktır.

işçi toplantıları, sendikal toplantılar, panel, “işçi mücadeleleri” içerikli belgesel gösterimi, “değişik kuşaklardan işçiler grev-direnış deneylerini anlatıyor” toplantıları ve olanaklı tüm biçimlerde, işçilerle, işçi sınıfının mali-ekonomik krizle bağılı faşist ve kapitalist saldırılar karşısında emekçilerin ve ezilenlerin öncülüğünü üstlenme, işçi onurunu yükseltme, halklarımızın gücünü ayağa kaldırma sorumluluğu tartışılmalıdır.

Bu tartışmalarda, direniş ve mücadele örgütleri olarak fabrika komite-

si-işletme komitesi, fabrika meclisi-işletme meclisi kurulması, direniş biçimi olarak fabrika işgalinin önde tutulması görevleri gündemleştirilmeli, bu doğrultuda neyin nasıl yapılabileceği enine boyuna konuşulmalı, bir yapma gücü geliştirilmesine odaklanılmalıdır.

Büyük bir devrimci inat, kararlılık ve iddiayla yürütülmesi gereken bu çalışmaların, bir örgütlenme seferberliğine, yeni alanlara, yeni güçlere ulaşma hamlesine dönüştürülmesi, parti örgütlerinin yeni kuvvetlerle büyütülmesinin ötesinde, savaşımın sonraki aşamalarına güçlü bir hazırlık olacaktır.

Bugün, fabrika-işletme meclisinin, fabrika-işletme komitesinin, işçi havzası meclisinin, işçi havzası komitesinin kurulması, doğaldır ki, pek çok engelle mücadeleyi, korkunç bir ısrarı, coşkulu bir sabrı, en önemlisi de, örneğin, “Kobanê düşmedi, düşmeyecek” kararlılığını, adanmışlığını, iradesini gerektiriyor. Bütün bunlar önce komünist işçilerde, işçi sınıfının komünist öncüsünde maddileşmelidir. Tarih, istediğimiz koşullarda değil, hazır bulduğumuz koşullarda yapılıyorsa, dönemin görevleri için tam bir yılmazlıkla öte atılmak dışında bir yol yoktur. Nice “yapılamaz”ı başarmış bir öncünün omuzlarındaki bu yeni görevin üstesinden gelmek için, bir hareket planı hazırlamalı, işçileri evlerinde ziyaret etmeye, sokak görüşmeleri örgütlemeye girişmeli, hangi yoldan ilerlemeliyiz sorusuna işçilerle birlikte cevap aramalıyız. İlk başarılı örneklerden sonra gelişimin hızlanacağı görülecektir. Çünkü, tüm edilgen ve

ne yapacağını bilememe görünümüne karşın, bir işaret fişeginin işçi sınıfının dev gövdesini kıvıldamaya, harekete geçmeye yönelteceği koşullardayız. Sorun, işin kolayına kaçmaktır. Sorun, işçilerle bağ kurmak üzere somut planlar yapıp işe girişmek yerine, fabrika-işletme komitesinin, fabrika-işletme meclisinin, işçi havzası komitesinin, işçi havzası meclisinin örgütlenemeyeceği üzerine söz tüketmemek, umutsuzluk ve inancsızlık örgütlememektir.

2) Direnişlerle İlişkilenişte Örgütlü Hareket Ve Hedeflilik

Krizin burjuva yönetimi için girişilen saldırıları (işten çıkarma, ücretsiz “tatil”, düşük ücretli izin, kimi sosyal hakların gaspı vb.) püskürtmek için başlatılan direnişlerle örgütlü tarzda ve açık hedefler temelinde ilişkilienilmelidir. Tüm direnişlerden öncesinde veya başladığı gün haberdar olunması hedefiyle, belli başlı sanayi kentlerinde bilgi-veri toplama merkezi kurulmalı, gazeteler ve internet basını bu amaçla sıkı biçimde izlenmeli, sosyal medyadan yararlanılmalı, sendikalarla bilgi akışı sağlayacak bağlar oluşturulmalıdır.

Her direniş için bir komite kurulmalı; komiteyle, görevleri, hedefleri, çalışma tarzı tartışılmalı, net bir yön çizilmeli, muğlaklığa yer vermeyen, somut bir hareket planı oluşturulmalıdır. Komite ve çalışmaya dahil olacak yoldaşlar direniş yerlerinde ve yaşam alanlarında işçilerle bağ kurmalı, onlara direniş örgütleri ve direniş biçimlerine dair düşüncelerimizi açıklamalı, bu doğrultuda inisiyatif sergilemeye

davet etmelidir. Direniş bölgesindeki işçilere, yoksullara, ezilenlere, dayanışma çağrısında bulunmalı, bu amaçla bildiri, duvar gazetesi, afiş, duvar pulu, cd vb. araçlardan yararlanmalıdır. Direnişteki işçilere, eş ve çocuklarına, bölgedeki kadınlara, gençlere, emekçi erkeklere dayanarak, müzik, tiyatro, şiir grupları oluşturmalı, ilerici, antifaşist, devrimci sanatçılarla bağ kurarak bu faaliyetlere omuz vermeye davet etmeli, film, belgesel gösterimleri, müzik dinletileri örgütlemelidir.

Sorun, işçilerle bağ kurmak üzere somut planlar yapıp işe girişmek yerine, fabrika-işletme komitesinin, fabrika-işletme meclisinin, işçi havzası komitesinin, işçi havzası meclisinin örgütlenemeyeceği üzerine söz tüketmemek, inancsızlık örgütlememektir.

3) Direniş Haberlerinin Kitlelere Ulaştırılması

Faşist politik islamcı şefflik rejiminin palazlandığı tekellerin gazete ve televizyonculuk alanında mülkiyet hakimiyeti kurduğu, bu gazete ve televizyonların faşist propaganda makinası olarak işletildikleri gözler önünde. İnternet muadilleri dahil, bu gazete ve televizyonlar, iş cinayetlerini, işçi direnişlerini, işsizlik ve borç intiharlarını, sağlık, eğitim, ulaşım gibi alanlarda emekçilerin boğuştuğu mali sorunları, yoksulluğun

yarattığı acı ve öfke uyandıran toplumsal manzaraları, polis zulmünün türlü örneklerini burjuva çarpıtılmışlık temelinde bile haber yapmıyorlar.

Bu koşullarda, gerçekleri işçilere ve ezilenlere taşımak, o gerçeklere emekçilerin, yoksulların safından bakılmasını sağlamak büyük bir önem kazanıyor. Bu temeldeki ajitasyon ve propaganda çalışmaları, mali ve ekonomik kriz dalgalarının günlük yaşama ve sofralara vurduğu koşullarda, özellikle, akp'nin etkisi altındaki işçilerin ve yoksulların ger-

Ajitasyon ve propaganda çalışmaları, mali ve ekonomik kriz dalgalarının günlük yaşama ve sofralara vurduğu koşullarda, özellikle, akp'nin etkisi altındaki yoksulların gerçeklerle yüzleştirilmesinde iddialı ve enerjik pratiğin temel gereklerinden olacaktır.

çeklerle yüzleştirilmesinde iddialı ve enerjik pratiğin temel gereklerinden biri olacaktır.

Bu kapsamda, işçi direnişlerinin, devrimci basın-yayın araçları, sözlü ve yazılı ajitasyon-propaganda yoluyla kitlelere taşınmasında atak olunmalıdır. Bir işçi direnişiyle ilişkileri yürütmekle görevli komite, örgüt ya da bireysel sorumlu, direniş haberini yapmalı, fotoğraf çekmeli, direnişçilerle röportaj yapmalı, bunları basın-yayın araçlarına iletmeli ve akıbetini takip etmelidir. Direniş-

ler, işçi havzalarında, emekçi semtlerinde, sözlü ajitasyon çalışmaları dışında, yazılamalar, duvar gazeteleri ve pankartlarla kitlelere ulaştırılmalı, işçiler ve ezilenler direnişe dayanışmaya, onunla tek yumruk tek yürek olmaya çağırılmalıdır.

4) Örgütlü Dayanışmanın Yükseltilmesi

Direnişçi işçilerde kavga kararlılığının, kazanma ruhunun, direnme inadının güçlendirilmesi, devlet terörü başta olmak üzere, diktatörlüğün değişik araçlarla girişeceği yıldınlık yaratma, korku ve umutsuzluk örgütleme yöneliminin boşa çıkarılması, patron-işçi, devlet-halk, zengin-yoksul, ezen-ezilen saflaşmasının yükseltilmesi için, dayanışmanın örgütlü yürütülüşü özel bir değere sahiptir. Bu aynı zamanda, işçi sınıfı ve ezilenlerin kendilerini örgütlemelerinin de biçimlerinden biri olacaktır.

“X direnişiyle dayanışma platformu”, “işçi direnişleriyle dayanışma platformu”, “birleşik dayanışma ve mücadele platformu” gibi, fabrikaların, emekçi semtlerinin ve okulların birliğini sağlayacak platformlar bunun canlı ifadeleri olacaktır. Partilerin yerel örgütleri, sendika şubeleri, yöre dernekleri, inanç kurumları, spor kulüpleri, kadın örgütleri, öğrenci örgütleri, çevre örgütleri, meslek odaları şubeleriyle, bu platformlarda yer almaları için enerjik, ısrarlı bir ilişkileniş içinde olunmalıdır. “En geniş birlik” adına yerinde saymadan, adım atmak isteyen kurumlarla birlikte harekete geçilmeli, mücadelenin ilerletilmesinin etkisi veya başkaca nedenlerle sonradan katılma kararı veren kurumlara eşit

bir ortam yaratılmalıdır. Böylesi geniş ölçekli mücadele birlikleri oluşturulamıyorsa, tek tek mahalleler ölçeğinde, tek tek okullar, tek tek kesimler ölçeğinde adımlar atılmalıdır: “x lisesi x direnişiyle dayanışma platformu”, “x bölgesi sendika şubeleri x direnişiyle dayanışma platformu”, “x bölgesi spor kulüpleri x direnişiyle dayanışma platformu” vb. Eğer yapısal olarak uygunsa, bu örgütler “platform” yerine, “meclis” olarak da adlandırılabilir.

5) Ajitasyon-Propagandada Somutluk, İknanın Temel Alınması

Mali ve ekonomik krizle ilgili işçi sınıfına ve ezilenlere söylenecek sözlerin, kapitalizmin teşhiri ve sosyalizm propagandası temelinde yükselmesi gerektiği tartışma gerektirmiyor. Tek tek sorunları ve tek tek talepleri yalıtık, kendi başına bir durummuş gibi yansıtan teşhir tarzı, düzen sınırlarını aşacak bir bilinç oluşturmaya hizmet etmez. O nedenle, ajitator ve propagandistlerin kafa hazırlığı için güçlü bir emekçilik sergilemeleri, tercih değil zorunluluktur. Bunun gereklerine uygun davranılmalı, okuma, düşünme, tartışma pratikleri konusunda disiplinli olunmalıdır.

Yalnızca akli aydınlatmayı hedeflemek de yarım bir iş olur. Yüreklere de ulaşılmalı, öfke uyandırılmalı ve örgütlenmelidir. Bu, mali ve ekonomik krizin işçilerin, emekçilerin, yoksulların hayatına etkilerinin canlı bir teşhirini gerektirir. Güncel gelişmeler ciddiyetle izlenmezse, bu temelde bir okuma, inceleme, hazırlık çalışması yürütülmezse, böyle bir görevin üstesinden gelinemez.

29 Eylül’de yayınlanan şu birkaç habere bakalım:

“Ordu Devlet Hastanesi Başhekimliği’nden doktorlara giden talimat yazısında kalp-damar cerrahi ameliyatlarında, acil durumlar dışında ameliyat yapılmaması istendi.”

“Özellikle eğitim ve araştırma hastaneleri başta olmak üzere tıp fakültesi ve devlet hastaneleri ekonomik kriz ile boğuşuyor. Kurdaki artış nedeniyle kalp-damar, beyin cerrahisi gibi pahalı malzeme gerektiren ameliyatların aciliyet dışında yapılması yönündeki talimatların bazı devlet hastanelerine gitmeye başlaması, aslında durumun diğer hastanelerde de benzer olduğunu ortaya koydu.”

“Vücudunda hiç insülin hormonu bulunmayan Tip 1 diyabet hastalarının tedavisinde kullanılan insülin pompasının fiyatı 11 bin 600 TL’den 18 bin 215 TL’ye çıktı. Has-

maların aylık alması gereken malzemenin fiyatıysa 264 liradan 600 liraya yükseldi.”

“Astım ve KOAH hastalarının kullandığı ilaçlardan ek para alınmaya başlandı. Uygulamayla astım ve KOAH hastalarının raporlu ilaçlarından kutu başına 14 ila 20 lira arasında fiyat farkı ödemesi çıkmaya başladı. Raporlu olmalarına rağmen üç kutu ilaç için 55 lira fark istenmesi hastaları zor durumda bıraktı.”

“İzmir İl Sağlık Müdürlüğü tarafından İzmir Tepecik Eğitim ve

Partilerin yerel örgütleri, sendika şubeleri, yöre dernekleri, inanç kurumları, spor kulüpleri, kadın örgütleri, öğrenci örgütleri, çevre örgütleri, meslek odaları şubeleriyle, bu platformlarda yer almaları için enerjik, ısrarlı bir ilişkileniş içinde olunmalıdır.

Araştırma Hastanesi’nde personele telefonla gönderilen kısa mesajda, stajyer öğrencilere yemek verilmeyeceği duyuruldu. Hastane personelinin telefonlarına şu mesaj iletildi: ‘bu mesaj gereğince 1 Ekim’den itibaren bu hastanede staj yapan sağlık meslek lisesi ile hemşirelik, laborantlık ve benzeri sağlık meslek okulları öğrencilerine yemek verilmeyecek.’”

Ve bu da 3 Ekim tarihli bir haber:

“Cumhurbaşkanlığının 2017’de bir yıllık harcaması Sayıştay’ın faaliyet raporuna göre, 362 milyon oldu. Te-

mizlik için 3 milyon, temsil ve ağır-lama için 36 milyon, kırtasiye için 1 milyon 641 bin 497 TL harcandı.”

29 Eylül tarihli haberlerle 3 Ekim tarihli haberin yan yana konulmasıyla oluşacak fotoğraf yeterince çarpıcı, akılla ve yürekle temas için yeterince zengin değil mi?

İşçi kıyımına ve direnişlerine dair pek öne çıkmayan birkaç habere bakalım:

“Kemalpaşa’da yer alan Özstü fabrikasında, düzensiz yatırılan maaşların ardından işten çıkarmalar da başladı. 5 işçiyi işten atan Özstü, performans düşüklüğünü gerekçe gösterirken esas sebebin sendika çalışması olduğu öğrenildi.”

“İzmir Karabağlar’da kentsel dönüşüm çalışmaları kapsamında, Nuhoglu İnşaat tarafından yapılan Yenitepe Projesi artan inşaat maliyetlerinden dolayı durdu. 900 işçi birikmiş alacakları ve tazminatları ödenmeden işten çıkarıldı.”

“Grevde olan Süperpak işçileri, patronun örgütlülüğü kırmayı ve işçiyi sefalet ücretine mahkum etmeyi planladığını söyledi.”

“Zorlu Holding, Vestel’de çalışan 200 kişiyi işten çıkardı. Şirket, işten çıkarmalara gerekçe olarak, ‘iç pazarda yaşanan daralma’yı gösterdi. (...) Tüm bu sayılara göre son dönemde Vestel, 620 işçisini işten çıkardı. Önümüzdeki günlerde ise işten çıkarmaların devam etmesi bekleniyor.”

“İstanbul Esenyurt’ta bulunan Duyar Vana patronu, kriz gerekçesiyle daralmaya gittiğini açıklayarak işçi çıkarmaya başladı. İşten attığı işçilere ise ihbar tazminatını ödemedi, kıdem tazminatını ise taksitde böl-

dü. 1965 yılında kurulan ve şu anda 70'ten fazla ülkeye ihracat yapan Duyar Vana'da..."

"Ceylanpınar TIGEM'de çalışan 326 işçinin işlerine son verildi."

"Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi'nde kurulu bulunan Amerikan sermayeli EATON Polimer Kauçuk Fabrikası'nda 6 aylık sözleşme yapılarak alınan yaklaşık 300 işçi, verilen sözler tutulmayarak, sözleşmeleri biter bitmez işten çıkarıldı."

"İlbak Holding'e bağlı Fors Medya, 3. Mecra ve Üniversite Medya firmalarında yaklaşık 100 işçi ekonomik kriz ve dövizin ani yükselişi bahaneleriyle işten çıkarıldı."

"Kocaeli'de İSU'nun Derince ve Körfez'deki altyapı ihalelerini verdiği Atınak Mühendislik, 300 işçisinin üç aylık alacağını ödemedi konkor-dato ilan etti."

Eylül sonu-Ekim ortası döneminin bazı haberleri bunlar. Ajitasyon ve propaganda çalışması yapan, kitle faaliyeti yürüten her komünistin, her örgütün, örneğin bunlardan haberli olup olmadığını, şayet faaliyet alanlarındaysa bu gelişmelerle ilgilenip ilgilenmediğini kendine sorması, şimdiden sonra yapılacaklarla ilgili doğru bir hareket planı çıkarmayı da çok kolaylaştıracaktır.

Yeni Bir Kitle Atılımını Hazırlamak

Mali ve ekonomik krizin 2019'daki pek çok gelişmeyi hatırı sayılır ölçüde etkileyeceği görülüyor. "Ekonomi" emekçi ve ezilen on milyonların temel güncel gündemi. Gidişatın kötüye olduğunu düşünenler yüzde 60'ı aşmış durumda. Daha önemlisi, akp seçmeninin

yüzde 40'ının da "ekonomi"de istikametini kötüye olduğunu düşünmesi. Memnuniyetsizliğin, mutsuzluğun, hayal kırıklığının, tepkinin, öfkenin, arayışın ya da işsiz kalmanın, uzun zamandır işsiz olmanın, yoksulluğun, katlanan geçim sıkıntısının, ödenemeyen borçların, adaletsizliklerin, küçük mülkünden yoksun kalmanın, emekçi semtlerinden ve işçi havzalarından başlayarak, kentlerde, özellikle de büyük sanayi kentlerinde patlayıcı maddeye dönüşmesi öncelikli ihtimaldir.

Ekonomik krize karşı mücadele, büyüyecek, yayılacak, belirli uğraklarda sıçramalı gelişecek bir işçi kitle hareketi dalgasını, işçilerle, kadınların, gençlerin, yoksulların, ulusal ve inançsal talepli mücadelenin birleşik hareketini üretebilecek kuvvetli bir imkandır.

Polis zulmünün, yasaların ve devlet zorunun işçilerin karşısında patronları korumasının, bu patlayıcı maddelerin şiddetini artırması sürpriz olmayacaktır.

İşçilerin ve ezilenlerin mali-ekonomik krizle bağlı saldırılara karşı geliştirecekleri itiraz ve mücadeleler, faşist rejim koşullarında kaçınılmaz biçimde devlet-işçiler, devlet-halk çelişkisi olarak derinleşecektir. Komünist ajitasyon ve propaganda faaliyeti, bu yönelimi güçlendirecek, burjuva muhalefetin kanalları-

na akmasını önleyecek bir canlılık ve zenginlik taşımalıdır. “Biz değil zenginler ödeyecek”, “biz değil saray ödeyecek”, “biz değil sömürücüler ödeyecek”, “biz değil saray ve tekeller ödeyecek”, “biz değil dolar milyonerleri ödeyecek”, “biz değil alinterimizi yağmalayanlar ödeyecek”, “biz değil patronların hükümeti ödeyecek” şiarları, duvarlarda, pankartlarda, afişlerde, direniş eylemlerinde, gösterilerde, mitinglerde ayağa kalkmalı, kitlelere mal edilmelidir. Özgürlük, adalet, halklara ve cinslere eşitlik talepleri, “kapitalizm krizdir, kapitalizmi yıkalım”, “kapitalizm işsizliktir, kapitalizmi yıkalım”, “kapitalizm milyonların yoksulluğudur, kapitalizmi yıkalım”,

“kapitalizm eşitsizlik ve adaletsizliktir, kapitalizmi yıkalım”, “kapitalizmi yıkalım yaşasın sosyalizm” sloganları, yukarıdaki saflaştırma şiarlarına eşlik etmelidir.

Mali ve ekonomik krize karşı mücadele, büyüyecek, yayılacak, belirli uğraklarda sıçramalı gelişecek bir işçi kitle hareketi dalgasını, işçilerle, kadınların, gençlerin, yoksulların, ulusal ve inançsal talepli mücadelenin birleşik hareketini üretebilecek kuvvetli bir imkandır. Bu, bir imkan olarak da kalabilir, gerçeğe de dönüşebilir. Komünistlerin görevi onun gerçeğe dönüşmesi için, devrimin işçileri, örgütleyicileri olarak öne atılmak, feda ruhuyla örülü iddialı bir çalışma yürütmektir.

Mali-Ekonomik Krizin Kaynakları

Arif Çelebi

Bu seferki kriz ötekilerden farklıdır. Dünyadaki durgunluğun giderek kendini daha fazla hissettirmesi nedeniyle kriz daha uzun süreli olmaya adaydır. Yine bu aynı durgunluk nedeniyle yabancı sermaye, krizin daha da derinleşmesi halinde kayıplara uğrayacaktır, bu kayıpları azaltmak için tutunabildiği müddetçe, daha karlı alanlar bulmadıkça, Türkiye’de kalmak isteyecektir. Bu da krizin şiddetinin uzun döneme yayılmasına yol açacaktır. Türkiye’deki yatırımların başta gelen ülkelerinden bir olan Alman emperyalizminin Türk devleti ile ekonomik kriz nedeniyle yakınlaşma girişimlerinin nedeni budur.

Türkiye bir mali-ekonomik krizin girdabına girmiş durumda. Öyle görünüyor ki, krizin asıl etkisi önümüzdeki aylarda kendini gösterecek. Zaman zaman sert sarsıntılarla ilerleyen uzun döneme yayılacak bir kriz bu. Önceki krizlerle benzerlikleri olsa da, bu bakımdan farklı.

1994, 2001 ve 2008 krizleri Türkiye’nin mali-ekonomik sömürgeleşme sürecine özgü krizlerdi. 2018’de etkisini zaman zaman şiddetlendiren kriz ise, bu sömürgeleşme sürecinin ulaştığı derinlik kadar, 2007/08 dünya ekonomik krizinden sonra oluşan yeni ekonomik ve politik ortamın ürünüdür. Bu nedenle krizin kaynaklarını tespit edebilmek için; a) dünyanın 2008 ekonomik krizi sonrası ekonomik ve politik ortamı, b) Türkiye ekonomisinin em-

peryalist küreselleşme içindeki yeri, c) Türkiye’nin politik sistemi üzerinde durmak gerekir.

2007/2008 Dünya Ekonomik Krizi Sonrası Ekonomik Ve Politik Ortam

2007’de ABD’de başlayan, 2008’de dünyasallaşan büyük ekonomik kriz, üzerinden 10 yıl geçmesine karşın aşılamadı. Bazı yıllarda kimi iyileşmeler görülsede, bu, krizden çıkışı gerçekleştirecek düzeyde olmadı. Krizden bu yana dünya ekonomisi inişli çıkışlı durgunluk içinde.

1973/74 dünya ekonomik krizinin ardından emperyalist dünya sistemi yeniden şekillendirildi. ’74 krizinde temel mesele sermayenin kar oranlarının düşmesi ve pazarların daralmasıydı. Bu düşme ve daralma mevcut

sistem içinde kalarak aşılamıyordu. Sanayi gelişmiş kapitalist ülkelerde yoğunlaşmıştı, büyük fabrikalarda örgütlü işçi sınıfının basıncı artıdeğer oranının yükselmesini sınırlıyordu. Geri kapitalist ülkelerde ise iç pazarın genişleme hızı zayıftı. İçten içe çürümeye başlasalar da henüz kapitalist-emperyalist sisteme dahil olmayan, kendini sosyalist olarak tanımlayan dünyanın üçte birlik bölümünün varlığı, kapitalist dünya pazarının fiziki sınırlarını oldukça daraltıyordu. “Sosyalist ülkeler”in

**Aşırı sermaye bollu-
ğu bin bir çeşit mali
sermaye aracının, türevin
türevinin türevi gibi
sanal sermayenin
patlamasının koşullarını
yarattı. Sistem 2007’de
ABD’de başlayan ve
ardından dünyasallaşan
dünya ekonomik krizi
ile yeniden tıkanı.**

varlığı aynı zamanda kapitalist dünyayı kendi işçi sınıflarını teskin etmek için taviz vermeye zorluyordu. Devlet mülkiyetinde devasa bir pazarın yanı sıra, meta ekonomisi dışına çıkarılmış sağlıktan eğitime büyük bir alan vardı. Sayıları artmaya başlayan dünya tekellerinin elinde devasa miktarlara ulaşmış bir sermaye fazlası olsa da, kar oranlarının düşmesi ve pazarın sınırlılığı nedeniyle bu fazlalık değerlendirilemiyordu.

Mevcut kapitalist-emperyalist dünya sistemi dünya tekellerinin çıkar-

larına uygun değildi artık, yeniden düzenlenmeliydi. Sermaye dünyayı yeniden ve bizzat kendisi fethetmek için çıkacaktı. Bunun için sermayenin serbestçe dolaşmasının önündeki engeller kaldırılmalıydı. Sermaye ucuz işgücü ülkelerine akarak hem yeni değerlendirme imkanı bulmalı, hem de bu ülkelerde kapitalist gelişmeyi hızlandırarak pazarı genişletmeliydi. Özelleştirmelerle devlet varlıkları tekelere peşkeş çekilmeliydi. Bu yöndeki adımlarla birlikte emperyalizm yeni bir aşamaya, emperyalist küreselleşmeye evriliyordu. Çin’in kapitalist sisteme dahil olması ve “sosyalist ülkeler”in kendi içine çökmesi ile emperyalist küreselleşme şaha kalktı.

Emperyalist küreselleşme ile birlikte dünya yeniden şekillendi. Üretim zincirinin uluslararası düzeyde gerçekleşmesi ile dünya fabrikası oluştu; dünya, mali sermaye ülkeleri ve dünya tekellerine iş yapan organize sanayi ülkeleri olarak ayrıştı; aşağıdan yukarıya bütün sermaye tekeli sermayeye tabi hale geldi; üretimin dünya ölçeğinde parçalanmasıyla işçi sınıfı atomize edildi.

Aşırı sermaye fazlasının bir bölümü doğrudan yabancı yatırımlarla ucuz işgücü ülkelerine akarken, diğer bölümü spekülasyon mali araçlarla birikmiş varlıklara el koyuyordu. Tam bir emek gücü yağması ve varlık talanı sistemiydi bu. Dünya pazarına hakim olan tekeller haliyle emperyalizme bağımlı devletlerin pazarlarının da efendisi haline geliyordu.

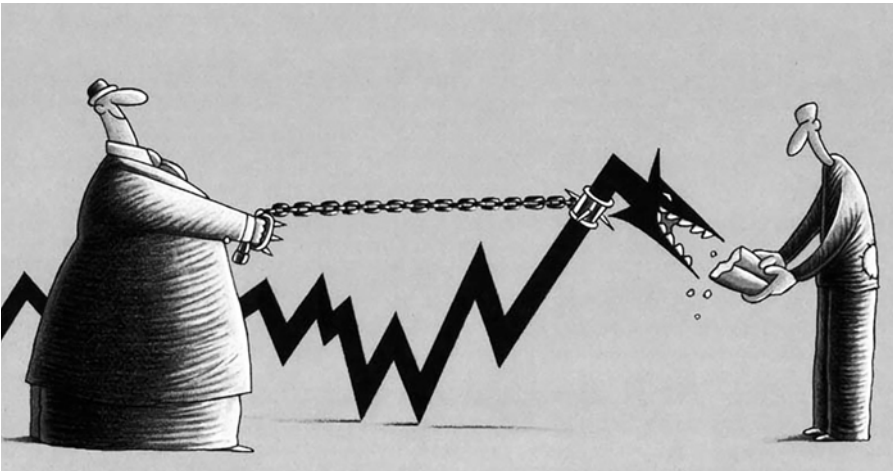
Sermaye akımları ile elde edilen muazzam miktarlardaki para emperyalist tekellerin kasalarını şişirdi; şişirdi, birleşmeler ve yutmalar-

la tekeli hakimiyet bir üst boyuta sıçradı. Ucuz işgücü ülkelerinden gelen tüketim maddeleri sayesinde ücretlerin daha da aşağı çekilmesi sağlandı. Emperyalist metropollerde aşırı miktarda biriken para, faizlerin düşmesine yol açtı, bu da bireysel borçlanma yoluyla tüketimin büyümesini sağladı. Özellikle konut piyasaları üzerinden spekülasyon patladı. Aynı zamanda bu, yani hane halkı borçlanması, mali sermayeye daha önce önemsiz olan, devasa yeni bir değerlendirme alanı açtı. Aşırı sermaye bolluğu bin bir çeşit mali sermaye aracının, türevin türevinin türevi gibi sanal sermayenin patlamasının koşullarını yarattı.

Sistem 2007'de ABD'de başlayan ve ardından dünyasallaşan dünya ekonomik krizi ile yeniden tıkandı.

Tıkanmanın gerçek nedeni, kronikleşmiş aşırı sermaye fazlalığı ve kronikleşmiş işsizlikti. Sermaye fazlalığını değerlendirmek için uygulamaya sokulan emperyalist küreselleşme sistemi çok daha büyük ve aşılamaz ve daha üst düzeyde kronikleşmiş bir aşırı sermaye fazla-

lığı üretti. Ucuz işgücü sömürsü ve birikmiş artideğerlere mali araçlarla el koyarak elde edilen yeni sermaye nereye yatırılacaktı? Spekülasyonun bir sınırı vardı. Tekelleşmenin ulaştığı yeni düzey sermayenin teknolojiye yatırım yapılarak değerlendirilmesinin önündeki başlıca engeldi. Üretim teknolojisini yenilemenin biricik nedeni, birim başına maliyeti azaltarak, rakiplerinden daha ucuz üretilen metayı ortalama fiyattan satmak, böylece toplam artık değerden daha fazla pay almaktı. Bir başka deyişle, kendisinin ürettiği artideğerden daha fazlasını piyasadan artı-kar olarak çekmekti. Bunun anlamı, daha ileri teknolojiye sahip sermayenin daha geri olan sermayeden artideğer çekmesidir. Birkaç yüz dünya tekelinin dünya piyasasına hakim olduğu, aşağıdan yukarıya irili ufaklı bütün sermayenin bir zincirin halkaları gibi en büyüklere tabi hale geldiği durumda, sermaye neden üretim teknolojisine yatırılsın ki? Büyük sermayenin daha küçüklerin ürettiği artideğerin bir bölümünü onlardan çekmesi için üretim teknolojisini geliştirmeye ge-

rek kalmıyordu. Dahası dünya ölçeğinde üretimi bu küçük sermayelere bölüştürerek, hem onları kendine ayırmazca bağlıyor, hem de bu yolla işgücünü atomize ederek sömürü oranını yükseltebiliyordu. Teknolojinin yenilenmesi, üretimde devrime yol açan yeni makineler kullanmaktan çok, mevcut makineleri geliştirmekle ya da tüketim maddelerinin cazibesini artıran alanlarla sınırlı kalıyordu. Dolayısıyla, rakiplerine karşı piyasa hakimiyetini artırmanın yolu onunla teknoloji yarışına gir-

Ucu işgücü cennetlerinde mutlak artı değer sömürsü çok daha karlı ve çekiciydi. Buralardan elde edilen sermayeyi, üretime ve teknolojiye değil de, mali araçlara yatırmak çok daha karlıydı. Bu kaçınılmaz olarak işsizlerin ve yoksuların sayısını yükseltti.

mek değil, daha ucuz işgücü kullanmak, ucuz işgücü ülkelerine hücum etmekte. Bununla birlikte rakibini birleşmeye zorlamak ya da onu satın almak, rekabetten üstün çıkmanın başlıca diğer biçimi haline geliyordu. Ucuz işgücü cennetlerinde mutlak artı değer sömürsü çok daha karlı ve çekiciydi. Buralardan elde edilen sermayeyi, üretime ve teknolojiye değil de, mali araçlara yatırmak çok daha karlıydı. Bu kaçınılmaz olarak

işsizlerin ve yoksuların sayısını yükseltti. Kronik işsizlik, kronik aşırı sermaye fazlalığının ikizi olarak büyüdü. Sınıflar arası uçurum olağanüstü düzeye ulaştı. Sonunda balon patladı. Emperyalist küreselleşme sistemi krize girdi.

2008'deki dünya ekonomik krizinin üzerinden 10 yıl geçti. Kriz henüz aşılmış değil. Aşılabilir de. Kronik aşırı fazla sermaye nasıl değerlendirilecek? Kapitalizm içinde bu sorununun karşılığı yok. Kriz devasa sarsıntılara yol açmadı, çünkü kapitalist devletler sermayenin imdadına yetişti, devasa büyüklükteki tekellerin batmasını engelledi. Engellemek zorundaydılar, çünkü bu tekeller o derece büyümüşü ki, onların iflasına göz yummak dünya çapında sonu belirsiz bir çöküşe yol açardı. Ne var ki, bütün önlemler yalnızca çöküşün şiddetini azaltmaya yarayabilirdi. Krize yol açan nedenler yerli yerinde durdukça bu kriz aşılamaz.

Son dönemlerde art arda yayınlanan pek çok rapor bu gerçeği bir ölçüde dile getiriyor:

IMF'in Ekim ayında yayınladığı raporda¹, *2007–08 döneminde bir ülkenin bankacılık krizi geçirip geçirmediğine bakılmaksızın, kriz sonrası çıktı kayıpları kalıcı görünmektedir, deniliyor. Raporda, 1982'deki küresel durgunluktan 46 büyük ekonomi etkilenirken, 2008'deki krizin şiddetinin sürdüğü 18 ayda dünya ekonomisinin üçte ikisini oluşturan 91 ekonomide üretim düşüşü yaşandığı açıklanıyor. IMF, krizin üzerinden on yıl geçmiş olmasına karşın yatırım-*

[1] The Global Economic Recovery 10 Years After The 2008 Financial Meltdown, IMF, October 2018.

lardaki durgunluğun aşılamadığına ve çıktı kayıplarının kalıcı olduğuna işaret ediyor. Krizden önce devlet borçlarının GSYİH'ye oranı yüzde 36 iken, on yıl sonra bu oranın yüzde 52'ye çıktığını tespit eden IMF, sorunun aşılmak bir yana derinleştiğini itiraf ediyor.

McKinsey'in yayınladığı raporda² da benzer tespitler var:

Küresel doğrudan yabancı yatırım 2007'de 3,2 trilyon dolarlık bir zirveden, 2017'de 1,6 trilyon dolara düştü. Yine de bu düşme, sınır ötesi kredilerindeki düşmeden daha az. 2007'den bu yana, brüt sınır ötesi sermaye akımları mutlak olarak yarıya indi. Toplam yabancı kredileri ve diğer alacakları 2007'den beri 6,1 trilyon dolar ya da yüzde 38 oranında düştü. Düşüşün yaklaşık yarısı, avro bölgesi içi borçlanmanın (özellikle bankalar arası kredilendirmenin) azalmasını yansıtmaktadır. Örneğin, Alman bankalarının varlıklarının üçte ikisi 2007'de Almanya'nın dışındaydı, ancak şimdi üçte bir oranında kaldı. İsviçre, İngiltere ve bazı ABD bankaları uluslararası işlerini azalttılar. Küresel olarak, bankalar krizden beri 2 trilyondan fazla varlık sattı. Buna karşın Çin bankaları yurtdışı kredileri artırıyor. Şu anda, on yıldan fazla bir süre önceye göre neredeyse 1 trilyondan fazla yabancı varlığa sahipler. Çin'in kredilerinin çoğu, Çinli şirketler tarafından dışa yöneltilen doğrudan yabancı yatırımları destekliyor.

Brüt sınır ötesi sermaye akımlarının mutlak olarak yarıya inmesi, emperyalist küreselleşme sisteminin

krizinin daha da derinleşeceğini gösteriyor. Aynı zamanda, güç dengesinin de yeniden oluşmaya başladığını işaret ediyor. Buna karşın Çin'in sermaye ihracında atağa geçmesi, oluşan kayıpları telafi etmeye yetmiyor, dahası Çin ekonomisindeki büyüme de giderek azalıyor.

Yatırımlarda durgunluk, sınır ötesi sermaye akımlarında gerileme yaşanırken, devletler, şirketler ve bireyler borç batağına saplanmış durumda.

Devletlerin, finansal olmayan şirketlerin ve bireylerin borcu 2007'de

Ticaret savaşlarının siyasi (askeri) savaşlara doğru gelişmesinin koşulları olgunlaşıyor. Eşitsiz gelişme yasası işliyor. Gelecekte olası bu savaşlar, emperyalizm döneminde olduğu gibi pazarları ele geçirmek için toprakları ele geçirmek biçiminde olmayacaktır.

97 trilyondan 2017'de 198 trilyon dolara çıktı. Bireylerin borçları 31 trilyondan 43 trilyona çıkarken, şirket borçları 36 trilyondan 66 trilyona ulaştı. Devlet borçları da, şirket borçları gibi hızla artarak, 29 trilyondan 60 trilyona yükseldi.

Emperyalist metropollerde devlet borçları, bağımlı ülkelerde ise şirket borçları şişkin. Yatırımlardaki durgunluğa karşın borçlardaki şişkinlik nereye kadar taşınabilir?

[2] A Decade After The Global Financial Crisis: What Has (And Hasn't) Changed?, McKinsey Global Institute, September 2018.

UNCTAD raporu³ da bu konuyu tartışıyor:

Şaşırtıcı olan, geçmişe bakıldığında krizde ortaya çıkan sıkıntıdır. Daha şaşırtıcı olan şey, hala ne kadar az şey değiştiği. Finansal sistemin daha basit, daha güvenli ve daha adil olacağı söylendi. Ancak bankalar kamu parasının arkasında daha da büyüdü. Gölge bankacılık küresel ekonominin iki katı büyüklüğünde 160 trilyonluk bir iş haline geldi. Tezgah üstü türevler 500 trilyon doları geçti... Güçlü küresel talebin yokluğunda ticaretin küresel büyümenin bağımsız bir motoru olarak hareket etmesi olası değildir. UNCTAD'ın raporunda, 2008 krizine yol açan bütün koşulların, son on yılda etkisizleştirilmesi bir yana, daha da ağırlaştırıldığı belirtiliyor, ama bu koşulların son on yılın değil, son 30 yılın ürünü olduğu söylenerek çok doğru bir tespit yapılıyor: *Son 30 yıl içinde başıboş sermayenin yükselmesi, tam istihdam politikalarının terk edilmesi, işgücüne giden gelirlerin sürekli*

düşmesi, sosyal harcamaların aşınması, kurumsal ve politik gücün iç içe geçmesiyle aşıldı. Ticaret savaşları dengesiz hiperglobalize bir dünyanın belirtisidir... Büyük süperstar firmaların karlarındaki artış, küresel bir dizi işlevsel eşitsizliğin önemli bir itici gücü olmuştur. Bu sayede az sayıda büyük kazananlar ile sıkılmış küçük şirketler ve işçiler arasındaki uçurumu büyütülmüştür... Rekabet işçilerin payını daha da azaltmakta ortaya çıkıyor... Baskın anlatıda küreselleşme, piyasaların giderek daha fazla büyümesi, teknolojik değişimin hızlanması ve siyasi sınırların aşılması olarak tanımlanmıştır. Gerçekte, giderek artan, pazar pozisyonları oluşturan ve yoğun kurumsal lobi faaliyetlerine maruz kalan "serbest ticaret" sözleşmeleri altında faaliyet gösteren büyük şirketler, çok az kamu denetimi, para ve iktidarın ayrılmaz olduğu ve sermayenin maddi veya maddi olmayan, uzun vadeli veya kısa vadeli, endüstriyel veya finansal olarak düzenleyici müdahaleden kurtulduğu bir dünyadır bu.

Böyle bir dünyada ticaret savaşlarının başlamasından daha doğal ne olabilir ki? Ticaret savaşlarının siyasi (askeri) savaşlara doğru gelişmesinin koşulları olgunlaşıyor. Eşitsiz gelişme yasası işliyor. Gelecekte olası bu savaşlar, emperyalizm döneminde olduğu gibi pazarları ele geçirmek için toprakları ele geçirmek biçiminde olmayacaktır. Örneğin ABD ile Çin arasındaki olası bir savaş, birbirlerinin topraklarını ele geçirme amacına değil, siyasi hegemonyalarının kırılması amacına bağlı gelişebilir.

[3] Trade And Development, UNCTAD, Report 2018.

Türkiye'nin Emperyalist Küreselleşme Sistemi İçindeki Yeri: Mali-Ekonomik Sömürge

Emperyalist küreselleşme sisteminde uluslararası işbölümü yeniden şekillendi. Emperyalist metropoller mali sermaye ve yüksek teknoloji merkezleri olurken, dünyanın geri kalanı da dünya pazarına hakim olan dünya tekelleri için üretim yapan ülkeler olarak yeniden örgütlendi. Daha önce bir yeni-sömürge olan Türkiye gibi ülkeler, birer mali-ekonomik sömürgeye dönüştürüldü. Çin, muazzam ucuz işgücü deryası ile dünya tekellerinin üretim merkezi oldu, ama bunu kendi koşulları ve çıkarları doğrultusunda uyguladı. Tekeller muazzam kar elde ederken bunu dert etmediler, fakat dünya krizi patladıktan sonra bir türlü aşılamayınca, devasa Çin pazarına nüfuz etmek için Çin'i de bir mali-ekonomik sömürgeye dönüştürme hedefi dünya tekellerinin siyaseti olarak şekillenmeye başladı. ABD'nin başlattığı ticaret savaşının perde arkası amacı budur.

Türkiye son otuz-kırk yılda giderek bir çeşit ihracata dayalı organize sanayi ülkesi haline geldi. İhracatın yüzde 77'sini imalat sektörü oluşturuyor. Türkiye'ye doğrudan sermaye yatırım girişinin 2000'in ortalarına kadar yüzde 70'i, 2012'de yüzde 42'si, 2015'te yüzde 35'i imalat sektörüne oldu. 2017'de ise bu oran yüzde 18'e indi. İmalat sanayiine yabancı sermaye girişi azaldığında kriz alametleri de beliriyor, çünkü imalat sanayi ihracata göre şekillendi. İç pazarın genişlemesinin kaynağı da ihracat. Dünya piyasasında durgunluk baş gösterdiğinde ya da tekeli ser-

maye Türkiye'ye girişleri azalttığında imalat sanayi sarsıntıya giriyor.

Sanayi ve hizmet işletmelerinin toplam üretiminde yabancı kontrol payı 2012'de yüzde 13,6 iken, 2015'te yüzde 14,1'e yükseldi. 1999 yılında Türkiye'deki yabancı sermayeli şirket sayısı 4050 iken, 2017'de 60 bin sınırına dayandı. Tütün imalatının yüzde 90'ı, madencilik yüzde 66'sı, telekomünikasyonun yüzde 54'ü, otomotivin yüzde 49'u yabancı sermayenin denetimindedir. İlaç ve kimya sektörlerindeki oran da yüz-

Özel sektör borçlarının yarıya yakını finansal kuruluşların (banka ve diğerleri), yarısından biraz fazlası da finansal olmayan (sanayi, ticaret, hizmet) şirketlerindir. Emperyalist tekellerle ortaklık kurmanın ve dünya pazarına çalışmanın bedelidir bu.

de 40'lar düzeyindedir. Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşunun 123'ü yabancı sermayelidir. En büyük ilk beş şirketin dördü ise emperyalist tekellerin denetimindedir ve ihracat kaleminin ilk sırasında yer alan otomotiv sektöründedir. Bu 123 kuruluş ilk 500'ün gerçekleştirdiği üretimin yüzde 35'ini karşılıyor ve 500 büyüğün toplam ihracatının yüzde 47,8'ini yapıyor. Bunlar esasen düşük ve orta düzey teknoloji üretimine dayalı işletmeler. İlk 500 içinde yüksek teknoloji üretiminin payı yüzde

3,7 olurken, yabancı işletmelerde bu oran yüzde 4,5 düzeyinde. Buradan da anlaşılıyor ki, asıl teknoloji tekellerin üslendikleri merkezlerde kalırken, Türkiye gibi ülkelerde ise düşük ve orta teknolojiye dayalı üretim yapılıyor. İhracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 70 düzeyinde. Bu demektir ki, ihraç edilen ürünlerin yüzde 70'i ithal edilen ürünlerden oluşuyor. Otomotiv gibi sektörlerde bu oran daha yüksek. Bu bağımlılık ilişkisi nedeniyle ki, döviz fiyatlarındaki her yükselme ithal girdi fiyatlarını doğrudan etkiliyor.

Döviz fiyatlarındaki yükselme sanayi şirketlerini bir hayli zorlamaktadır. Türkiye’de sanayi şirketleri borç çevirimi ile varlıklarını sürdürüyor. Bu borçların çok büyük bölümü ise döviz cinsinden.

2002’de 130 milyar dolar olan brüt dış borç stoku, 2018’in ikinci çeyreğinde 418 milyar dolara ulaştı. Aynı zaman diliminde özel sektör borçları 43 milyardan 317 milyara fırladı. Toplam borç stoku üç kattan fazla artarken, özel sektör borçları yedi kattan fazla bir artış gösterdi. Özel sektör borçlarının yarıya yakını finansal kuruluşların (banka ve diğerleri), yarısından biraz fazlası da finansal olmayan (sanayi, ticaret, hizmet) şirketlerindir. Emperyalist tekellerle ortaklık kurmanın ve dünya pazarına çalışmanın bedelidir bu. Kimi şirketler “yerli” olsa da, gerçekte sermayeleri “yabancı”dır. Borçların yaklaşık üçte biri kısa vadeli. Bu nedenle, dövizdeki yükselme şirketleri hızla sarsıntıya sokmaktadır.

Yabancı Sermaye Akımları Ve Sömürü

Türkiye kapitalizmi, bir mali-ekonomik sömürge olarak, yabancı sermaye akımlarına, dahası emperyalist sömürüye muhtaçtır. Yabancı sermaye olmadan nefes alamaz. Yabancı sermaye gelmezse sanayi çarkları durur, bankalar iflasa sürüklenir, döviz çok daha hızlı yükselir, ihracat dibe vurur, ithalat için gerekli döviz kıtlığı baş gösterir, faizler fırlar...

Yabancı sermaye girişi üç biçimde gerçekleşiyor: doğrudan sermaye yatırımları (yeni yatırım, birleşme ve satın alma yoluyla şirketlere yapılan yatırımlar), sıcak para (borsa ve devlet kağıtlarına yapılan yatırım), banka kredileri.

Doğrudan sermaye yatırımları ve sıcak para olarak tanımlanan portföy yatırımlarına dair göstergeler (milyar dolar)⁴

Yıllar	Portföy Yatırımları	Doğrudan Yatırımlar	Yatırım Geliri (kar) Transferi
2009	2,938	8,585	-8,205
2010	19,607	9,099	-7,089
2011	19,516	16,182	-7,696
2012	38,355	13,744	-6,952
2013	21,385	13,563	-8,738
2014	20,850	13,119	-8,071
2015	-9,590	18,002	-9,244
2016	7,803	13,343	-8,481
2017	24,051	10,904	-10,320
Toplam	144,925	116,811	74,796

2008 krizi sonrasına ilişkin yukarıdaki tablo, mali-ekonomik sömürge çarkının nasıl işlediğini yeterince ortaya koyuyor. Yılda 8,3 milyar dolar kar transferi biçiminde emperyalist tekellerin kasalarına aktı. Kriz ön-

[4] Kaynağı belirtilmeyen tablo ve rakamlar, TCMB, Hazine ve Maliye Bakanlığı ve TÜİK sitelerinden derlenmiştir.

cesinde de durum farklı değildi. Son 15 yılda Türkiye'ye DYY (doğrudan yabancı yatırım) yapan çokuluslu şirketler, yurtdışına toplam 36 milyar doları transfer etti. Buna bir de emperyalist bankalara ödenen faiz borçları eklendiğinde, mali-ekonomik sömürgelerin emperyalist mali oligarşininin bir çeşit emme basma tulumbası olarak kullanıldığı ortaya serilmiş olur.

DYY'nin Türkiye'nin sanayi alt-yapısını güçlendirdiği iddia edilebilir, ama bu da gerçek değil. DYY, yeni yatırımdan çok, satın alma ve birleşme için geliyor. 2000'li yılların ortalarına kadar DYY girişlerinin yüzde 70'inden fazlası birleşme ve satın almalarından oluşuyordu. Bunların da önemli bölümü özelleştirmeler yoluyla devlet varlıklarının yağma edilmesiydi. Başlangıçta DYY ağırlıklı olarak imalat sektörüne yapılırdı, giderek hizmet sektörüne kaymıştır. Hizmet sektöründe de en büyük payı finans kuruluşları almıştır. Son 15 yılda DYY'nin yüzde 77'si finans kesimine oldu. İster imalat sektöründe ister banka ve ticaret alanında olsun, DYY'nin şirketleri yutma ve iç pazara hakim olma amacına yönelik olduğu ortadadır. Ortallığı talan ettikten sonra geri çekildik-

lerinde arkalarında bir enkaz yığını bırakmakta, sonra tekrar dönüp bu enkaz yığını hurda fiyatına satın almaktadırlar.

Son 5 yılda 51,546 milyar dolar faiz ödemesi yapıldı, yıllık ortalama 10,300 milyar dolar demektir bu. Bu faiz ödemesinin 30,957 milyarı özel sektör borçlarından kaynaklı. Faizin 230 milyon doları IMF, DB gibi uluslararası emperyalist kuruluşlara ödenirken, en büyük bölümü, 51,316 milyarı bankalar, uluslararası sermaye piyasaları ve diğer sektörlerden oluşan mali oligarşiye yapıldı (bkz. aşağıdaki tablo). Görülüyor ki, borçlar devletten devlete ya da uluslararası kuruluşlardan devlete olmaktan çıkmış, neredeyse bütünüyle emperyalist mali oligarşi tekellerinden "yerli" tekellere biçimini almıştır. Bu aynı zamanda bağımlılık ilişkilerindeki değişimi de gözler önüne seriyor.

Veriler, kar transferleri ve faiz ödemeleri birlikte hesaplandığında, son 5 yılda emperyalist mali oligarşi tekellerine, yılda ortalama 19,280 milyar olmak üzere, 96,400 milyar, yani yaklaşık olarak 100 milyar dolar aktarıldığını gösteriyor. Türkiye'nin emperyalist küreselleşme sistemi içindeki yeri budur.

Banka (ve diğer) kredileri ve faiz ödemeleri

Borçlular	2013		2014		2015		2016		2017	
	Anapara	Faiz	Anapara	Faiz	Anapara	Faiz	Anapara	Faiz	Anapara	Faiz
Merkez Ban.	-	52	-	14	-	3	-	-	-	14
Genel Hükü.	5,328	4,046	6,195	4,191	5,593	3,982	5,415	4,018	7,565	4,269
Bankalar	9,029	2,038	9,515	2,641	13,378	2,734	36,999	2,758	40,648	3,534
Diğer Sektör	32,407	3,457	24,306	3,174	20,419	3,000	20,878	3,602	21,436	4,019
Toplam	46,764	9,593	40,016	10,020	39,390	9,719	63,292	10,378	69,649	11,836

Kar transferleri ve faiz ödemelerinin toplamı

Yıllar	Kar transferleri	Faiz ödemeleri	Toplam
2013	8,738	9,593	18,331
2014	8,071	10,020	18,091
2015	9,244	9,719	18,963
2016	8,481	10,378	18,859
2017	10,320	11,836	22,156
Toplam	44,854	51,546	96,400

Döviz-Faiz-Enflasyon Döngüsü

Türkiye’de imalat sektöründe ithal girdinin payı, ihracat ürünlerinde yüzde 70, genelde yüzde 60’ın üzerindedir.

Talep üretilen ürünlerden daha fazla ise talep enflasyonu gerçekleşir. Genel olarak talep artışı üretim artışından fazlaysa (piyasadaki para miktarı ürünlerden fazlaysa), tüketim ve yatırım harcamaları yüksektir. Fiyat artışları üretim girdilerinin (ücretler, kredi faizleri, yatırım maliyetleri) artışından kaynaklıysa, buna maliyet enflasyonu deniyor. Bu tarif gerçeğin bütünlüklü bir tablosunu ortaya koymaz, zira tekeli fiyatları ve bağımlı ülkelere dayatılan yüksek faizleri göz ardı eder. Yukarıdaki tarifi kabul etsek dahi, bu yine de bağımlılık ilişkilerini ortaya koymaya yeterlidir.

İmalat sektörünün büyük oranda ithal girdiye dayandığı, orta ve büyük işletmelerin emperyalist mali oligarşiden aldıkları borçlarla ayakta kalabildiği bir ülkede, dövizdeki yükselmenin fiyatları kaçınılmaz olarak şişireceği açıktır. Piyasadaki para, bir başka deyişle gelirler, artmak bir yana azalırken, enflasyonun artışının nedeni emperyalizme bu bağımlılık ilişkisidir. Üretim ma-

liyetleri (ithal girdi ve borç faizi) yükselince, üretici fiyat enflasyonu yüzde 45’lere dayanırken, tüketici fiyat enflasyonu yüzde 25’ler düzeyindedir. Bu fark yavaş yavaş kapanacaktır. Buna karşın üretim fiyatlarındaki artış hemen ve olduğu gibi tüketiciye yansıtılamaz, zira gelirler artmak yerine azaldığı için şirketler karlarından bir miktar indirim yapmak zorunda kalacaklardır. Bu indirim de esasen imalat sektöründe gerçekleşir, bankalar alacaklarından en küçük bir indirim gitmez. Bunun kaçınılmaz sonucu, sermayesini döviz borcuyla oluşturanların iflasa sürüklenmesidir. Eğer bu iflaslar fazlalaşırsa, bu kez bankalar alacaklarını tahsil edemeyecekleri için onlar da tepetaklak olacaklardır. Bunun sonucu da tekelleşme düzeyinin ve emperyalist sermayeye olan bağımlılığın artmasıdır.

Döviz fiyatlarının artmasının nedeni de emperyalizme mali-ekonomik sömürge bağımlılığıdır.

Dışarıdan sermaye yatırımları olduğu müddetçe döviz bol, yerli para değerli olur. Dışardan gelen sıcak döviz TL’ye çevrilerek tahvil ve bonolara yatırılır. Aynı paranın daha karlı alanlar için hızla yurtdışına çıkması halinde ise tersi olur ve döviz fiyatları bir anda yükselir, yerli paranın değeri aşağılara iner. Paranın girişi gibi çıkışı önünde de bir engel olmadığı için dışarıdan sermaye akımlarındaki dalgalanma ekonominin midesini bulandırır ve en sonunda kriz biçiminde kusmala-ra yol açar. Sermaye akımlarına bağımlılık ne kadar yüksek olursa, bulantı da o kadar fazla olur.

Yıllar	Döviz kuru 1 dolar	Enflasyon (tüketici) % (2003=100)	Enflasyon (üretici) % (2003=100)	Faiz (MB politika faizi) %
Kasım 2014	2,22 TL	09,15	08,36	08,25
Kasım 2015	2,80 TL	08,10	05,25	07,50
Kasım 2016	3,10 TL	07,00	06,41	08,00
Kasım 2017	3,80 TL	12,98	17,30	08,00
Kasım 2018	5,58 TL	24,52	46,15	24,00

Yukarıdaki tabloda Kasım 2017-Kasım 2018 arasındaki değişim oranları, krizin çapını ve gelişme eğilimini göstermektedir.

Son bir yıl içinde döviz fiyatlarındaki değişim yüzde 46,8, tüketici fiyatlarındaki değişim yüzde 89, üretici fiyatlarındaki değişim yüzde 168,7, faiz oranlarındaki değişim yüzde 200 oldu.

Ticari kredilere uygulanan faiz oranları son bir yılda yaklaşık olarak yüzde 17'den yüzde 34'e çıktı. Konut kredi faizleri de yaklaşık yüzde 12'den yüzde 24'e çıktı.

Görülebileceği gibi, nereden ele alınırsa alınsın, her düzeyde nerdeyse iki katına varan bir kötüleşme söz konusudur.

Korkut Boratav'ın sermaye hareketlerine dair ortaya koyduğu rakamlar, sermaye çekilmesi ile kriz arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır.⁵

Ağustos 2017'de "yerli" sermaye dış pazarlara yaklaşık 300 milyon dolar yatırıyor. Cari denge 922 milyon açık veriyor. 1,2 milyarlık bu çıkışa karşılık, 3 milyar dolar civarında yabancı ve 1,6 milyar dolayında kayıt dışı olmak üzere 4,6 milyar dolar sermaye girişi oluyor. Dış finansman açığı 1,2 milyar, dışarıdan gelen 4,6 milyar olunca, aradaki 3,4 milyar dolar rezervdeki artış olarak kaydediliyor. Döviz fiyatları, enflasyon ve faiz oranları da bu koşullar altında oluşuyor.

Ağustos 2018'de ise yaklaşık olarak 3,2 milyarlık net yabancı sermaye çıkışı gerçekleşiyor. "Yerli" sermaye de yabancı sermayenin kuyruğuna takılarak ve arkasına bakmadan 11,1 milyarı dışarı kaçırıyor. Toplamda 14,3 milyarlık dış finansman açığı meydana geliyor. 3,7 milyar kayıt dışı sermayeye ilaveten,

	Ağustos 2017	Ağustos 2018	Mart-Ağustos 2017	Mart-Ağustos 2018
Yabancı sermaye	+3058	-3187	+24731	+2137
Yerli sermaye	-294	-11145	-1970	-15198
Kayıt dışı sermaye	+1559	+3665	-1031	+14470
Rezerv hareketleri	+3401	-8075	+81	-17537
Cari denge	-922	+2592	-21649	-18946
Toplam sermaye	+4327	-10667	+21730	+1443

Not: "Eksi" değerler cari açık, sermaye çıkışı, rezerv erimesi; "artı" değerler cari fazla, sermaye girişi, rezerv artışı. Toplam sermaye=yabancı+yerli+kayıt dışı sermaye.

[5] Mart-Ağustos 2018: Krizi Tetikleyen Sermaye Hareketleri, Korkut Boratav, 19.10.2018, Sol Portal.

2,5 milyarlık cari denge fazlası açığı kapatmaya yetmiyor. Sonuç 8 milyar dolarlık rezerv erimesi oluyor, döviz fiyatları, enflasyon ve faiz oranları hızla tırmanıyor.

Mart-Ağustos 2017 ve 2018 arasındaki 6 aylık döneme daha geniş bir perspektifle bakınca, yukarıdaki durumun tesadüfi veya geçici olmadığı görülür.

1994, 1999, 2001 ve 2008 krizlerinde de benzer bir durum söz konusudur.⁶

	1994	1999	2001	2008-09
Yabancı sermaye	-16004	-17282	-19563	-86578
Büyüme	-5,5	-1,9	-5,7	-7,9

2018'deki krizde sermaye çıkışları henüz eksi değildir. 2017-2018 Mart-Ağustos aylarında sermaye girişleri 24,7 milyardan 2,1 milyara düşmüştür. Gidişat bu yöndedir ve bu nedenle krizin şiddeti önümüzdeki aylarda daha da artacaktır. Fakat bu seferki kriz yine de öncekilerden farklıdır. Dünyadaki durgunluğun giderek kendini daha fazla hissettirmesi nedeniyle kriz daha uzun süreli olmaya adaydır. Yine bu aynı durgunluk nedeniyle yabancı sermaye, krizin daha da derinleşmesi halinde kayıplara uğrayacaktır, bu kayıpları azaltmak için tutunabildiği müddetçe, daha karlı alanlar bulmadıkça, Türkiye'de kalmak isteyecektir. Bu da krizin şiddetinin uzun döneme yayılmasına yol açacaktır. Türkiye'deki yatırımların başta gelen ülkelerinden bir olan Alman emperyalizminin Türk devleti ile ekonomik kriz nedeniyle yakınlaşma girişimlerinin nedeni budur.

Türkiye'nin Politik Ortamının Krize Etkisi

Türkiye bir mali-ekonomik sömürgeci'dir. Emperyalizme olan bağımlılığı yeni biçimde çok daha derinleşmiştir. Buna karşılık, 2008 dünya ekonomik krizinden sonra, ekonomik olduğu kadar politik güç ilişkilerinde de değişimler meydana gelmiştir. Yabancı sermaye akımlarında önemli daralma olmuş, yatırımlar toparlanamamış, kriz içinde sürünme bütün dönemin karakteristiği olmuştur. Bu durum, kaçınılmaz olarak, politik duruma giderek daha ciddi biçimde yansımaya başlamıştır. Emperyalistler arası ilişkide dünyanın emekçilerini serbest pazarda serbestçe ve kardeşçe sömürme, yerini giderek "her koyun kendi bacağından asılır"a bırakmaya başlamıştır. Tam da böyle bir dönemde, rakiplerinin güç kaybetmesinden faydalanarak ya da hamle üstünlüğü ile konum kazanarak avantaj elde etme siyaseti öne geçmektedir.

Türkiye'nin egemenleri de bölgede meydana gelen güç boşluğundan faydalanarak, bölgesel hegemonyalarını büyüme sevdasına tutuldu. Başlangıçta emperyalist devletlerle işbirliği içinde bir hayli ilerlediler, fakat daha sonra onların çıkarlarına da dokunma eğilimine girince, emperyalist dünya Gülen örgütü üzerinden giriştiği askeri darbeyle karşılık verdi. Politik islamcı faşist diktatörlük darbeyi savuşturmayı başardı, ama emperyalizme mali-ekonomik olarak bu kadar bağımlı iken boyunu aşan girişimlerin bir bedeli olduğunu

[6] Türkiye'nin Dört Krizi Ve Bugün, 16.12.2016, Birgün.

gördü. Bu kez 2008 dünya krizi ile artan emperyalist dünyadaki bölünmeden faydalanarak alan kazanmaya yöneldi. ABD ve Rusya arasına oynadı. ABD de bunun karşılığında Türkiye'nin en zayıf yerine, mali-ekonomik bağımlılığına vurdu, aldığı kararlarla dövizdeki artışa ivme kazandı. Keza askeri darbe girişiminin ardından uygulanan OHAL'le birlikte "fetöcü" denilerek toplamda muazzam büyüklükteki bir sermayeye kararnemelerle el konulması, kurumların kapatılması mali sermaye oligarşisinde sermaye mülkiyetinin güvencede olup olmadığına dair güvensizlik yarattı.

Buradan yola çıkarak mali-ekonomik krizin bir siyasi komplo olduğu iddia edilemez. Krizin kaynakları yukarıda yeterince açıklandı. Politik ilişkiler nihayet bu ekonomik altyapıdan bağımsız ele alınamaz, belirleyici olan mali-ekonomik ilişkilendir. Politika ekonomik çıkarların soyutlanmasıdır, yine de bu, ekonomi ve politika ilişkisinin otomatik belirleyen-belirlenen ilişkisi olduğu anla-

mına gelmez. Politika kendi kulvarında temsil ettiği sınıfların çıkarları doğrultusunda görece özerk olarak oluşur, fakat görünüşte politika ekonomik ilişkilerden ne denli uzaklaşmış olursa olsun, son tahlilde ekonomik ilişkiler belirleyici olur. 2008'de başlayan ve giderek derinleşen mali-ekonomik kriz ile bu gerçek kendini bir kez daha dayatmıştır.

Bütün bunların ötesinde, bir mali-ekonomik sömürge olan Türkiye'nin kendine özgü siyasi ortamı göz ardı edilerek herhangi bir analiz yapılamaz. Türkiye Bakur Kürdistan'ı sömürgeci boyunduruk altında tutmaktadır. Buna karşın Kürtler son otuz beş yıldır isyan halindedir. Türk egemen sınıfları ve onların halihazırda ki egemenliğinin politik biçimi olan politik islamcı faşist iktidar için, bastırılmayan Kürt isyanını ortadan kaldırmak politik stratejinin merkezinde duruyor. Hem iç hem uluslararası ilişkilere bu temel strateji yön veriyor. Yalnızca Bakur Kürtlerinin değil, Rojava ve diğer parçalardaki Kürtlerin siyasi kazanımlar elde et-

mesini, bilhassa statü kazanmasını engelleme amacı bu politik stratejinin odağında duruyor, politik ittifaklarını bu stratejiye bağlı olarak oluşturuyor. Dolayısıyla sömürgeci faşist diktatörlük, bu konuda manevra alanını son sınırına kadar zorlamak için elindeki bütün imkanları değerlen-

dirmek isteyecektir. Mali-ekonomik kriz var, Türkiye bu stratejisinden vazgeçer ya da vazgeçmek zorundadır gibi bir fikir kesinlikle aldatıcıdır. Bu nedenle, ekonomik talepli mücadele antifaşist ve antisömürgeci taleplerle birleştirilmezse, kalıcı kazanımlar elde edilemez.

Başdanışmanın Yalanları Ve Hayalleri

İnan Özgür

Mesele, saray iktidarının dolaysızca palazlandığı sermaye güçlerinin artideğer pastasından nasıl bir pay alacağı, mali-ekonomik kriz koşullarında devlet kaynaklarından ne ölçüde faydalanacağı meselesidir. Örneğin özel sermayeye bir kaynak aktarma mekanizması olan “Kamu Özel İşbirliği” projelerinin akibetinin ne olacağı, örneğin iflaslar karşısında hangi sermaye gruplarının devlet eliyle kurtarılacağı, örneğin öncelikle hangi bankalara devlet kasasından sermaye enjeksiyonu yapılacağı söz konusu olduğunda, IMF normları ile hükümet tercihleri sürtünme halindedir.

“Hani büyük fonlar hızla yükselen ABD on yıllıklarını takip edip, dolara ve ABD kağıtlarına dönecekti? Hani bütün gelişmekte olan ekonomilerden kalıcı çıkışlar başlayacaktı?” İktisatçı zat Temmuz ayında böyle yazdı. Yabancı “sıcak para”nın dolara dönerek Batılı kapitalist merkezlerdeki finansal araçlara yöneleceği, Türkiye gibi bazı ülkelerde net sermaye çıkışları yaşanacağı ve borçlanma zorluğundan patlak verecek finansal krizlerin kapıyı çalacağı yönlü öngörülerle alay etti. Lakin üst perdeden sarf etmiş olduğu bu sözleri daha bir ay geçmeden pişkince yutuverdi. Zira Ağustos’ta kriz kapıyı çaldı.

Aynı zat, Ekim ayında bu kez, “Yaşanılan bir finansal kriz ya da reel sektör krizi değildi ancak gerekli adımlar atılmasaydı hızla bir reel sektör krizine dönüşme potansiyeli taşıyan hatırı sayılır bir türbülanstı” dedi. Krizi hafifserken, saray hükümetinin iktisadi-mali önlemlerinin başarısından dem vurdu. Oysa aynı günlerde Türkiye gündeminin en ön sıralarında, enflasyonun dizginlenemez yükselişi vardı.

Karşımızdaki lanetli saray iktisatçısının adı Cemil Ertem¹.

Önceleri Birgün gazetesinde yazıyor, marksizm iddiasını dile getiriyordu. Taraf gazetesine transferi, sadece burjuva liberalizmine bağ-

[1] Cemil Ertem’in bu yazı boyunca alıntılanan veya atıf yapılan görüşleri için, Temmuz ile Ekim arası dört aylık dönemde Milliyet’te düzenli olarak yayınlanan yazıları temel alınmıştır. Bkz. www.milliyet.com.tr/yazarlar/cemil-ertem/

lanışının kulvarı değil, aynı zamanda saray merdivenlerine erişiminin trampeleni oldu. Zira Star gazetesi ve Atv kanalının yolunu tuttuğunda, sarayın iktisat politikası sözcülüğüne soyunma hevesini gizlemiyordu. 2015 başındaysa, Erdoğan'ın ekonomi ve finans alanlarından sorumlu başdanışmanı olarak atandı. O arada, damat Berat'ın RedHack tarafından patlatılan mail kutusunda, zatın bütün birikimi, akli ve gücünün önce allaha, sonra Erdoğan'a ait olduğunu

AKP döneminde, Türkiye'de uluslararası sermaye hareketlerinin tamamen serbestleştirilmesiyle, spekülatif sermayenin çapı olağanüstü bir hızla genişledi. 15 yılda 600 milyar doları aşkın yabancı sermaye Türkiye'ye girdi, bunun dörtte üçü dış borç formunda oldu.

yazdığı vıcık vıcık bir mailin durduğu da görüldü.

Bıraktığı badem bıyığı, eski kimliğini olanca arsızlığıyla kusmasının simgesi sayılabilir. Erdoğan tapıncısına ise, kaderini faşist şeffik rejiminin bekasına bağlamasının en tiksindirici sözlerle dışavurumu denebilir.

AKP'li Yılların Bilançosu

Cemil Ertem'in iddiası, bugünkü mali ve ekonomik zorlukların, yıllar

yılı ABD'nin neoliberal dayatmalarını takip eden, reform adı altında kemer sıkma programları uygulayan, dış borçları çevirip yeniden borçlanmayı cazip hale getirecek düzenlemeler yapan, ihraç mallarında rekabet dezavantajına ve mali piyasaların sağlığına yol açan hükümetlerden kaynaklandığıdır. Keza özel sektörde rekabetten uzak, monopol ve oligopol² piyasa oluşturan gruplar, büyük bankalara dayanarak gerçekleştirdikleri plansız borçlanmalarıyla, verimsiz yurtdışı yatırımlarıyla ve çarpık fiyatlamalarıyla, söz konusu zorlukların başlıca yaratıcıları arasındadır.

AKP ise, Ertem'e göre, 2002'den 2008'e değin bütün bunlara karşı çıkararak, devlet maliyesi, bankacılık ve finans alanlarında, dalgalı kur rejiminin³, dışa bütünüyle açık bir ekonominin, piyasaların tam serbestleştirilmesinin gerektirdiği "iyileştirme"leri yapmıştır. 2008'de IMF'yle 20. stand-by anlaşmasını imzalamayan Erdoğan, böylece "*içeriye sömürerek dışarıya kaynak aktarma mekanizması*"na son vermiş ve iktisaden çemberi kırmıştır. Sonrasında ise kaynaklar altyapı yatırımlarına ve küresel rekabet odaklı sanayiye aktarılmış, Anadolu'da ihracatçı ve uluslararası rekabet gücüne sahip KOBİ'ler serpilmiştir.

Ama gerçekten böyle mi olmuştur? Neyse ki, Erdoğan'ın "*Ben ülkemi pazarlamakla mükellefim*" dediği, devleti şirket yönetir gibi yö-

[2] Bir piyasaya tek bir şirketin hakim olma durumu monopol, birkaç şirketin hakim olma durumu da oligopol kavramlarıyla ifade ediliyor.

[3] Yerli paranın yabancı paralarla ilişkisinin piyasalarda arz-talep dengesine göre belirlendiği sistem.

netmekten bahsettiği konuşmalarını unutmak öyle kolay değil.

Gerçekte olan şudur:

AKP, 2002’de Kemal Derviş’in IMF’ci “yapısal uyum programı”nı devraldı ve harfiyen uygulamaya devam etti. İşgücü piyasasının esnekleştirilmesi, taşeronlaştırma, sendikasılaştırma ve güvencesizleştirme, kitlesel işsizliğin kronikleşmesi ve ücretlerin aşığı çekilmesi AKP’nin neoliberal politikalarının köşe taşı oldu. Eğitim ve sağlık hizmetleri piyasalaştırıldı, iş cinayetleri çığ gibi büyüdü. Devlet işletmeleri art arda özelleştirildi, dolaylı vergiler artırıldı, dalgalı döviz kuru rejimi sürdürüldü, merkez bankasının bağımsızlığı geliştirildi.

AKP hükümetleri döneminde, Türkiye’de uluslararası sermaye hareketlerinin tamamen serbestleştirilmesiyle, spekülatif sermayenin çapı olağanüstü bir hızla genişledi. 15 yılda 600 milyar doları aşkın yabancı sermaye Türkiye’ye girdi, bunun dörtte üçü dış borç formunda oldu. Küresel finans piyasalarından ucuz dolarla aşırı borçlanmayı

bizzat AKP hükümetleri körükledi, hızlanan ekonomik büyüme ve artan dış açık böyle finanse edildi. Aynı zamanda, üretimin ve ihracatın ithalata bağımlılığı derinleşti, ihracatçı şirketlerin ise çoğunluğu dünya tekellerinin fason üreticisi haline geldi. Sanayi, inşaat ve bankacılık sektörleri de, devlet yatırımları da, tüketici harcamaları da söz konusu aşırı borçlanmayla büyüdü. Böylece 15 yılda özel sermaye borçları 10 kat ve hane halkı borçları 80 kat arttı.

2002’den 2014’e toplam kredi hacmi, milli gelirin yüzde 15’inden yüzde 67,8’ine genişledi. Fakat, 2002’de özel şirketlerin aldıkları dış kredilerin yüzde 27’si imalat sanayiinde kullanılırken, dış kredi hacminin tam 6 katına çıktığı 2014’te bu oran yarı yarıya azalmış ve yüzde 13,6’ya düşmüştü. Aynı dönemde TL cinsi banka kredilerinin imalat sanayiinde kullanım oranı da yüzde 42’den yüzde 21’e gerilemişti. AKP hükümetleri dönemi, ekonominin neoliberal finansallaşması, spekülatif karların azamileşmesi dönemi oldu.

2018'e gelindiğinde, Türkiye'de yabancıların sabit ve finansal varlıklarının toplamı 700 milyar dolara, yani gayrisafı yurtiçi hasılanın yüzde 82'sine tırmanmıştı. Döviz hem ödeme hem de birikim aracı olarak alabildiğine yaygınlaşmış, sayısız metanın fiyatı doğrudan dolar kuru üzerinden hesaplanır hale gelmiş, iç piyasalarda döviz arzı TL arzının miktarına ulaşmıştı.

Türkiye'nin emperyalist küreselleşme dünyasına bu biçimdeki entegrasyonunu, mali-ekonomik sömür-

Üretim ve ihracatın ithalata bağımlılığı derinleşti, ihracatçı şirketlerin ise çoğunluğu dünya tekellerinin fason üreticisi haline geldi. Sanayi, inşaat ve bankacılık sektörleri de, devlet yatırımları da, tüketici harcamaları da söz konusu aşırı borçlanmayla büyüdü.

geye dönüşüm sürecini, Ertem'in yalanının aksine, AKP yönetti. Sonuç işte budur!

Başdanışman saraydaki diktatörü IMF'yle anlaşma imzalamadığı için övedursun, 2008'den sonra yeni bir IMF anlaşması yapmamış olmanın, Türkiye'yi mali-ekonomik sömürge statüsünden ve emperyalist mali oligarşinin finansal yağmasından kurtarmadığı açıktır. Dış borçlar ile faizleri IMF'siz ödenince, küresel spekülatif sermaye hareketlerine IMF'siz bağlanınca, ucuz işgücü sö-

mürüsü IMF'siz yapılıncaya, "dışarıya kaynak aktarma mekanizması" işlememiş midir? Türkiye'de üretilen artıdeğerin en büyük lokması, yine dünya tekellerinin artı-kar sofrasına konulmuştur. Keza AKP hükümetleri eliyle, serbest rekabetçiliğe değil basbayağı kayırmacılığa ve tekeli piyasa avantajlarına dayanılarak, şimdi diktatöre şakşakçılık yapan birçok yeni "yerli ve milli" ihaleci milyoner ve milyarder, yani büyük müteahhit, emlak kralı, banka patronu, sermayedar yaratılmıştır.

2000'lerin başından itibaren bizzat Erdoğan yönetiminde olgunlaştırılan mali-ekonomik sömürgeye dönüşüm süreci bugün mali-ekonomik çöküntüye vardığında, Ertem gibi saray propagandistleri, ister AKP öncesi hükümetleri, ister "monopolist piyasa büyükleri"ni ve "faiz lobisi"ni, isterse Amerikan emperyalizmini ve "dış güçler"i günah keçisi yapmaya kalkışsınlar, fark etmez, çizdikleri bu sahte AKP tablosu da eninde sonunda çöküntüye uğrar.

Komplo Teorisi Ve Kriz Gerçeği

Ertem, Ağustos şokunu, Türkiye'nin "ekonomisine, dolayısıyla ulusal güvenliğine yapılan en büyük saldırılardan biri" sayıyor. Böylece o da kendi dilinden, AKP zevatının "Ekonomimize yönelik saldırının, doğrudan ezanımıza ve bayrağımıza yönelik saldırılardan hiçbir farkı yoktur" ulumasına katılmış oluyor.

Konuya daha yakından bakalım. Türkiye ekonomisinde tıkanma ve kriz süreçleri, sanayi üretimi yapısının artan oranda ithalata ve finansmanın ise neredeyse tamamen yaban-

cı finansal sermaye girişine bağımlı hale gelmesi, bundan dolayı faizlerin de enflasyondan ziyade döviz kuru-na göre şekillenmesi nedeniyle, ilk olarak döviz-faiz şokları formunda bir görünüm sunuyor. Yabancı ser-maye, bilhassa da “sıcak para”⁴ biçimindeki spekülâtif sermaye girişiy-le ekonomi büyüyor, yabancı sermaye girişi durunca ekonomik büyüme de duruyor.

Erdoğan iktidarı ise, hem faiz oranlarını düşük ama hem de TL’nin değerini yüksek tutmak istiyor. Çünkü, emperyalist küreselleşme düze-niyle bir mali-ekonomik sömürge olarak bütünleşmiş Türkiye’de, hızlı ekonomik büyümenin anahtarı, bu iki etmenin bir arada bulunmasıyla elde tutulabiliyor. Fakat yatırıma ucuz kredi sağlamak ve ekonomik büyümeyi sürdürmek için faizleri düşük tutma yönelimi, TL’nin değeri-ni baskılıyor ve döviz kuru artışını körüklüyor. Dövizdeki tırmanmanın önü faiz artırımı ile kesilmeye çalışılınca, bu kez enflasyon artıyor ve ekonomik büyüme yavaşlıyor. Sonuçta TL yine değer kaybı eğilimine giriyor. Ve bu kısır döngü, devrevi olarak böyle sürüp gidiyor.

Peki, bugüne nasıl gelindi? “Kara Cuma”, Ertem tipi saray soytarıl-arının iddia ettiği gibi bir Amerikan komplosu muydu?

Türkiye’de 2001 krizi sonrası yük-sek oranlı faizler sayesinde yabancı sermaye girişi canlandı ve TL değeri-landi. Böylece hem enflasyon oranları düşmeye hem de faiz oranları sınır-

lanmaya başladı. TL değerlendirilince, şirketlerin ithalatı ve dövizle borçlanması arttı. Türkiye’ye “sıcak para” girişi sürdükçe, kredi genişlemesi ve ekonomik büyüme de sürdü. 2008’de küresel finansal balonun patlaması “sıcak para” girişini frenleyince, Türkiye ekonomisinde de daralma ve kriz ortaya çıktı. 2009 yerel seçimlerinde AKP’nin oyu yüzde 38’e geriledi.

2008’de ABD’de patlak veren ve arkasından Batılı kapitalist merkez-leri pençesine alan bu büyük bunalımdan sonra, ABD ve Avrupa mer-

Serbest rekabetçiliğe değil basbayağı kayır-macılığa ve tekelci piyasa avantajlarına dayanılarak, şimdi diktatöre şakşakçılık yapan birçok yeni “yerli ve milli” ihaleci milyoner ve milyarder, yani büyük müteahhit, emlak kralı, banka patronu, sermayedar yaratılmıştır.

kez bankaları, bunalıma çare diye genişlemeci para politikalarında⁵ ısrar ettiler. Para bollaşmasından beslenen uluslararası finansal sermaye, yine tekelinde toplanan ve gitgide büyüyen meblağları, gerek emperyalist ülkelere gerekse mali-ekonomik sömürge ülkelere akıttı.

2009’dan 2013’e kadar tekrar artarak gelen bu “sıcak para”, Türkiye’de faizleri gitgide düşürmeyi, kredileri

[4] Hisse senedi, tahvil ve bono alıp satarak, borç ve kredi vererek, döviz ticareti yaparak kısa vadeli yüksek getiri amaçlayan finansal fonlar.

[5] Merkez bankasının para basarak, tahvil satın alarak ya da faiz oranlarını düşürerek piyasaya para arzını artırması.

finanse etmeyi ve ekonomiyi hızlı büyütmeyi olanaklı kıldı. Örneğin, inşaat sektörü bu dönemde atılım yaptı ve ekonominin adeta lokomotifine düzeye çıktı. AKP yine bu dönemde gerçek bir siyasi iktidar gücüne erişecek hamleler yapma fırsatlarını buldu.

Öte yandan, ABD merkez bankası dümeni faiz artırımına doğru kırmaya başlayacağını açıklayınca, Türkiye’de 2014’ten itibaren yabancı sermaye girişinde duraklamalar, döviz kurunda yükselişler ve faiz

Türkiye’de 2001 krizi sonrası yüksek oranlı faizler sayesinde yabancı sermaye girişi canlandı ve TL değerlendi. Böylece hem enflasyon oranları düşmeye hem de faiz oranları sınırlanmaya başladı. TL değerlendikçe, şirketlerin ithalatı ve dövizle borçlanması arttı.

oranında mecburi artışlar dönemi başladı. Türkiye ekonomisinde üretimin ithalata ve kredinin de dolara bağımlı yapısı bunu kaçınılmaz kılıyordu. Ve bundan dolayı TCMB’nin (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası) Ocak 2014’te aldığı faiz artırım kararı, AB’nin faizleri sıfırlayan genişlemeci para politikalarının sürdüğü ve dolayısıyla “sıcak para” akımının kesilmediği koşullarda, Türkiye ekonomisinde birikmekte olan kriz öğelerini öteledi. AKP yerel seçim dönemini böyle atlattı.

2016’da “sıcak para” akımında tekrar başlayan düşme eğilimi, yeni bir döviz kuru dalgalanması yarattı ve 2017’nin başlarında faizlerin yine artırılmasına yol açtı. Aynı süreçte borç çevirme sorunu yaşayan 30 bin şirkete, Kredi Garanti Fonu’yla, sermaye teşvikleri ve vergi indirimleriyle, devlet tarafından can simidi uzatıldı. Daha da yoğunlaşmış kriz öğeleri bir kez daha ötelendi ve AKP 2017 referandumunu da böyle atlattı.

Fakat küresel spekülasyonla yakalanmış hormonlu ekonomik büyümenin sonunun gelmesi kaçınılmazdı. Zira harcamalar ve yatırımlar, tüketicilerin ve şirketlerin gelir artışlarından çok daha hızlı artıyordu. Şirketlerin dövizle devasa krediler alması, dövizle borçlanan bankaların diğer yandan tüketici kredilerini alabildiğine pompalaması bunu sağlıyordu. Sonuçta bireysel kredi kartı ve tüketim kredisi borçları 567 milyar TL’yi buldu. 130 milyar dolarlık devlet borcuna ilaveten özel sektörün dış borcu 327 milyar dolara, toplam dış borç stoku ise 457 milyar dolara ulaştı. Özellikle toplam dış borç stokunun milli gelire oranının kritik eşik olan yüzde 60’ı aşması, bu borcun çevrilmesinde hayati riskler meydana geldiğinin göstergesi oldu.

2018 başlarında, bir yandan ABD tahvil faizlerinde yükselme ve doların değer kazanma, diğer yandan Batılı kapitalist merkezlerin borsalarında düşüş ve finansal balonlarda pörsüme yaşandı. Uluslararası finansal sermaye Arjantin, Brezilya, Meksika, Hindistan, Endonezya ve tabii Türkiye gibi ülkelerden çekilme sürecine girdi. Türkiye’ye toplam yabancı sermaye

ye girişi, Mart-Ağustos 2018'de, önceki yıla kıyasla 24,7 milyar dolardan 2,1 milyar dolara geriledi. Ağustos'ta portföy ve kredi formundaki yabancı "sıcak para" 3,2 milyarlık net çıkış gösterdi. Buna ek olarak, yerli şirket ve bankaların 11,1 milyarlık net çıkışı durumu iyice ağırlaştırdı. Ağustos ayındaki 3,7 milyar dolarlık kayıt dışı karanlık para girişi de, küçülen ekonomi ve dolayısıyla azalan ithalat nedeniyle verilen 2,5 milyar dolar cari fazla da, TCMB'nin 8 milyar dolarını kullanarak erittiği döviz rezervi de döviz-faiz şokunu engelleyemedi. Gelenin aşamada, devletin büyük çaplı altyapı, ulaşım ve inşaat yatırımları da ekonomiyi canlı tutmaya artık yetmez olmuştu.

O arada, Erdoğan'ın Londra'da merkez bankası bağımsızlığına itiraz edip faizden yakınmasının karşılığı, Mayıs'ta dolar fiyatının anında yüzde 10 artması oldu. Döviz kuru hareketini bundan sonraki yatıştırma çabaları çaresiz kaldı. Erdoğan'ın karşıt sözlerine rağmen, piyasalarda ticari kredilerin de, tüketici kredilerinin de faiz oranları yükselmeye devam etti. Ve nihayetinde, Trump ile Erdoğan arasındaki Rahip Brunson restleşmesi sonucu ABD'nin Türkiye'ye dönük bir dizi mali yaptırımını devreye sokması, uluslararası finansal sermayenin Türkiye'den çıkış yönünde daha da şiddetli bir hareketini tetikledi. Böylece Ağustos'ta, mali-ekonomik krizin o güne değin ötelenmiş bütün öğeleri, birdenbire zincirlerini kırıp verdi.

Sonrası malum. Şimdi "Kara Cuma" olarak hatırlanan 10 Ağustos'ta işler saray hükümetinin kontrolün-

den tamamen çıktı. O günkü astronomik zıplamayla beraber, dolar fiyatı sadece Ağustos ayında yüzde 34 artmış oldu.

Demek ki, Türkiye ekonomisi ABD komplosu nedeniyle krize girmedi. Gerçekte olan, ekonomi çarklarının dönüşü yabancı "sıcak para" girişine had safhada bağlanmış Türkiye'de, zaten girişi hayli yavaşlamış spekülatif sermayenin ABD mali yaptırımları gündeme gelince yönünü çıkışa çevirmesiyle, fazlasıyla birikmiş ama devlet müdahale-

**Aynı süreçte borç çevir-
me sorunu yaşayan 30
bin şirkete, Kredi Garanti
Fonu'yla, sermaye teşvik-
leri ve vergi indirimleriyle,
devlet tarafından can
simidi uzatıldı. Daha da
yoğunlaşmış kriz öğeleri
bir kez daha ötelendi ve
AKP 2017 referandumunu
da böyle atlattı.**

siyle gemlenmiş kriz öğelerinin artık zapt edilemez olmasıydı.

Bu dönemde iç talepte keskin bir düşüş açıkça göze çarptı. Şirketlerin borçlanarak yatırım, tüketicilerin de borçlanarak harcama yapma dönemi kapandı. Dövizdeki tırmanmayla ve kredi genişlemesindeki tıkanmayla beraber, sermayenin ara malı ithalatı ve işletme kapasite kullanımı geriledi. Haziran'dan itibaren daralan ithalat, Ağustos'ta önceki yıla kıyasla yüzde 19,3 oranında düştü. Yatırım ve üretim karlılığı olağanüstü azalan

sanayi ve inşaat sermayesi, borçlarını çevirmekte de olağanüstü bir zorlukla yüz yüze geldi. Öte yandan tüketiciler açısından, Eylül verilerine göre, örneğin konut satışlarında yıllık bazda yüzde 9,2, otomobil satışlarında yüzde 67 düşüş gerçekleşti.

Damat Berat'ın Eylül'de Londra'da emperyalist finans baronlarıyla yaptığı görüşmelerin iki somut sonucu oldu: TCMB, hükümetin o güne değin ayak diretiği sert faiz artışını gerçekleştirdi ve politika faizi⁶ oranını yüzde 24'e yükseltti. Ardından da,

Nihayetinde, Trump ile Erdoğan arasındaki Rahip Brunson restleşmesi sonucu ABD'nin Türkiye'ye dönük bir dizi mali yaptırımını devreye sokması, uluslararası finansal sermayenin Türkiye'den çıkış yönünde daha da şiddetli bir hareketini tetikledi.

Yeni Ekonomi Programı (YEP) açıklandı. Bu iki adımın siyasi anlamı, dünya finans tekellerine, “ekonomik istikrar” için beklenenlerin yapıldığı ve bunun karşılığında kredi akışının sürmesi gerektiği mesajını vermektir. O arada Erdoğan, ABD tekellerinin Türkiye temsilcileriyle doğrudan görüşerek, onlara “*serbest piyasa prensiplerinden taviz verilmeyecek*” garantisini sundu ve yatırımlarını arttırmaları yönünde beklentisini ilettiler. Bunu izleyen ABD ve Almanya ziya-

retlerinde, Erdoğan'ın Amerikan ve Alman tekellerine yine aynı güvenceleri verdiği görüldü. Fakat, hele de uluslararası sermaye hareketlerinin zaten yavaşladığı bir konjonktürde, Erdoğan iktidarının emperyalist mali oligarşiye verdiği mesajların pek öyle güçlü bir karşılık bulmadığı da kısa sürede ortaya çıktı.

TCMB'nin faiz artırımı hastalığa derman olamazdı. Dünya kapitalizmine entegre olmuş ve “sıcak para” girişine bağlanmış bir ekonomide, ne uluslararası ekonomik konjonktürün ne de Erdoğan iktidarına uluslararası güvenin ucuz borçlanmaya elverişli olduğu koşullarda, yüksek faiz döviz kurunu umulan ölçüde düşürmeye yetmedi. Üstelik faiz artışı TL ile çalışan ve TL ile kredi alan küçük ve orta ölçekli işletmelerin üretimlerini ve borçlarını çevirmelerini daha da zorlaştırmış oldu. Hükümet 15 Eylül'de, dolardaki artıştan kaynaklı borçları sermayelerinin üzerine çıkan, yani fiilen batan şirketlerin, sırf yeni kredi imkanları elde edebilirler diye, kur farkından doğan zararları bilançolarına beş yıl boyunca işlememelerine izin verdi. Ama bu, aslında batmış olan şirketlere suni teneffüs yapmanın, şimdi “zombi şirketler” denilen bir kategori yaratmanın ötesine gidemedi.

Faiz artırımı tırmanan enflasyonu da frenleyemedi. Eylül'de tüketici enflasyonu yüzde 24,52'ye, üretici enflasyonu ise yüzde 46,15'e yükseldi. Tıpkı tırmanan TL faizinin TL cinsi kredileri baskılaması gibi, tırmanan enflasyonun da tüketici talebini baskılayacağı, bununla üre-

[6] Merkez bankasının bankalarla ilişkisinde belirlediği haftalık repo ihalesi faiz oranı.

timde daha büyük daralmaları getireceği belirlendi. Dövizle kira sözleşmelerine son verilmesi, döviz mevduatlarından alınan verginin yükseltilmesi, ihracatçı şirketlerin döviz gelirlerini TL'ye çevirmelerinin zorunlu kılınması gibi döviz kısıtlamaları da, TL'yi dolar karşısında bahardaki değerine yaklaştırmayı başaramadı.

Böylece Türkiye ekonomisi durgunluk safhasından kriz safhasına girdi. Ekonominin art arda iki çeyrekte daralma yaşamasını “resesyon” kavramıyla tanımlayan burjuva iktisatçıların da genellikle inkar edemedikleri bu ekonomik kriz gerçeği, iktisatçı başdanışman tarafından “türbülans” denilerek geçiştirilmeye çalışılsa bile, damat Berat'ın sunduğu YEP'in dolar bazlı millî gelirden yüzde 10,3'lük azalma öngörüsüyle de itiraf edilmiş oldu.

YEP'in Çaresizliği

Eylül ayı enflasyon rakamları açıklandıktan sonra damat hazretleri, “*En kötüsü geride kaldı*” dedi. Ve “en kötüsü”nü duyuran, yani Yeni Ekonomi Programı'nın hedeflediği yıllık yüzde 20,8'lik enflasyon oranının henüz Eylül ayında yüzde 24,52'yle hayli üzerine çıktığını açıklayan TÜİK başkan yardımcısı apar topar görevden alınır. YEP ise daha başlangıçta sakatlayıcı bir darbe yemiş oldu.

YEP, IMF'siz bir IMF programı olarak şekillendirildi. IMF'nin 2018 Nisan tarihli Türkiye raporundan bölüm bölüm kopyalanan YEP'in muhtevası özetle şöyle: devlet maliyesinin daraltılması ve yeni yatırımların

durdurulması, faiz artırımı yapılması, dolaylı vergilerin yükseltilmesi, işgücü piyasasının esnekleştirilmesi, sosyal güvenlik harcamalarında kesintiye gidilmesi, özel emeklilik sisteminin geliştirilmesi, kıdem tazminatının budanması. Örneğin, devlet giderlerinde planlanan kesintilerin yüzde 17'sinin sosyal güvenlik harcamalarında olması, toplam vergilerin 16 milyar TL tutarında artırılması, bu programın hedefleri arasında yer aldı. Öte yandan, Ocak'tan Eylül'e kadar, ücretler yüzde 40 eri-

Tüketici enflasyonu yüzde 24,52'ye, üretici enflasyonu ise yüzde 46,15'e yükseldi. Tıpkı tırmanan TL faizinin TL cinsi kredileri baskılaması gibi, tırmanan enflasyonun da tüketici talebini baskılayacağı, bununda üretimde daha büyük daralmaları getireceği belirlendi.

miş, işsizler ordusu saflarına 250 bin işsiz daha katılmış oldu.

Bunun üzerine başdanışman, YEP'in bir “*ekonomik istikrar programı*”, yani bilinen tabirle “kemer sıkma” programı olduğunu kabul ederken, “*bütün istikrar programları, milletin tümünden fedakarlık ister*” demekten geri durmadı. Çıkarları açıkça karşıtlaşan işçi ile patronu, yoksul ile zengini kader ortaklığına çağırırken, sermayenin o kokuşmuş “*hepimiz aynı gemideyiz*” korosuna bu sözlerle dahil oldu.

Temel tüketim maddelerinin zamanlanmasını, vergi soygununun artmasını, ücretlerin düşmesini, sağlık hizmetlerinin iyice ticarileşmesini, işsizliğin tırmanmasını ve yoksulluğun katmerleşmesini sağlamaya odaklanan, dolayısıyla krizin bütün faturasını işçilere ve emekçilere kesmeyi hedefleyen YEP, Cemil Ertem gibi saray propagandistlerince “*yerli ve milli*” diye pazarlandı. Oysa bu program da, uluslararası sermayeden Türkiye ekonomisini nefeslendirecek bir yatırım ve kredi akışı bek-

Saraylı başdanışman, mali-ekonomik krizin zaten yapısal unsurlarını oluşturmuş olan bu politikaların YEP’te yeniden formüle edilmesini, ekonomik toparlanmanın ve büyümenin reçetesi olarak sunmak için bütün maharetini kullandı.

lentisi üzerine kurulmuştu. Nitekim IMF anlaşması yapılmamasını tolere edecek bir hamle olarak, emperyalist mali oligarşiye teminat sunmak için McKinsey anlaşması programda yer almıştı. Buna göre, 16 bakanlığın dahil olacağı Maliye ve Dönüşüm Ofisi’nin faaliyetleri McKinsey şirketi tarafından denetlenecekti. Ofisin ismi bile IMF’ci bir görüş açısından belirlenmişti: “Maliye” sözcüğü IMF anlaşmalarının “kemer sıkma” di-

ye bilenen “mali disiplin” hedefine, “dönüşüm” sözcüğü ise yine IMF anlaşmalarının neoliberal “yapısal dönüşüm” hedefine atıf yapıyordu. Fakat mali-iktisadi denetim iplerinin emperyalist bir şirketin eline verilmesine karşı yükselen tepkiler, diktatörü geri adım atmaya ve McKinsey anlaşmasından çekilmeye zorladı.

O arada Ertem, YEP’e “*tam anlamıyla yerli ve milli ekonomi ve kalkınma yolunun başlangıcı*” payesi biçerken, ironiktir ki, “*tam dışa açık, sermaye giriş çıkışlarının sonsuz serbest olduğu ve bağımsız para politikasının uygulandığı ekonomiyi inşa ediyoruz*” sözlerini sıklıkla tekrarlayıp emperyalist mali oligarşiye güven verme çabasını sürdürüyordu. Dalgalı kur rejimi, merkez bankası bağımsızlığı, yabancı sermaye hareketleri serbestisi, mali disiplin⁷, dış borçların ödenmesi, finansal sistemde derinlik, serbest piyasa kuralları, sermaye kontrollerine⁸ karşıtlık gibi, emperyalist devletler ve uluslararası kuruluşlar ile dünya tekellerinin herhangi bir mali-ekonomik sömürge ülkeye dayattıkları standart uygulamalar, başdanışmanın yazılarında “*yerli ve milli ekonomi*”nin olmazsa olmazları arasında defalarca sıralandı.

Saraylı başdanışman, mali-ekonomik krizin zaten yapısal unsurlarını oluşturmuş olan bu politikaların YEP’te yeniden formüle edilmesini, ekonomik toparlanmanın ve büyümenin reçetesi olarak sunmak için bütün maharetini kullandı. Ama bunların, Batılı kapitalist merkezlerde hükümetlerin ve merkez bankaları-

[7] Devletin gelir ve giderlerinin birbirine denkleğinin sağlanması.

[8] Para ve sermaye hareketleri üzerinde devletin kısıtlayıcı ve düzenleyici müdahaleleri.

nın krize çare diye uygulamakta ısrar ettikleri maliye ve ekonomi politikalarının bizzat 2008 büyük bunalımının içsel dinamiklerini oluşturmasıyla ve yeni bir kriz dalgasının ortaya çıkışının yolunu döşemesiyle türdeşliği dikkatlerden kaçamazdı.

“*Mali derinlik*” ya da “*finansal sistemi derinlikli hale getirme*” hedefini ele alalım. Kısaca menkul kıymetleştirme⁹ diye ifade edilebilecek olan bu “*derinlikli hale getirme*” olayı, gelecekte yaratılacağı varsayılan değerlerin şimdiden parasallaştırılmasıdır. Piyasalardaki likiditeyi¹⁰, dolayısıyla finansal işlemlerin ve kredinin hacmini hızla artırmayı sağlamaya dönüktür. Borsa, döviz ticareti, bono ve tahvil, gayrimenkul alanlarında dolaşan finansal sermayenin artırılıp çeşitlendirilmesini, verilen borçların değerli ticari kağıtlar haline getirilip finansal yatırım araçlarına dönüştürülmesini, böylece borçlandırma riskinin transfer edilerek bunun da pazarlanmasını, şirketlerin kendi hisselerini tekrar satın almak için piyasaya bono sürmelerini ve böylece hisse senedi kazançlarını yapay olarak büyütmelemlerini, sayısız finansal türev enstrüman yaratılmasını kapsar. Bu yolla bir “*finansal derinlik*” oluşturma sonucunu, hem borçlanma miktarlarının ama hem de spekülasyon sermaye getirilerinin milli gelire oranını daha da yükseltmekten, finans piyasalarınca şişirilen ve patlamaya yazgılı olan balonların ekonomiyi pençesine almasından, dolayısıyla yabancı “*sıcak para*”ya daha fazla

bağımlılıktan ve borç geri ödemeleri tıkandığında mali-ekonomik çöküntüden başka bir şey değildir.

Devam edelim. Bugünkü mali-ekonomik krizin ilk ayağı, döviz krizi dolayımından borç krizidir. Zira ucuz döviz döneminde dolar borçları 453 milyara varmış Türkiye’de, dolar fiyatındaki her 1 kuruşluk artış, mevcut borçlarda da 4,53 milyar TL’lik artış anlamına geliyor. Döviz kurundaki krizsel sıçramanın daha geniş anlamı ise, ara malı ve yatırım malı ithalatına bağımlı üretim

Bugünkü mali-ekonomik krizin ilk ayağı, döviz krizi dolayımından borç krizidir. Zira ucuz döviz döneminde dolar borçları 453 milyara varmış Türkiye’de, dolar fiyatındaki her 1 kuruşluk artış, mevcut borçlarda da 4,53 milyar TL’lik artış anlamına geliyor.

sektörlerinden başlayarak maliyet fiyatlarının yükselmesi, bu yükselişin daralan iç talep nedeniyle satış fiyatlarına bire bir yansıtılmaması ve dolayısıyla kar oranlarının düşmesi nedeniyle, şirketlerin üretimi kısma veya durdurmaya yönelmeleridir. Özel sektörün döviz varlıkları ile döviz yükümlülükleri arasındaki açığı ve kısa vadeli dış borçların toplam borç stoku içindeki payı çok

[9] Menkul kıymetler: Alacaklı hakları sağlayıp dönemsel gelir getiren, yatırım aracı olarak kullanılan, nakde dönüştürülebilir değerli kağıtlar.

[10] Nakit ve benzeri ödeme araçları.

büyük. Dolar cinsi kredi bulma imkanları olağanüstü sınırlandığından ve TCMB'nin döviz rezervleri de bu kısa vadeli borç yükümlülüklerini karşılayabilecek düzeyde olmadığından, ciddi bir borç krizi belirmiş durumda. Üretimleri de tıkanan döviz borçlusu şirketler, kısa vadeli borçlarını ödeyememenin eşiğindedir. Konkordato¹¹ ilan eden irili ufaklı şirketlerin sayısı 3 bini buluyor. Ödemeler zinciri koptuğunda, yani alacaklarını tahsil edemeyen bankaların bir kısmı batma riskiyle yüzleştiğinde, mevcut mali krizin tam bir kredi çöküşünde, borsa ve banka krizinde somutlaşan çok daha yıkıcı bir düzeye varması sürpriz olmayacak.

YEP'in ekonomideki baş aşağı gidişin önünü almakta başarısız kalacağına sinyalleri ise daha bugünden yeterince ortaya çıkmış durumda. YEP'e eklenen Enflasyonla Topyekün Mücadele Programı da, sermaye için kredilerde yüzde 10'luk bir faiz indirimi ve bekleyen KDV ödemelerinin yapılmasını, halk içinse iki aylığına süpermarketlerde toplam 50 üründe yüzde 10 indirimine gidilmesini içermekle, iktisadi etkisi siyasi reklamdanda öteye geçmeyen bir uygulama.

Bu arada ekonomideki kur-faiz-enflasyon döngüsü hiç de durulacak gibi değil. İflasa sürüklenen, borçlarını ödeyemez hale gelen, konkordato ilan eden şirketlere hızla yenileri ekleniyor. Özel sektörün önümüzdeki Mayıs ayına kadar ödemesi gereken borç stoku 70 milyar dolar

tutuyor. Küresel finans sermayesinin kredi derecelendirme kuruluşları Türkiye bankalarının notunu düşüyor. Katar emirinin yapacağı söylenen 15 milyar dolarlık yatırımdan veya Çin'in ulaşım ve enerji sektörlerine sağlayacağı söylenen 3,6 milyar dolarlık krediden de ses seda çıkmıyor. Konut satışları tıkanıyor, inşaatlar yavaşlıyor, iç talepte hızla daralma yaşanıyor. Nüfusun borçluluk oranı yüzde 70'i, kesin yoksulluk oranı yüzde 30'u buluyor.

Türkiye ekonomisi, burjuva iktisatçıların stagflasyon¹² olarak nitelendirdikleri bir döneme girmiş bulunuyor.

Çin Olma Hayali

Kapitalizmin varoluşsal krize tuttuğu, özellikle Batılı emperyalist ekonomilerin 2008'deki büyük bunalımdan sonra durgunluktan bir türlü çıkmadığı, ABD'nin politik ve ekonomik hegemonyasının zayıfladığı, aralarında Çin ve Rusya'nın da bulunduğu çok merkezli bir emperyalist dünya çehresinin belirdiği, bu merkezler arasında yeni "ticaret savaşları"nın patlak verdiği, IMF, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü gibi uluslararası emperyalist kuruluşların işlev kaybı yaşadığı, doların uluslararası temel rezerv para olmasının maddi zemininin de aşınmaya yüz tuttuğu koşullarda, gözleri kamaşmış halde bu tabloya bakan Ertem ve saray oligarşisi, kapitalist Türkiye ekonomisinin önünde yeni gelişim ufukları görüyorlar.

[11] Bir şirketin borçlarını ödeyemeyecek durumda olduğunu ilan etmesi ve alacaklılarla borçlarını yeniden yapılandırıldığı bir anlaşmaya varması.

[12] Ekonomide durgunluğun ve enflasyonun bir arada gerçekleşmesi.

Başdanışman, bu yeni ufku, ara malı ve yatırım malı ithalatını azaltan, ihracata dönük yapılanan, teknoloji yoğun üretimi gelişen bir sanayileşme rotasında ilerlemek, bunun için devletin özel sermayeye yeterli desteği vermesini, piyasaların rekabetçi çalışmasını sağlamasını ve yatırım ortamını iyileştirmesini başarmak diye açıklıyor. 24 Haziran seçim sonuçlarıyla ve Erdoğan'ın başkanlık tahtına çıkmasıyla tariflediği “*siyasi devrim*”i, böyle bir “*ekonomik devrim*”le taçlandırmayı düşünüyor. Ertem aynı zamanda, Türkiye'nin “*büyük sermaye*” gruplarını yurtdışındaki varlıklarını sisteme sokmaya mecbur bırakma ve böylece bankacılık sektörünü rahatlatma, bu “*tekeli-oligopol, rekabetten uzak yapılanmalar*” üzerinde kullanmak amacıyla rekabet yasasını ve ona bağlı kurumları elden geçirme, “*serbest piyasanın işleyiş temeline küçük ve*

orta boy işletmeleri oturtma” arayışını ifade ediyor.

Başdanışmanın hesabı şu: Tarih olan Atlantik ittifakı yerine Rusya ve Çin'le daha fazla ilişki geliştirilecek, BRICS¹³ Türkiye'yi ve Meksika gibi bazı Latin Amerika ülkelerini bünyesine alıp iktisadi ve siyasi bir platforma dönüşecek, böylece 4,5 trilyonluk döviz rezervleri birleştirilip finansman için IMF'ye alternatif bir kalkınma bankası kurulacak, önce yerel paralarla ticaret yayılacak ve sonra dolar dışında yeni bir uluslararası para geliştirilecek, ABD ve Batı merkezli ticaret bu yoldan aşılacak.

En özet ifadeyle Ertem, bugünkü mali-ekonomik kriz koşullarında, Türkiye'yi bir Çin yapmanın hayalini kuruyor. Peki, bu hayalin gerçeğe dönüşme ihtimali var mı?

Saray iktidarının dış borçların çevrimine endeksli bir IMF anlaşmasına yanaşmamasının, genel olarak da Batılı kapitalist merkezlere karşı bir

[13] Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika ülkelerinin İngilizce isimlerinin baş harfleriyle oluşturulmuş kısaltma.

iktisadi söyleme başvurusunun altında yatan asıl neden, onun başlıca toplumsal ve ekonomik dayanağını meydana getiren ve MÜSİAD'da temsil edilen sermaye kesiminin çıkarlarıdır. Ertem'in "serbest piyasanın işleyiş temeline küçük ve orta boy işletmeleri oturtma" hedefinden bahsederken kastettiği de, hiç kuşkusuz MÜSİAD'dır.

Mesele, saray iktidarının dolaysızca palazlandığı sermaye güçlerinin artıdeğer pastasından nasıl bir pay alacağı, mali-ekonomik kriz

Saray iktidarının dış borçların çevrimine endekslı bir IMF anlaşmasına yanaşmamasının altında yatan asıl neden, onun başlıca toplumsal ve ekonomik dayanağını meydana getiren ve MÜSİAD'da temsil edilen sermaye kesiminin çıkarlarıdır.

koşullarında devlet kaynaklarından ne ölçüde faydalanacağı meselesidir. Örneğin özel sermayeye bir kaynak aktarma mekanizması olan "Kamu Özel İşbirliği"¹⁴ projelerinin akıbetinin ne olacağı, örneğin iflaslar karşısında hangi sermaye gruplarının devlet eliyle kurtarılacağı, örneğin öncelikle hangi bankalara devlet kasasından sermaye enjeksiyonu yapılacağı söz konusu olduğunda, IMF normları ile hükümet tercihleri sür-

tünme halindedir. Bu sürtünmenin diğer bir anlatımı, Türkiye'nin geleneksel tekeli sermaye ağı olarak TÜSİAD ile ihale-kayıрма-fonlama fideğinde semiren sermaye ağı olarak MÜSİAD arasındaki iktisadi çelişkidir. Ki bu aynı zamanda, ege-men sınıf içi mücadelenin sahasıdır.

Burjuva meclisin ve sayıştay gibi temel denetleyici kurumların işlevsizleştiği ve faşist şefin vereceği hükmün mutlak bağlayıcı olduğu yerde, saray iktidarı, ihalelerde, şirket kurtarmalarında, borç yapılandırılmalarında, vergi ve teşvik düzenlemelerinde, yasal mevzuat değişikliklerinde karar hakkını elde tutmak, bu bakımdan IMF çerçevesine sıkışıp kalmamak istiyor. Buna göre, mesela en yüksek borçlular arasında bulunan Limak, Cengiz ve Kolin gibi AKP'ci inşaat kapitalistleri, iflas tehdidiyle karşılaştıklarında ilk kurtarılacaklar listesinde.

Yani mesele, saray rejiminin IMF'ci neoliberal çizginin temellerine, emperyalist küreselleşmenin genel mali-iktisadi kriterlerine karşıtlığı değildir. Zaten başdanışmanın döne döne, yabancı sermaye akımlarında, döviz kuru rejiminde, piyasa normlarında farklılık göstermediklerini vurgulaması bundandır. Keza işçi sınıfı ve emekçilerin cebinden ve sofrasından alma konusunda da, saray iktidarı ile IMF arasında, MÜSİAD ile TÜSİAD herhangi bir fark yoktur. Erdoğan'ın "Biz OHAL'i, grevlerle mücadele edip iş dünyası rahat çalışsın diye kullanıyoruz" demesi de bu bakımdan yeterince açık bir mesajdır.

[14] Başta altyapı olmak üzere devletin yükümlülüğü altındaki yatırım ve hizmetlerde finansman ve işletimin özel sektörün katılımıyla gerçekleştirilmesi.

Erdoğan'ın merkez bankası bağımsızlığına son verme niyeti ya da faiz karşıtı söylemi yine aynı nedenden ileri geliyor. Onun faizi lanetleyip durması, politik islamcı ideolojisinden ziyade, düşük faizle saray iktidarının toplumsal ve siyasal destek tabanını geniş tutma arayışından, TL cinsi borçlanması daha fazla ama kredi imkanları daha az olan ve kaderini saray iktidarıyla bütünleştirmiş bulunan sermaye kesiminin çıkarlarını kollamasından kaynaklanıyor.

Fakat öte yandan, sözünü ettiğimiz kayırma ve kollama ilişkileri, devlet arpalığında patron semirtme mekanizmaları, emperyalist küreselleşmeye entegrasyonun gerekleriyle sürdüğü kadarıyla, emperyalist devletlerin ve dünya tekellerinin kaygılarını besliyor. Onlar için sorun, Türkiye'de faşizm veya demokrasi ikilemi değil, sermaye mülkiyet ve birikim rejiminin uluslararası düzeydeki normlarını tahrip etmeye kalkışabilen bir siyasi yönetimin varlığıdır. Özel mülkiyet güvencesi ihlalleri, artıdeğerin iktidar zoruna dayalı paylaşımı, mevcut ihale düzeni maliye ve ekonomi politikalarındaki ciddi sürtünme noktalarıdır ve gerek doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını gerekse yabancı "sıcak para" girişini frenleyici hususlardır.

İşte başdanışman, bu sürtünmeleri tolere etmenin yolunu iki hamlede, ileri teknolojiye dayalı sanayi üretimine geçişte ve Doğu'ya yönelimde arıyor. Görülüyor ki, ikincisi birincisinin de anahtarı oluyor.

Türkiye gerçeği ise bize başka bir şey söylüyor. Bir yandan

MÜSİAD'çı sermaye yerli üretimi artıracak, tıpkı savunma sanayiinde olduğu gibi teknoloji geliştirecek, dış ticarete ihracatı ithalatın önüne geçirecek, ama aynı anda, faizi basılamak ve enflasyonu dizginlemek için tarım ve hayvancılık ürünlerinin dahi ithalatı ağırlık kazanacak. Bir yandan borçlanmış sermayeyi korumak için faiz artışına direnecek, ama aynı anda, döviz kurundaki dramatik yükselişlerle muhatap olunacak. Bu çelişkiler içinde bir teknoloji yoğun sanayi hamlesinin

Bir yandan borçlanmış sermayeyi korumak için faiz artışına direnecek, ama aynı anda, döviz kurundaki dramatik yükselişlerle muhatap olunacak. Bu çelişkiler içinde bir teknoloji yoğun sanayi hamlesinin nasıl başarılacağı tamamen yanıtız kalıyor.

nasil başarılacağı tamamen yanıtız kalıyor.

Bu bir tarafta dursun, ileri teknolojiye dayalı sanayi üretimine ve dolayısıyla ihracat bazlı ekonomik yapılanmaya geçiş nasıl finanse edilecek? Ekonomi yapısal olarak dış ticaret açığı verirken, dövizle borçlanmanın da sınırları belliyken, küresel rekabetçi bir üretim verimliliği ve teknoloji odaklı dış ticaret fazlası sağlayacak bir ekonomik dönüşüm için trilyon dolarlar nereden bulunacak? Türk burjuva devletinin rezerv-

lerinde de, Türk burjuvazisinin sermaye birikiminde de bunun karşılığı yok. Başdanışman, bu gerçeği bildiği içindir ki, gözünü BRICS ülkelerinin rezervlerine diyor. Ama nfile bir göz dikiş bu!

BRICS ülkeleri, rezervlerini Türk devletine ve burjuvazisine açmak için tabii ki sıraya girmiş değiller. Örneğin, istikrarlı getirisi olan ABD tahvilleri alarak ABD dış açığını finanse eden Çin'in Türkiye dış açığını finanse etmekte hiçbir kazancı olmaz. Dahası bu ülkeler, herhangi bir iktisadi ve siyasi bütünlük oluşturmaktan da çok uzaklar. Rusya ve Çin'in, Hindistan'ın, Brezilya ve Güney Afrika'nın ABD ve AB'yle, Batılı dünya tekelleriyle güncel ve yapısal ilişkileri birbirinden hayli farklı. Bunların Batılı emperyalist merkezlere karşı bütünlüklü bir blok olarak kendilerini kuracakları düşüncesi ham hayalden başka bir şey değil. Yani BRICS'in 4,5 trilyonluk iştah kabartan rezervlerinde, Türki-

ye, değil büyük bir sanayi hamlesinin finansman imkanını, bugünkü dış borç çevriminin gerektirdiği dış finansman imkanını dahi bulamıyor.

Rusya, Çin ve İran'la yerel paralar aracılığıyla ticaret gelişse dahi, bu ticaretin yine de dünya pazarında dolarla belirlenen fiyatlar üzerinden gerçekleşmesi zorunlu. Yerel parayla yapılan dış ticarete açığı kapatmak için TL basılırsa, bunun enflasyonu yükseltmesi ve dolar karşısında TL'nin değerini eritmesi kaçınılmaz. TL değeri istikrarlı değilken, dolar kuru bir günde 5 TL'den 6 TL'ye çıkabiliyorken, yani örneğin aynı değer kaybı ruble karşısında da geçerli olacakken, böyle bir durumda yerel paraya dayalı dış ticaret açığının yine katlanacağı, üstelik rublelira değişiminin sürdürülemeyeceği ortada. Yerel parayla ticareti ancak para birimi istikrarlı olan ve dış ticaret açığı vermeyen ülkeler başarıyla uygulayabilir.

Kapitalizm çerçevesi içinde, üstelik dünya tekellerine binbir bağla entegre olmuş mali-ekonomik sömürge bir ülkede, hele de emperyalist küreselleşmenin başlıca kriterleri temel alındığında, ulusal kalkınmacılık yolu kesinkes kapalıdır. Türkiye ucuz işgücü yağması boyutuyla tamamen Çin'e dönüşebilir, fakat Çin gibi emperyalist iktisadi rekabet düzleminde mali-ekonomik bir dev olma şansını hiçbir zaman elde edemez. Türk burjuvazisinin kadri, bir toplumsal devrim onu tarih sahnesinden silip atıncaya kadar, emperyalist küreselleşme hiyerarşisi içinde iri bir mali-ekonomik sömürge olarak kalmaktır.

Sonuç

Mali-ekonomik krizin hangi hızla derinleşeceğini, ne kadar süreye yayılacağını ve nasıl bir çöküntüye varacağını birkaç faktörün karşılıklı etkileri belirleyecektir.

a) İlkın, dünya ekonomisinin seyri, uluslararası finansal sermaye hareketlerinin yoğunluğu ve yönü. ABD'nin beklenen faiz artırımı oranının yüksekliği Türkiye'den daha fazla "sıcak para" çıkışına yol açabilir, İtalya'dan¹⁵ başlaması olası bir mali şok bütün AB finans piyasalarıyla beraber Türkiye'yi de sallayabilir ya da Erdoğan iktidarıyla ilişkisi ABD'ninkinden farklı gelişmesi muhtemel olan Almanya Türkiye'ye ucuz kredi sağlayabilir.

b) Erdoğan iktidarı ile ABD arasındaki siyasi sürtüşmeler kapsamında, örneğin Türkiye'nin en büyük finansal kuruluşlarından biri olan Halkbank'ın uluslararası finans sisteminin dışına atılarak cezalandırılması gibi gelişmeler söz konusu olursa, bu tür olaylar yeni bir döviz-borç şokunu tetikleyebilir.

c) Türkiye'ye kayıt dışı sermaye girişlerinin, kara para hareketlerinin hangi meblağları bulacağı, "sıcak para" ihtiyacı ve dış açığın finansmanı bakımından kritik önem taşıyabilir.

d) Krizin en yıkıcı sonuçlarını Mart 2019 yerel seçimlerinin arkasına bırakmak için elinden geleni yapacak olan saray hükümetinin izleyeceği maliye ve ekonomi politikaları, krizin derinleşmesini yavaşlatıcı rol oynayabilir.

Fakat her halükarda, faşist politik islamcı saray iktidarının Ertem'in dile getirdiği bazı politik-ekonomik yönelimleri ile Türkiye'nin Batılı emperyalizme bağımlı mali-ekonomik sömürge yapısı arasındaki onulmaz çelişki hükmünü icra etmeye, "yerli ve milli" demagojinin de altını oymaya devam edecektir. Faşist şefin iktidarı ve partisi, dolaysız toplumsal ve iktisadi dayanağını bulduğu sermaye kesiminin mali-ekonomik çıkar ve ihtiyaçları ile dünya tekelleri ve emperyalist kredi kaynaklarının

**Kapitalizm çerçevesi
Kiçinde, üstelik dünya
tekellerine binbir bağla
entegre olmuş mali-
ekonomik sömürge bir
ülkede, hele de emper-
yalist küreselleşmenin
başlıca kriterleri temel
alındığında, ulusal
kalkınmacılık yolu
kesinkes kapalıdır.**

dayatmaları arasındaki çelişkiler ortamında, adeta, kopan fırtına altında kopmak üzere olan bir ip-te cambazlık yapmayı deneyecektir.

İşçiler ve emekçiler için, emperyalist küreselleşme sistemi içinde, mali-ekonomik sömürge bağımlılığı dahilinde hiçbir çözüm yolu yoktur. Yüksek teknoloji üreten bir sanayiye geçişin de, işsizliğin ve yoksulluğun üstesinden gelişin de, gelir da-

[15] Ekonomisinin büyüklüğü 2 trilyon doları, borcunun büyüklüğü ise 2,3 trilyon doları bulan, bankacılık sektörü batışın eşliğinde olan İtalya, borçlarını ödeyememesi durumunda, Avrupa bankacılık sektörünü ve tüm finans sistemini sarsacak büyük bir depremin merkez üssü olabilir.

ğılımında adaleti tesis edişin de, krizli bir mali-ekonomik yapıdan çıkışın da tek yolu, sermayenin toplumsallaştırılması, tüm kaynakların merkezi planlamayla emekçilerin yararına kullanılmasıdır. Bunu gerçekleştirecek olan, elbette ki, işine geldiği vakit yüzüne sahte antiemperyalizm maskesini takıp “*yerli ve millî*” palavralar atan faşizm değil, sosyalizmdir. Aklını ve ruhunu çoktandır faşist şefe satmış olan başdanışman Ertem

ise, eskilerde lafını ettiği sosyalizmin şimdilerde amansız düşmanıdır.

Unutulmasın ki, ekonomik krizin yoksullaştırıcı yükünü sırtında taşımaya tahammül etmeyecek, faşist şeflik rejiminin zulüm sopasına da boyun eğmeyecek emekçiler, yani ekmeği ve özgürlüğü için mücadele edenler, tahtındaki büyük reisiyle beraber Ertem’i ve onun gibi tüm saray yordakçılarını layık oldukları yere süpürüp atma kudretindedir.

“Biz Sorumluluğumuzu Yerine Getirelim, İşçi Sınıfı Mutlaka Karşılık Verecektir”

DİSK YK Üyesi Kanber Saygılı'yla Röportaj

Bu kadar kuralsızlığın, keyfiliğin ve zorbalığın dayatıldığı koşullarda sadece yasal sınırlar çerçevesinde yol almak asla mümkün değil. Derinleşen kriz koşullarında patronların kendi koydukları yasalara uymadığını ve uymaya-çağın, tek yöntemlerinin zorbalık olacağını hesaba kattığımızda, işçi sınıfımızın öncüleri, sendikal hareket, tıpkı 3. havalimanı işçileri gibi fiili meşru mücadeleyi rehber edinmekten başka çıkar yol olmadığını bilince çıkarmak zorundadır. Krizin faturası ödenmek istenmiyorsa, yapılacak iş ortada.

Ekonomik-mali krizin bugün işçi sınıfına, işçilerin çalışma ve yaşam koşullarına öncelikli etkilerine dair ne söyleyebilirsiniz? İşçilerin şu an öne çıkan sorun ve talepleri neler?

Mali krizin adım adım ve hızlı bir şekilde ekonominin bütün alanlarına sirayet ettiğini, giderek derinleşecek olan bir ekonomik krizle karşı karşıya olduğunu belirtelim.

Yaşamakta olan ve de giderek derinleşecek olan mali ve ekonomik krizin, kriz öncesi tıkr tıkr işleyen bir sistemin değil, ekonomik manada çökertilmiş tarım ve kamunun, betonlaştırılmış ekonominin ve doğanın, siyasal anlamda 95 yıllık cumhuriyet tarihinin çözemediği, çözmek istemediği Kürt sorunu, inançlar sorunu, emek, gençlik, kadın vb. sorunların, 16 yıldır hükümet

ve iktidar olan AKP'nin çözülemez hale getirdiği tüm bu sorunların üzerine oturmuş bir ekonomik kriz olduğunun altını çizmek isterim.

Tabii ki altı kalın bir şekilde çizilmesi gereken ise, bu krizin tekelci patronlar ve AKP iktidarının sahibi olduğu kapitalist sistemin krizi olduğudur.

Şimdi sorunuza rakamların diliyle cevap verecek olursam: Yaşamı her gün yeniden yeniden üreten, patronların kasalarını emeğiyle, canıyla, kanıyla dolduran, doldurmak zorunda bırakılan, kredi kartlarıyla borçlandırılan ve de ana gövdesi örgütsüz olan işçi sınıfı dün zordaydı, bugün ise çok daha zor koşullarda yaşamını sürdürmekle karşı karşıya. Çünkü patronlar ve AKP iktidarı kendi krizlerinden kurtulmanın çaresini işçi sınıfının üzerine yüklemekte görüyorlar.

2017 yılında belirlenen asgari ücret daha şimdiden yüzde 30'lara doğru tırmanan enflasyon karşısında yarından fazla erimiş durumda.

Ayrıca ve de vahim olan, TL'nin döviz karşısında yüzde 60 oranında değer kaybettiğini, doğalgaza, elektrığe, suya, emekçilerin her gün almak zorunda kaldığı çocuk bezinden (Cumhurbaşkanının üç çocuk hesabı bugünler içinmiş) temel gıda malzemelerine yüzde yüz yapılan zamları, yani aslında devalüasyonu hesaba kattığımızda, işçi sınıfının ne halde olduğunun fotoğrafı ortaya çıkıyor.

Tabii ki bu kadar değil.

Her zaman olduğu gibi bu süreçte de krizi fırsata çevirmenin planlarını yapan patronlar daha şimdiden binlerce işçiyi sokağa atmıştır. Konkordato ilan ederek sermayelerini garanti altına alan patronlar işçilerin bütün haklarını gasp ederek sokağa atmaya başladılar bile. Binlerce küçük işletmenin kapatıldığını, binlerce irili ufaklı küçük esnafın kepenk kapatarak işsizler ordusuna katıldığını biliyoruz.

Dolayısıyla enflasyon ve döviz karşısında erim erim eriyen ücretlerimi-

zin en az enflasyon oranında artırılması, 2019 yılında asgari ücretin bu iyileştirme baz alınarak yapılması ve de demoklesin kılıcı gibi sallanan işçi kıyımının yasaklanması, zamların geri alınması temel ve acil taleplerimiz olarak öne çıkmaktadır.

Bu süreç, işçi sınıfının ve emekçilerin kaderlerinin ortaklaştığı bir süreçtir. Zamlar bir bütün olarak herkesi etkileyen bir durum. Zamlarla birlikte bir de işsizlik ve düşük ücretler söz konusu olunca, sıkıntı gittikçe derinleşiyor ve büyüyor. Patronlar ve siyasi iktidarın bu kadar kapsamlı saldırıları üzerine işçilerin son kalesi durumunda olan kıdem tazminatlarının da fonlanarak hortumlanmasıyla karşı karşıyayız. Yani şöyle söyleyebiliriz; işçilerin yaşam ve çalışma koşullarının dibe vurduğu bir süreçteyiz.

Önümüzdeki süreç, asgari ücretlerin belirlenmesi sürecidir. 2017 bütçesinde asgari ücrete yüzde 14,2 civarında bir artış yapıldı. Ama şu andaki enflasyon yüzde 30'lara tırmanıyor. Burada öne çıkan en büyük sıkıntılardan bir tanesi, işçilerin ücretlerinin

şimdiden bu enflasyona göre yükseltilmesi ve asgari ücretin de bu iyileşme üzerinden tespit edilmesi. Öte yandan, işten atılma sıkıntısı işçilerin üzerinde demoklesin kılıcı gibi sallanıyor. Görünen o ki, önümüzdeki süreçte bu zamana kadar kazandığımız hakları da kaybetmekle karşı karşıya kalacağız. Burada şunun altını çizmekte fayda var; bu saymış olduğum sıkıntılar birkaç ay sonra çok daha derinleşmiş olarak karşımıza çıkacak, ekonomik krizin etkileri de çok daha büyük hissedilmeye başlanacak.

Son aylarda işçi direnişleri ve eylemlerinde yaygınlaşma görülüyor. Özellikle büyük yankı uyandıran 3. havalimanı inşaatı işçilerinin eylemleri işçi sınıfı hareketinin gelişim imkanları açısından nelere işaret ediyor?

16 yıldır yönetimde olan AKP, çalışma yaşamının iyileştirilmesine dair bir toplu iğnenin ucu kadar dahi katkı sunmadığı gibi, çalışma yaşamını adeta mayınlı tarla haline getirmiş, işçilere dair bütün yasal haklar yok hükmünde sayılmıştır. Grevler yasaklanmış, anayasal hak olan sendikalaşma hakkı dahi artık kullanılamaz hale gelmiştir. Flormar'dan Cargill'e sürmekte olan bütün direnişlerin neredeyse hepsi sendikal haklardan dolayı.

Esname payını tamamen yitirmiş, işçi sınıfı karşısında betonlaşmış bir patronlar topluluğu ve siyasi iktidarla karşı karşıyayız. Özcesi, işçi sınıfı bıçağın kemiğe dayandığı süreci yaşıyor. İşçilere tek seçenek kalıyor: sendikalaşmak-örgütlenmek-direnmek.

3. havalimanı isyanı işte böylesi bir süreçte meydana gelmiştir. İsyan

kelimesini çok bilinçli olarak kullanıyorum. 3. havalimanındaki durum, grevi de, direnişi de aşan bir durum. Pandoranın kutusu açıldığında, siyasal iktidarın tahtakurusuyla, iş cinyetiyle, kurtlu yemekle koyun koyuna yaşama ve çalışma koşullarını dayatmasıyla karşı karşıya kaldık.

3. havalimanı işçilerinin isyanı, 21. yüzyılda 18. yüzyıl çalışma koşullarına ve de bu projenin sahibi olan AKP hükümetine karşı bir isyandır. AKP iktidarı da her saldırı aracıyla bu nedenle inşaat işçilerine saldırmış, 600 civarı işçiyi kaldıkları barakaları basarak, gece operasyonu ile kapıları kırarak gözaltına almıştır. DİSK/Dev Yapı-İş sendikamızın genel başkanı Özgür Karabulut ve İnşaat-İş sendikamızın yöneticilerinin de içinde olduğu 35 kişi tutuklanmış, 67 kişi hakkında dava açılmıştır.

Dünyanın en büyük projesi olarak lanse edilen alanda yaşanan işçi isyanı AKP'nin ve sarayın karizmasını yerle bir etmiştir. Basının büyük sansürüne, siyasal iktidarın büyük kuşatmasına rağmen mızrak çuvala sığmamış, isyan dalga dala yayılarak işçi sınıfının, ezilenlerin vicdanı ve yol göstericisi olmuştur. İşçi sınıfının patronlara karşı mücadelesinde işaret fişeği olmuştur.

3. havalimanı isyanı, aynı zamanda işçi sınıfının ana gövdesini oluşturan sendikasız, güvencesiz işçilerin hangi hattan yürüyeceğinin de yol göstericisi olmuştur.

Bu bahsettiğiniz hatta, işçi sınıfının ileri bölükleri hangi mücadele araçlarıyla ve hangi örgüt biçimiyle sınıf mücadelesini geliştirebilirler sizce?

3. havalimanındaki işçi isyanı, aylardır devam eden kadın işçi iradesinin hakim olduğu Flormar direnişi işçi sınıfımızın mücadele tarihini bir kez daha güncellemiş ve teyit etmiştir.

Bu kadar kuralsızlığın, keyfilğin ve zorbalığın dayatıldığı koşullarda sadece yasal sınırlar çerçevesinde yol almak asla mümkün değil. Derinleşen kriz koşullarında patronların kendi koydukları yasalara uymadığını ve uymayacağını, tek yöntemlerinin zorbalık olacağını hesaba kattığımızda, işçi sınıfımızın öncüleri, sendikal

Esneme payını tamamen yitirmiş, işçi sınıfı karşısında betonlaşmış bir patronlar topluluğu ve siyasi iktidarla karşı karşıyayız. Özcesi, işçi sınıfı bıçağın kemiğe dayandığı süreci yaşıyor. İşçilere tek seçenek kalıyor: sendikalaşmak-örgütlenmek-direnmek.

hareket, tıpkı 3. havalimanı işçileri gibi fiili meşru mücadeleyi rehber edinmekten başka çıkar yol olmadığını bilince çıkarmak zorundadır.

Krizin faturası ödenmek istenmiyorsa, yapılacak iş ortada.

İşçi sınıfının öncü bölükleri ve sendikal hareket, patronların ve siyasal iktidarın saldırısına karşı emek ve demokrasi mücadelesini birleştiren bir hatta, daha şimdiden krize karşı grev ve direniş komiteleri, en geniş işçi kitlesini söz ve karar sahibi yapmak bakımından işçi meclisleri

kurmak için yola koyulmak zorundalar. Ayrıca yerel, bölgesel, merkezsel birleşik mücadele örgütleri kurmak şart. Dayanışma örgütlerinin ise sürecin ruhuna uygun en etkili örgüt biçimi olacağını bilmek gerekiyor.

Önümüzdeki dönem işçi kıyımı ile karşı karşıya kalacak olan fabrikaların önünde yapılacak direnişlerin büyük direniş alanlarına dönüşmesi imkan dahilindedir. Bu durum karşısında yapılması gereken, fabrikalarda, havzalarda ve emekçi semtlerde komiteleşmek ve birleşik mücadele ve dayanışmayı öne çıkarmaktır. Krize karşı komiteler oluşturmak önemlidir.

Hareket bilinen eylem ve örgüt biçimlerine yenilerini mutlaka ekleyecektir. Aslolan, tutuk davranmamak, var olanla yetinmemek, yeni olan her örgüt ve eylem biçimine açık olmaktır. Mesela bunlardan bilinenleri, “krize karşı direniş komiteleri”, “krize karşı eylem komiteleri”, “krize karşı işçi meclisleri” gibi, işçilerin söz ve karar sahibi olduğu, kendi yerellerinden doğru tüm işçileri kapsayabilecek örgütler yaratma ihtiyaçları olacaktır.

Kriz tüm emekçileri, ezilenleri ilgilendiriyor. Çünkü hepsi de krizin faturasının kapsama alanında. Sendikaları da, partileri de, bütün alanları kapsıyor. Dolayısıyla, burada sadece fabrikalarda komitelerle kendisini sınırlamayan, fakat aynı zamanda yaşam alanlarında da yapılacak birlikteliklerin ve kurulacak örgütlülüklerin önem kazanacağını düşünüyorum. Mesela, bu konuda İstanbul’da DİSK, TTB, KESK, TMMOB ve tüm demokratik, siyasal kuvvetlerin

oluşturduğu “Emeğin Hakkını Savunacağız Platformu” önemli bir adım.

Peki, çeşitli kentlerde, farklı konfederasyonlardan mücadeleciler sendikaların bir araya gelmeleriyle, sendika şubeleri platformları gibi ortak sendikal mücadele mevzileri kurulabilir mi?

Kapitalizmin kriz süreçleri aynı zamanda çok ciddi olanaklar ortaya çıkarır. Bir kere baştan kabul etmek gerekir ki, ekonomik kriz kapitalistlerin zayıflığının, çözümsüzlüğünün sonucudur. Dolayısıyla, bu süreçler emek cephesi için çok ciddi olanakları ortaya çıkaracaktır. Mesela, emek cephesinin kurulmasının koşullarını olgun hale getireceğini, buradan bir bilinç sıçraması yaratacağını hesaba katmak gerekir. Aslanan, ah-vah etmeden, yandık-bittik demeden, ortaya çıkan olanakları görmek, olanakları layıkıyla değerlendirebilmek ve krizi fırsata çevirmektir. Yukarıdaki sorunuza gelecek olursak, tam da bu süreçler, birliklerin, platformların kurulması için fırsat dönemleridir. Mesela DİSK, KESK, Türk-İş, Hak-İş konfederasyonlarına bağlı şubelerin oluşturduğu Gebze Sendikalar Birliği yıllardır devam ediyor. Geçtiğimiz günlerde krize karşı ortak bir eylem de yaparak örnek bir tutum sergilediler. Yine Bilecik'te sendikaların bir araya gelerek platform oluşturmasını ve sokağa çıkmasını önümüzdeki sürece ilişkin bir veri olarak kabul edebiliriz. Demek ki, istenirse oluyormuş.

1 Mayıs'larda bir araya gelen emek, barış, demokrasi güçleri, kendilerini de kötürüm duruma getirecek olan krize karşı bir araya gelip

güçlü birliktelikler oluşturamazlar ve olanaklarını seferber etmezlerse, tarihsel bir hata işlemiş olacaklardır. Bu durum aynı zamanda, onların iddiasızlıklarını ve iddialarının altının boş olduğunu gösterir.

Kriz süreçleri aynı zamanda, hem kapitalistler hem de emek cephesinin yeniden yapılanmak zorunda olduğu süreçlerdir. Bunun bir tercih değil zorunluluk olduğu bilinciyle hareket eden kazanır. Kapitalist patronlar ve siyasal iktidar bu durumun farkında ve buna uygun hareket edi-

İşçi sınıfının öncü bölükleri ve sendikal hareket, patronların ve siyasal iktidarın saldırısına karşı, daha şimdiden krize karşı grev ve direniş komiteleri, en geniş işçi kitlesini söz ve karar sahibi yapmak bakımından işçi meclisleri kurmak için yola koyulmak zorundalar.

yorlar. Ama onun yükü hakikaten ağır. Elllerinde kala kala, çıplak zor ve de yalan bombardıman kutusu medya kaldı.

Gerçek bizim en büyük gücümüz. Süreç ve gerçek bizden yana. Geriye sürecin ruhuna uygun davranmak kalıyor.

Sendikaların bu zamana kadar sürecin ruhuna uygun bir pozisyon alamamalarını sadece bir eksiklik olarak görsek bile, bugünden sonra bu, sendikalar açısından işçi sınıfına karşı işlenmiş bir suç teşkil edecektir.

Kimse ölü taklidi yaparak bu süreci atlattırım diye düşünmemeli. Zaman tam da el ele tutuşarak, üstüne üstüne yürüme zamanı. Bizler üzerimize düşen sorumluluğu layıkıyla yerine getirelim, işçi sınıfı ve ezilenler mutlaka karşılık vereceklerdir.

Sendikasız ve güvencesiz çalışmak zorunda kalan milyonlarca işçinin ekonomik ve sendikal hak mücadelelerinin gelişimi için neler yapılabilir?

Milyonlarca güvencesiz işçi içerisinde sendikalı olanların oranı yüzde

Kimse ölü taklidi yaparak süreci atlattırım diye düşünmemeli. Zaman el ele tutuşarak, üstüne üstüne yürüme zamanı. Bizler üzerimize düşen sorumluluğu layıkıyla yerine getirelim, işçi sınıfı ve ezilenler mutlaka karşılık vereceklerdir.

10, toplu sözleşme yapanların oranı ise yüzde 5 civarında. Dolayısıyla sendikaların, emek örgütlerinin göz dikmeleri gereken alanlar işçilerin güvencesiz çalıştığı alanlar. Çünkü zaten işçi sınıfının ana gövdesi sendikasız, taşeronda güvencesiz durumda. Güvencesiz çalışanları kapsayan bir çalışma olmadığı zaman, sendikalı ve toplu sözleşmeli olanların da bir güvencesi olmadığı anlamına gelir bu. Güvenceli olan işçilerin kendilerini güvence altında tutmalarının yolu, güvencesiz olan işçilerin örgütlenmesinden geçiyor.

Fakat sendikalar hiç de olması gereken yerde değil. İşçi sınıfından fersah fersah uzaklaşmış olanlardan, bu saatten sonra geriye dönüp yakınlaşması mümkün olmayanlardan, sınıfa yabancılaşmış, gettocu, konformist ve sendika yöneticiliğini meslek haline getirmiş olanlardan, sendikaları gelir kapısı görenlerden güvencesizliğe karşı sendikal hak ve özgürlükler için mücadele beklemek hayalden ibarettir. Bu süreç aynı zamanda, işçi sınıfını hep geriye çeken, patronların karını değil zararını işçi sınıfımıza bölüştürmek isteyen köhne zihniyetten, hem de ideolojik ve politik olarak zehirlenmiş hakim sendikal anlayıştan kopmak için de ciddi olanaklar sunuyor.

Burada bir parantez açmak istiyorum. İşçi sınıfı 12 Eylül faşist darbесinden sonraki süreçte ekonomik mücadeleyi siyasi mücadeleden, emek mücadelesini demokrasi mücadelesinden ayıran, sınıflar ve ideolojiler üstü bir sendikacılık anlayışıyla hareket eden sendikal bürokrasi eliyle zehirlendi. İşçi sınıfı hala bu kuşatmadan kurtulmuş değil. Bu kuşatılmışlık halinin daha da ağırlaşacağını gören bir yerden baktığımızda, bu gidişatı tersine çevirmek, güvencesizliği bertaraf etmek istiyorsak, fiili meşru mücadeleyi temel alan, aynı zamanda ekonomik mücadeleyle siyasi mücadeleyi buluşturan, sadece ekonomik talepleri gören değil, ezilenlerin tüm sorunlarını da kendi sorunu olarak gören ve bunun için mücadele eden bir sendikal anlayışı yeniden ayakları üstüne dikmek zorundayız.

Güvencesizliğe karşı, rekabet halinde değil dayanışma içinde olan bir

sendikal anlayışla hareket ettiğimiz zaman, ancak o zaman bir yol kat edebiliriz. Oysa içinden geçmekte olduğumuz bu süreçte rekabet halinin devam etmesi, işçi sınıfını bölüp parçalayan, onu güçsüz düşüren çok ciddi bir rol oynuyor. Tabii aynı zamanda, sendikal bürokrasinin de işini kolaylaştırıyor.

Rekabet yerine dayanışmayı ete kemiğe büründüren yerlerin başında işçi direnişleri, grevleri, işgalleri olduğunun altını çizmek isterim. Mesela Flormar direnişinin etrafında oluşan dayanışma buna en güzel örnektir. Flormar direnişinin aylardır etrafına enerji saçarak devam etmesinde dayanışmanın çok büyük bir rolü olduğunu belirtmek lazım. İçinde bulunduğumuz alanlarda yarım gün veya tüm gün iş durdurarak yahut çeşitli eylemlilikler örgütleyerek, patronları sıkıştırmanın yol ve yöntemlerini bulmak gerekiyor kesinlikle.

Sendikalar ve konfederasyonlar kendi içine kapanmış durumda. Aynı konfederasyona bağlı sendikaların durumları bile böyle. Şimdi burada sendikaların üzerine çok fazla bir misyon yüklemek istemem, ama şüphesiz, sendikalar sürekli yan yana gelmiyorlarsa bile, en azından bu direnişlerin başarıya ulaşması için yan yana olmalılar, dayanışmalılar. Ortak bazı eylemlilikler etrafında hareket edebilirler. Bu aynı zamanda, patronların ya da hükümetin saldırıları karşısında birlikte hareket etmek isteyen işçilere bir özgüven kazandırır. Hem de bürokratlaşmış bir sendikal durumu aşmanın yol ve yöntemlerini geliştirir.

Yönetiminde olduğunuz DİSK'in ekonomik krizin işçi sınıfına yansıyan sonuçları kapsamındaki mücadele planına ve perspektifine dair bilgi verebilir misiniz?

Her şeyden önce DİSK'in bu sürecin farkında olduğunu ifade etmek isterim. DİSK krizin sorumlusu olan yüzde 1'in patronlar olduğunu söylüyor, patronlara ve siyasal iktidara karşı yüzde 99'u aydınlatmaya çalışıyor. Ayrıca yüzde 99'u temsil eden işçi sınıfı ile ezilenleri birleşik mücadelede buluşturmak ve krizi işçi sınıfı ve ezilenler lehine fırsata çevirmek perspektifi ve stratejisiyle hareket ediyor. DİSK patronları krizden kurtarma çizgisine, "biz de taşın altına elimizi sokalım", "TİS'lerde işçiler fedakarlık yapmalı" diyen anlayışlara cepheden karşı duran bir anlayışa sahip.

Fabrikalar, havzalar başta olmak üzere, emekçi semtleri de kapsam altına alan bir faaliyeti önüne görev olarak koymuş durumda.

Konfederasyonumuzun da çabasıyla KESK, TMMOB VE TTB'nin, çok sayıda siyasal yapının, gençlik ve kadın örgütlerinin de içinde olduğu "Emeğin Hakları İçin Krize Karşı Omuz Omuz" birlikteliği oluşturuldu. Kitlesel bildiri dağıtımı, afiş, stikır, forum ve panellerle aydınlatma faaliyetimiz başladı, devam ediyor. Tabii ki, krize karşı birliğin yapacakları bunlarla sınırlı değil. Mitinglerle, direnişlerle, dayanışmalarla, yürüyüşlerle mücadeleyi büyütmeyi hedefliyor.

Krize karşı mücadelede kendisine temel rol biçen konfederasyonumuz, diğer konfederasyonların ve sendika

şubelerinin de birleşik mücadelenin içinde yer almaları için, ortak mücadele etme noktasında çaba sarf ediyor. Konuyla ilgili olarak, genel başkanımız Arzu Çerkezoğlu Türk-İş genel başkanıyla görüştü.

Krize karşı kurduğumuz birliğin içinden oluşturduğumuz komiteyle, Türk-İş ve Hak-İş'e bağlı şubeleri ziyaret ederek çağrı yapmaya devam ediyoruz. Hem federasyonlar düzeyinde, hem de yerel şubeler düzeyinde bu tip oluşumlar için yoğun bir çalışma yapıyoruz, ikna olanlarla bir araya gelmek için çabamız sürüyor.

Son bir soru. Yine üçüncü havalimanı inşaatı işçileri örneğinde görüldüğü gibi, Erdoğan rejiminin ekonomik kriz koşullarında gelişmesi muhtemel her ekonomik-sendikal hak mücadelesine faşist polis ve hapishane zoruyla yaklaşacağı, işçileri ve emekçileri korku kapısına kısırmaya çalışacağı ortada. Bu durumda ekonomik-sendikal mücadelelerin faşist şeffik rejimiyle, özgürlük yoksunluğuyla, sömürgeci savaş ve işgalle ilişkisi nasıl olacak?

Bu öyle bir kriz ki, dün Erdoğan'ın kendisine oy veren milyonları derinden etkileyen bir kriz. Yüzde 1'in

karşısında milyonların bir araya gelebileceği gerçek bir durum oluşmuştur.

Kriz, aynı zamanda emek, barış, özgürlük diyenlerin buluşacakları ve birlikte yürüyecekleri, birlikte mücadele edecekleri ortak bir zemin ortaya çıkarıyor. Saray rejiminin elinde ise, kala kala çıplak zor, havuz medyası ve savaş kalıyor.

Çok doğal ve insani talepleri için sesini yükselten 3. havalimanı işçilerine karşı estirilen devlet terörü, bunun önümüzdeki günlerde yaşamın her alanında yaşanacak olası kalkışmalara, itirazlara karşı da gündeme geleceğini gösteriyor. "Krizle karşı sosyal medya paylaşımlarını, bu konuda yazanları ve yazılanları soruşturacağız" açıklamasını bizzat işçileri bakanı tehdit edercesine yaptı. "Kriz var diyenler vatana ihanet içindeler" açıklamaları manşet manşet veriliyor. Tüm bunlar, içinde bulunduğumuz koşullarda olanları ve olabilecekleri gösteriyor. Bizim de ne yapmamız gerektiğini söylüyor aynı zamanda. Rüzgara karşı yürüyecek ve bu konuda tüm gerici rüzgarı göğüsleyecek bir birleşik mücadele örgütüne, kolektif iradeye ve cesarete ihtiyacımız var.

Rejim Otoriter Mi, Otokrat Mı, Faşist Mi?

Ziya Ulusoy

“Otoriterizm” teorisyenleri, Erdoğan liderliğinde inşa edilen yeni rejimin faşist niteliğini kabullenmemek için “seçimin varlığı” savını ileri sürüyorlar. İyi de, “otoriter” rejim kategorisinde saydıkları askeri faşist diktatörlüklerde de seçim yoktu. Fakat onları parti halkası yokluğu veya parti halkası varsa bile kitleleri ideolojik ve fiziki saldırı açısından yeterince seferber edememeleri nedeniyle faşist olarak nitelemiyorlar. Parti ve kitle örgütü halkasına sahip olan, kitleleri ideolojik ve fiziki saldırıya da geçiren Erdoğan ve benzeri rejimleri faşist olarak nitelememek ve teoriyi kurtarmak için bu kez de “faşizmde seçim olmaz” tezini ileri sürüyorlar.

Liberal solcular, Erdoğan ve AKP’nin 2002 seçimini kazanmasını “sessiz devrim”, iktidar içinde egemen hale gelme sürecini ise “burjuva demokratik devrim” olarak nitelemişlerdi.

“2002 seçimlerinin sonucu Birikim’deki birçok yazıda bir sessiz devrim olarak değerlendirildi.”¹

Ahmet İnel, 2007’den başlayan süreç için, “AKP’nin demokratlığının sınırları Birikim’de birçok kez ifade edildi ama buna rağmen ‘yaşananın bir burjuva demokratik devrim’ olduğu da belirtildi” diyor. “Vesayet rejimi güçlerinin baskısı, onun demokratikleşme konusunda buzcı bir işlev görmesini de

sağlıyordu” vurgusuyla, görüşünün doğruluğu iddiasını bugün de sürdürüyor.²

Sol liberallerden liberal eğilimli küçük burjuva sosyalizmine, çok sayıda akıma ideoloji hazırlama işlevini onlarca yıldır etkili tarzda sürdüren Birikim yazarları, AKP ve Erdoğan’a sağladıkları desteğin, yaptıkları övgünün, Erdoğan faşizminin kitle desteğini çeşitlendirmesinde oynadığı rolün özeleştirisini yapmaya bile gerek görmüyorlar. Günahlarının özeleştirisini yapmayan yüzüzlüğü sürdürürlerken, Ergenekonculardan farklı olarak, bugün Erdoğan faşizmini desteklemiyor ve sözle de olsa teşhir ediyorlar.

[1] AKP ve Solun Ezberleri: AKP’yi Teşhir Etmekle Yetinmenin Hafifliği, Ahmet İnel, Birikim, Şubat 2011.

[2] Agk.

Ama vurgulamak gerekir ki, bu kez de Erdoğan ve saray iktidarının analizini ve nitelemesini yaparken, onun faşist olmadığı üzerine teori üretiyorlar. Ve yine iddialılar. Hep yarışa oynayıp iddialılığı sürdürmek de ayrı tezat ve bu, liberal solculara, son çeyrek yüzyılı aşkın dönemde ideolojik hegemonya kurmasına izin verilen burjuva liberallerden miras.

Liberallerden, liberal solculara ve küçük burjuva sosyalistlerine, bu çevrelerin, Erdoğan diktatörlüğüne ilişkin teorisini yaptıkları niteleme, “otoriterizm”! Rejimin neden faşist değil ama otoriter olduğunu iddialı tarzda tartışırken, bunun gerçeği izahta yetersizliğini sezdikten sonra, otoriterizm nitelemesini sürdürüyorlar ama bu kez “otokrat”ı da ekleyerek. Bütün bunları Erdoğan diktatörlüğünü faşist olarak nitelememek için yapıyorlar.

Sınıfsal Ve Siyasal İçeriksiz Otoriterizm

Dimitrov’un Komintern kararına gönderme yaparak açıkladığı ünlü

tanımlamasıyla, “faşizm finans kapitalin en gerici, en şoven ve en emperyalist unsurlarının açık terörcü diktatörlüğü”dür.³

Faşizm otoriterlik özelliğini yüksek ve mutlak düzeyde taşır ve kapsar. Ama her otoriter iktidar faşist değildir.

Örneğin devrimlerin zaferinin iktidarları, yenilen gerici ve emperyalist güçleri bastırmak için otoriter olmak zorundadır. Engels’in vurguladığı gibi, “Devrim, elbette ki, en otoriter olan şeydir; bu, nüfusun bir bölümünün kendi iradesini, nüfusun öteki bölümüne tüfeklerle, süngülerle ve toplarla —akla gelebilecek bütün otoriter araçlarla— dayattığı bir eylemdir.”⁴ Ama bu otoriterlik, siyasal bakımdan faşizmle zıt kutupta bir otoriterlik olduğu gibi, sınıfsal bakımdan da antagonist niteliktedir.

Devrimin iktidarı, burjuvazi ve müttefikleri için siyasal bakımdan yüksek düzeyde mutlak bir otoriterlik gösterirken, işçi sınıfı ve müttefiki emekçiler, ezilenler için geniş

[3] Faşizm Üzerine, Georgi Dimitrov, Temel Yay., s. 9.

[4] Otorite Üzerine, Friedrich Engels, Seçme Yapıtlar II, s. 451-52.

bir demokrasi sağlar ve ifade eder. Dahası onları siyasi iktidara seferber eder. Benzer şekilde, sınıfsal olarak da, devrimin iktidarı, hedef aldığı burjuvaziyi mülksüzleştirip tasfiye ederken, bu bakımdan en yüksek otoriterliği gösterirken, işçi sınıfı ve emekçileri, ekonomik-toplumsal hayatın egemeni, toplumsal mülkiyetin sahibi haline getirir. Buradan şu sonuç çıkar ki, siyasal ve sınıfsal içeriksiz bir “otoriterizm” tanımlaması, iktidarın niteliğini belirtmez. Yalnızca bir iktidarın hedef aldığı sınıflar üzerinde sıkı ve kararlı baskıcılığını ifade eder.

Oysa Erdoğan ve sarayıyla simge-lenen rejim, yüksek düzeyde ve mutlak otoriterliği taşıyor, ama otoriterlik nitelemesi, bu rejimin siyasal ve sınıfsal niteliğini, iktidar ve devlet biçimini izah edemez ve nitelendir-meye yetmez.

İnsel ve uluslararası alanda “otoriterizm” teorisyenleri, kapitalizmin emperyalist küreselleşmesi döneminde, neoliberalizmin dünyanın pek çok ülkesinde iktidarların faşistleşmesine yol açmakta olduğu gerçeğini, otoriterizmin gelişmesiyle sınırılıyorlar: “*Bugün neoliberal küreselleşmenin yarattığı güvensizleştirme, düzensizleştirme, kurumsuzlaştırma dalgasına karşı yükselen toplumsal tepkilerin, yeni bir otoriter kapitalizm modeline yönlendirilmesine şahit oluyoruz.*”⁵

Böylece burjuvazilerin değişik ülkelerde faşizme kaydıkları ve kaymakta oldukları gerçeğinin üzerini örtecek teori icat ediyorlar. Burjuva liberallerin, emperyalist burjuvazile-

re doğrudan bağlı kalemlerin faşizmi hafifseme teorilerinin küçük burjuva solculuğu içindeki üreticisi rolünü oynuyorlar.

Oysa neoliberal kapitalist saldırı-ganlığın uygulanmaya devam edildiği kapitalist emperyalist dünyada “otoriterizm” yönündeki tırmanma faşist niteliktedir. Henüz burjuva demokrasisi içindeyken OHAL ve benzeri yasalar ve yasaklarla başlayan bu gelişmenin, bu ülkelerde faşizm açısından tamama vardırılmamış ol-

İnsel ve uluslararası alanda “otoriterizm” teorisyenleri, kapitalizmin emperyalist küreselleşmesi döneminde, neoliberalizmin dünyanın pek çok ülkesinde iktidarların faşistleşmesine yol açmakta olduğu gerçeğini, otoriterizmin gelişmesiyle sınırılıyorlar.

ması, o somut gelişmenin faşist nite-liğini ortadan kaldırmaz.

Burjuvaziler, ‘90’lı yılların başında Latin Amerika ülkeleri ve bazı diğer yeni-sömürgelerde burjuva demok-rasisi yönünde değişim göstermek zorunda kaldılar, ama bunu yükselen kitle hareketlerini ılımlılaştırma taktiği gereğince ve yakın komünist devrim tehlikesinin ortadan kalktığı konjonktürel koşullarda yaptılar. Neoliberal ve yapısal uyum programla-rını uygulamaya devam ederlerken, emperyalist küreselleşmenin geliştii-

[5] Liberalizmden Doğan Otoriter Kapitalizm, Ahmet İnsel, Cumhuriyet, 14.07.18.

rilmesiyle bu ülkeler mali-ekonomik sömürgeleşme süreci yaşadılar. Siyasal alanda ise siyasal gericiliğin tonunu artırdılar. “Otoriter yönetimler” adı verilen burjuva demokrasilerinden bu gerileme, faşist bir gelişmeydi.

Ayrıca burjuva liberallerin otoriter olarak niteledikleri rejimlerden, Venezuela ve Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti dışındakiler, burjuvazinin ya gelişen mücadelelerin yarattığı verili devrimci tehlike ya da kriz ve potansiyel devrimci tehlike karşısında kaydıkları veya geliştirip

Vurgulanması gereken, neoliberalizmin, beraberinde burjuva gericiliğini tırmandırarak, burjuva ve emperyalist iktidarları faşistleşme sürecine soktuğu gerçeğidir. Bu süreçte faşizmin tonları ve gelişme dereceleri birbirinden farklı düzeylerde.

iktidara taşıdıkları partilerin faşist rejimleridir.

Kolombiya’da Uribe-Santos-Duque, Tayland’da kralcı darbeler ile Honduras’ta ABD’ci askeri darbe, Venezuela’da oligarşinin faşist darbe girişimleri ve hareketleri, Brezilya’da Temer ve Bolsonaro’nun başkanlık rejimi, Sri Lanka’da Tamil halkına soykırım uygulayan rejim, Mısır’da Mursi ve Sisi diktatörlükleri, Macaristan’da Fidesz-KDNP ittifakının ve lideri Orban’ın iktidarı ile muhalefette büyüyen Jobbik Partisi,

Hindistan’da Modi hükümeti vb. mali-ekonomik sömürgelerde bu dönemde burjuva iktidarların ve hareketlerin faşistleşme sürecindeki örnekleridir.

Emperyalist dünyanın merkezlerinde ise Trump’ın faşist özellikleri, Fransa’da OHAL uygulaması ve Avrupa ülkelerinde faşist yasaların çıkarılması, Avusturya’da SPÖ ve faşist FPÖ’nün koalisyon hükümeti, İtalya’da Liga Nord’un iktidara iki kez ortak olması, faşistleşme yönündeki gelişmelerdir.

Emperyalist dünyanın ABD hakiyetine mesafeli ve rakip olan ülkelerinde de burjuva iktidarlar faşist yönde gelişiyorlar. Putin iktidarının içte faşizan uygulamaları, Çin’de Şi Jiping’in sürekli devlet başkanlığının önünü açan anayasal değişiklik, İran’da molla rejiminin teokratik faşist iktidarı, Filipinler’de soldan gelen Duterte’nin faşist uygulamaları, Sudan’da askeri politik islamcı diktatör Beşir’in soykırımcı faşizmi örnekleri verilebilir.

Ayrıca Avrupa’da neofaşist hareketler, kitleleri reaksiyoner göçmen düşmanlığı temasıyla arkalarına bağlayarak kitlesel gelişme sağlıyorlar.

Fakat asıl vurgulanması gereken, neoliberalizmin, beraberinde burjuva gericiliğini tırmandırarak, burjuva ve emperyalist iktidarları faşistleşme sürecine soktuğu gerçeğidir.

Bu süreçte faşizmin tonları ve gelişme dereceleri birbirinden oldukça farklı düzeylerde. 1930’larda dünya çapındaki faşistleşme hızına göre bugünkü gelişme yavaş. Bu farklılıklara elbette değinilebilir. Ama burjuva ve emperyalist iktidarların faşistleşme sürecini reddederek

“otoriterizm” tanımıyla sınırlamak, emperyalist dönemdeki siyasal tarihin deneylerine aykırı olduğu gibi, antifaşist mücadeleye zarar veriyor.

Olağanüstü Koşulların Olağanüstü Rejim Biçimleri

İnsel ve “otoriterizm” teorisyenleri, elbette burjuvazinin, işçi sınıfı ve ezilenlerin gelişen mücadelesini bastırmak için ve -kimi zaman ekonomik krizin de eşlik ettiği- siyasi kriz koşullarında, burjuva demokrasısından olağanüstü rejim biçimlerine geçtiğini belirtiyor, “otoriter” rejimlerin bu olağanüstü rejimlerden biri olduğunu söylüyorlar.

Olağanüstü rejim biçimleri içinde, askeri, bonapartist, “totaliter”, “otokrat” ve faşist rejimleri sayıyorlar.

“Otoriterizm” teorisyenleri, faşizm nitelemesini Hitler ve Mussolini faşizmiyle sınırladıklarından, bu iki faşizmin başlıca özelliklerinden bir veya birkaçını taşımayan rejimleri, Hitler-Mussolini örneklerinden eksiklik gösterdikleri için faşizm olarak nitelemekten kaçınıyorlar.

Örneğin, ABD liderliğinde yeni-sömürge ülkelerdeki askeri faşist diktatörlükleri, burjuvazinin olağanüstü rejim biçimleri içinde yer vermelerine rağmen, faşizmle nitelemiyor, askeri diktatörlük nitelemesiyle sınırlandırıyorlar.

Çünkü onlara göre, evet bu tip rejimde de parlamenter seçim yok, diktatör var, açık terörist bir diktatörlük var. Fakat askeri diktatörlüklerde, kitleleri aktifçe harekete geçiren, önce devlet yönetimine gelen ve sonra devlet organlarıyla diktatör arasında “bağlantı/halka” işlevi görmeye

dönüşen faşist tek parti yok. Başka, polis+ordu hiyerarşik sıralaması yok. Bunun yerine, askeri diktatörlüklerde ordu+polis sıralaması var. Bu değişiklikler söz konusu diktatörlükleri faşist diye nitelemekten alıkoyar!

Bu mantıkta görülen şu ki, işçi sınıfı ve ezilenlerin devrimci mücadelesini ezmek ve düzeni korumak için açık terörist diktatörlük rejiminin niteliği değil, rejimin açık terörist diktatörlüğe geçmiş olması değil, rejimdeki iktidar aygıtlarının hiyerarşisi önem taşıyor.

Otoriterizm teorisyenleri, faşizm nitelemesini Hitler ve Mussolini faşizmiyle sınırladıklarından, bu iki faşizmin başlıca özelliklerinden birini taşımayan rejimleri, Hitler-Mussolini örneklerinden eksiklik gösterdikleri için faşizm olarak nitelemekten kaçınıyorlar.

Burada tartışmanın diğer bir niteliği noktası, parti halkası. Modern egemen sınıf olarak burjuvazi, toplumsal destek amacıyla kitleleri sürüklemek için, değişik kliklerinin temsilcisi olarak partilerin örgütlenmesine önem verir. Faşizmde partinin rolü, elbette, kitleleri düzenin yanına pasifçe çekebilmeğe öte, onları aktifçe ve saldırganca seferber etmede kendisini gösterir. Olağanüstü ve devrimci tehlikenin olduğu dönemlerde, burjuvazi faşist partilerini öne çıkarır veya yoksa örgütler. Ama

faşist partiler özellikle kitleleri aldatıp seferber etme yeteneği gösteremezlerse, burjuvazinin militarist aygıtları iktidar yürütmesini doğrudan ele alarak devrimci tehlikeyi ezmeye girişirler.

Özellikle devrim anlarında generallerin öne çıkıp iktidarı yönetmek, devrimi daha şiddetle ezmek amacıyla darbe yapmaları (Rusya’da 1917’de Kornilov, Alman devriminde Kapp darbeleri) örnek verilebilir. Ama bilhassa 2. Dünya Savaşı’ndan sonra ABD emperyalizminin yeni-

Yalnızca Mussolini ve Hitler değil, onların çömezleri Dollfuss (Avusturya) ve Horty (Macaristan) de, biri seçimle gelen ve diğeri parlamento tarafından başbakanlığa atanan liderlerdi. Birincilerden farklı olarak, hükümet ederken faşizme geçtiler.

sömürgelerde devrimci tehlikeye karşı başvurduğu askeri faşist darbeler daha yaygın örneklerdir. Latin Amerika’daki ABD’ci askeri darbeler ya da Endonezya’dan Türkiye’ye uzanan askeri darbeler, olağanüstü koşullarda olağanüstü rejim biçimleri olarak, burjuva partileri o koşullarda yönetmeye ve devrimci tehlikeyi ezmeye yetmediklerinde, burjuvazilerin askeri temsilcileri ile ABD’nin “son” veya “etkili” çare olarak devreye soktukları çözümlerdi. Ve bunlar anlık, gelgeç rejimler olarak planlan-

madılar. Ya ezme amacına varınca ya ve geleceğe doğru yeni yasal bir düzen çerçevesi çizerek buna geçinceye kadar sürdürdüler (Latin Amerika ve Türkiye) ya da yıkılıncaya değin sürekli oldular (Endonezya).

Bu rejimlerin, başlangıçta kendi partileri yoktu. Çünkü burjuva partilerin karşıdevrimi olağanüstü koşullarda yönetememesinin sonucu olarak askeri darbeler devreye girmişti. Sonrasında bazıları parti de kurdular. (Franco, faşist Falanj Partisi ile “Comunion Tradicionalista” örgütlenmelerini birleştirdi, bir nevi milliyetçi-muhafazakar-kralcı cephe partisi örgütlenmesi olarak değerlendirildi. Endonezya’da darbeci general Suharto, Golkar’ı iktidara geldikten sonra kurdu.)

Aralarındaki farklar ne olursa olsun, askeri darbeler, devrimci tehlikeyi, sınıf ve devrimci hareketi ezme amacını temel aldılar, bunu gerçekleştirmeye giriştiler. Burjuvazinin açık terörist diktatörlüğü rejimini kurdular.

Askeri diktatörlüklerin bu temel amacı ve işlevi, klasik Mussolini, Hitler faşizmiyle aynı niteliktedir, faşizmi tayin eden de budur. Lenin, uzaktan da olsa Mussolini faşizmine değinirken, faşizmin prototipi olarak, çarlığın devrimci gelişmeye karşı saldırı aracı olarak polis şefleri eliyle örgütlediği Karayüzler’i örnek verir. Çarlığın kullandığı paramiliter örgütler, devrimci tehlikeye karşı faşist örgütler ve saldırıları faşist yöntemlerdi. Çarlık ile bu örgütler arasında faşist bir parti yoktu.

Askeri faşist rejimler, burjuvazi ve emperyalizmin, partilerinin devrimci

gelişmeyi ezmeye yetmediği yerlerde ve koşullarda devreye giren rejimleri olmuşlardır. Sonrasında kurdukları faşist parti ve örgütler, sivil bürokrasinin kilit noktalarını faşistleştirmekte rol oynasalar da, faşist şef ile devlet arasındaki halka olmaktan ziyade faşizme kitle desteği örgütlemiştir. Franko faşizminde de (faşist partinin görece daha işlevli olduğu askeri darbe), 2. emperyalist paylaşım savaşı sonrası ABD’ci askeri faşist rejimlerde de ordu bu partilerden ve polisten daha önde rol üstlenmiştir.

Fakat işin Erdoğan ve AKP’yle ilgili ilginç yanı şudur ki, “otoriter” rejim kategorisinde sayılanlar kitlesel partilere de sahipler, bunun en tipik örneği ise Erdoğan ve AKP’dir. Geçmiş Erbakancı partiden gelen, partinin yanı sıra gençlik ve sendika örgütlenmelerine de sahip olan AKP ve lideri, klasik faşist rejimlerin bu özelliğine sahiptir. Erdoğan’ın kitle desteğini Hitler ve Mussolini düzeyinde aktif saldırı araçları içinde -arzulamasına ve çabasına rağmen- seferber edemesi nitelik farkı oluşturmuyor.

İmparator Hirohito liderliğinde iktidarda faşizme geçişi gerçekleştiren Japonya, içte muhalifleri bastırma, ama daha çok da yeni gelişen emperyalist güç olarak “hak ettiği” sömür-geleri ele geçirme ihtiyacı nedeniyle faşizme ihtiyaç duymuştu. Japon faşizmi, sivil çeteleri saldırtmasına rağmen, parti halkasından ziyade doğrudan ordu ve polise dayanarak, bu aygıtları öne çıkarıp kitle desteğini faşist yönde motive etti.

Fakat bu teorisyenler, zaten Hitler ve Mussolini rejimlerinden başka faşizm tanımıyor ve tanımak istemi-

yorlar. Franko rejimini bile tipik değil, öylesine ve zorlanarak faşist bir rejim olarak kabul ediyorlar. Franko rejiminde, faşist parti var olmasına rağmen rejimin kurucu zaferini sağlayan faşist generaller olduğu için, parti rejim hiyerarşisinde yalnızca Franko’nun değil, ordunun da altında yer alıyordu.

Demek ki faşist rejimler, inşa edildikleri koşullara, inşa eden güçlerin geldiği alanlara, güç dengesindeki farklılıklara, ulusal, siyasal ve kültürel yerel özelliklere göre farklılıklar taşırlar. Bu farklılıklar olmasına rağmen, siyasal kriz ve devrimci tehlike gibi olağanüstü koşullarda burjuvaziler, eski rejim biçimleriyle yönetemediklerinde, temel özelliği açık terörist diktatörlük olan rejime geçiyorlar. Bu faşizmdir.

Faşist rejimlerin değişik ülke ve zamanlarda gösterdikleri farklılıklar, mücadele açısından önem taşır, ama bu rejimleri faşist olmaktan çıkarmaz.

Faşizmde Seçim

“Otoriterizm” teorisyenleri, Erdoğan liderliğinde inşa edilen yeni rejimin faşist niteliğini kabullenmemek için “seçimin varlığı” savını ileri sürüyorlar.

İyi de, “otoriter” rejim kategorisinde saydıkları askeri faşist diktatörlüklerde de seçim yoktu. Fakat onları parti halkası yokluğu veya parti halkası varsa bile kitleleri ideolojik ve fiziki saldırı açısından yeterince seferber edememeleri nedeniyle faşist olarak nitelemiyorlar.

Yetkisiz bir parlamento üzerinde başkanlık diktası kurarak, kendisinden başkasını başkan seçtirmeyecek başlıca mekanizmaları emrinde tutarak, muhalefet eden partileri tutuklama sopasıyla döverek, fiilen seçim yerine plebisit yaptırıyor.

Parti ve kitle örgütü halkasına sahip olan, kitleleri ideolojik ve fiziki saldırıya da geçiren Erdoğan ve benzeri rejimleri faşist olarak nitelemek ve teoriyi kurtarmak için bu kez de “faşizmde seçim olmaz” tezini ileri sürüyorlar.

Yalnızca Mussolini ve Hitler değil, onların çömezleri Dollfuss (Avusturya) ve Horty (Macaristan) de, biri seçimle gelen ve diğeri parlamento tarafından başbakanlığa atanan liderlerdi. Birincilerden farklı olarak ikinciler, hükümet ederlerken faşiz-

me geçtiler. Başlangıçta birinciler gibi “yeni düzen”, “devrim”, “nasıyonol sosyalizm” gibi radikal demagogik hedefleri yoktu. İktidardaki hükümet partilerinin muhafazakar antikomünist bakanı (Dollfus) ve burjuva partiler ittifakının başa getirdiği asker kökenli lider (Horty) olarak iktidarı ele geçirip faşist rejim kurdular. Sonra partileri yasakladılar, seçimleri tasfiye ettiler.

Dollfus, komünist partisini yasakladı. Avusturya’nın (Almanların birliğiyle sağlama üzerine) Almanya ile rekabeti nedeniyle, Nazi Partisi’ni Sosyal Demokrat Parti’den önce kapattı. Sosyal demokratlar ve komünistlerle yaşanan birkaç aylık iç savaştan sonra da Sosyal Demokrat Parti’yi kapattı. Dollfus Nazi Partisi’nin suikastıyla öldürüldü ve 1939’da Almanya’nın işgaliyle Alman yanlısı faşizm Avusturya’da tamamen egemen hale geldi. Horty ise Hitler’le güçlü ittifakı sayesinde, Sovyet ordusu Avusturya’ya girip Hitler ordusunu yeninceye kadar iktidarda kaldı.

Çar Boris (Bulgaristan), üniforma giydirilmiş köylü gençler olan askerlerin 1. emperyalist paylaşım savaşı sonundaki ayaklanmasıyla oluşmuş burjuva demokratik parlamenter sistemi dağıtan, Çiftçi Birliği’ni ve lideri Stamboliski’yi hükümetten indiren darbesini 1923’te gerçekleştirdi. BSDİP’in (komünistler) bu faşist darbeye cevabı Sofya ayaklanması oldu. Çar Boris, hükümet darbesiyle Çiftçi Birliği lideri ve eski başbakan olan Stamboliski’ye yaptığı gibi, BSDİP lider ve militanlarına darağaçları kurdu, işkencede ve zindanda katletti.

Fakat çar, BSDİP ve Çiftçi Birliği'ni yasaklamasına rağmen, faşizmin kitle desteğindeki yetersizliği nedeniyle, kendisiyle işbirliği yapan faşist ve gerici partilere seçime katılma hakkı tanıdı. Hatta duruma ve ihtiyaca bağlı olarak bu partilerin içinde buldukları koalisyon hükümetlerine yer verdi. Dimitrov bu durumu, faşizmin kitle temeli yetersizliğinde belli sınırlar içinde esneklik göstermek zorunda kalabileceğine bir örnek olarak yorumlar:

*“Faşizmin geniş bir kitle dayanağı bulamadığı ve faşist burjuva kampın çeşitli grupları arasındaki mücadeleden kesin olduğu bir takım ülkelerde bu rejim, öncelikle parlamentoyu feshetme yoluna gitmez. Sosyal Demokrat Partiler de dahil olmak üzere öteki burjuva partilerinin biraz meşruiyet elde etmelerine göz yumar.”*⁶

Erdoğan da, kitle desteğindeki görece zayıflık, kitlelerin parlamentarizme uzun süredir alışmış olması, 1930’lu-40’lı yıllardaki faşist emperyalistlerin aktif desteğine benzer bir desteğin bugün yokluğu, ayrıca silahlı devrimci direnişi bitirememesi nedenleriyle, seçimleri, parlamentoyu ve partileri bir çırpıda tasfiye edemiyor. Ama yetkisiz bir parlamento üzerinde başkanlık diktası kurarak, kendisinden başkasını başkan seçtirmeyecek başlıca mekanizmaları emrinde tutarak, muhalefet eden partileri tutuklama sopasıyla döverek ve liderlerini, vekillerini hapse atarak, fiilen seçim yerine plebisit yaptırıyor. HDP’yi fiilen yasakladığını kim reddedebilir? CHP’yi bile sürekli tutuklama tehdidi altında tutuyor.

Kılıçdaroğlu’nun Adalet Yürüyüşü, kendisini tutuklama hareketini durdurma eylemiydi.

Erdoğan, bir çırpıda seçimleri ortadan kaldırmıyor, ama parlamentoyu yasal ve fiili olarak yetkisizleştirerek, kazanamayacağı seçimi tasfiye ederek, şimdilik bu biçimiyle “seçim yok”u uyguluyor. O, plebisitle ri yeterli görececek bir isteğe ve anlayışa sahiptir. Dahası, tedrisatından geçtiği N.F. Kısakürek’in Yüceler Meclisi’nin Başyücesi rolünü oynama görüşünü ideolojik dağarcığında

Hitler, faşizmin tekçi tahakkümcü bütünlüklü sistem kurma ve faşist insanı yaratma amacını bir adım daha ileri götürebildi. “Üstün Alman ırkı”nı ve “milli toplum”u, içte temizlikle yaratma, dıştaysa dünya hakimi haline getirme amacını koydu önüne.

taşıyan birisidir. Koşullar nedeniyle bunu hemen gerçekleştiremiyor, o kadar. Yüceler Meclisi seçimsiz seçkin gerici-faşist aydınlar kuruldur.

Geçmişte ülkücüler, Başbuğ’un emri altında reislik sistemiyle örgütleniyorlar, saldırılarını bu örgütlenmeyle yapıyorlardı. Şimdi ülkücülerin, AKP, MHP ve mafyanın büyük reisi olarak Erdoğan’ı görüp gösterdiklerini dik-kate alırsak, sadece büyük reis değil, onun faşistleştirmeye çalıştığı taban da seçimsiz bir rejimi benimsiyor.

[6] Faşizme Karşı Birleşik Cephe, Georgi Dimitrov, Ekim Yay., s. 136.

“Totalitarizm” Ne Kadar Şart

Faşizmin totaliter özelliğini vurgulayan, İtalyan faşist ideolog Gentile oldu. İtalya’da Mussolini faşizmi, başta komünistler olmak üzere partileri tasfiyeden sonra, tek parti ve paramiliter güçlere dayanarak, bütün iktidarı olduğu gibi, bütün siyasi ve toplumsal hayatı faşist ideolojiye göre baştan aşağı şekillendirmeyi, “Yeni İtalya”nın, “Yeni Düzen”in yeni faşist insanını yaratmayı amaçladı ve gerçekleştirmeye çalıştı. Fakat bu konuda Hitler faşizminden daha

Erdoğan, faşist şeflik rejiminin “yeni” insanını yaratmayı amaçlıyor. Devlet mekanizmasını, sadece sivil bürokrasiyi değil, emrindeki polisten başka, orduyu da, diktatörün emrinde ve politik islamcı karakterde yeniden örgütlemeye çalışıyor.

az yol alabildi. Bu, İtalyan burjuvazisinin gücüyle bağlantılı bir başarı yetersizliğiydi.

Yine de, burjuva parlamentarizminin ikiyüzlülüğüne, yalanlarına ve çürümüşlüğüne tepki duyan, başta küçük burjuva kesimler olmak üzere, işsizleri, lümpenleri, işçi sınıfının geri kesimlerini faşist amaçlar doğrultusunda seferber edebildi. Partileri, sendikaları, demokratik kitle örgütlerini tasfiye, antikomünist saldırganlık, savaşa seferberlik gibi konularda İtalyan faşizmi kitleleri

harekete geçirebildi. “Yeni İtalya”, “Yeni Düzen” demagojisi de bunda etkili oldu. Fakat parlamentarizme reaksiyoner tepki ile emperyalist işgallerden daha ayrıcalıklı yaşam koşulları sağlama beklentisi ve benicilliği esas etkenlerdi.

Hitler, faşizmin tekçi tahakkümcü bütünlüklü sistem kurma ve faşist insanı yaratma amacını bir adım daha ileri götürebildi. “Üstün Alman ırkı”nı ve “milli toplum”u, içte temizlikle yaratma, dıştaysa layık olduğu dünya hakimi haline getirme amacını koydu önüne. Komünizmi kapitalist dünyaya en büyük tehlike olarak görürken, onu yok etmeye tek muktedir gücün Naziler olduğu savını benimsetti. Alman ulusundan milyonları harekete geçirdi. İç ve dış katliamlarda kullanabildiği faşist insan tipini yarattı. Ve bu aktif faşist örgütlü kitleye dayanarak, faşizmi ve işgalleri gerçekleştirebildi. Bu kitle nispeten geniş de olsa, belirli bir sınıra sahipti; ama Hitler, buna dayanarak estirdiği faşist terörle, toplumun diğer kesimlerini teslim aldı ve kitlelerin büyük çoğunluğuna faşizmi kabul ettirebildi. Daha geniş kesimler faşist devlet terörüne boyun eğdiler, faşist kitlenin toplumsal ve siyasal baskısıyla faşizmi desteklediler veya sessiz kaldılar. Ayrıca vurgulamak gerekir ki, Nazi iktidarı, yalnızca sivil bürokrasiyi değil, SS’ler aracılığıyla ve Hitler’e bağlılık yeminiyle orduyu da tepeden tabana faşistleştirebildi.

Tekçi tahakkümcü total özellik ve yeni insan yaratma amacı, devletleşmiş dinlerden kalan bir şeydir. Burjuva devrimleri ve liberalizmi

bu dogmacılığa son verdi. Burjuvazinin iktidarına tehlike teşkil edenler dışındaki akımların propaganda ve örgütlenmesine tolerans tanıdı. Bu esneklik içinde olmakla birlikte bu rejimlerin de yeni insan tipi yaratma amacı vardı. “Girişimci ruh”u, “fırsatlar düzeni”ni, “sermaye sahipliği ve mülkiyet özgürlüğü”nü kutsayan insan, burjuva çağı rejimlerinin yeni insan idolü oldu. Fakat yine de burjuva modernizmi, liberalizmle, dini doğma dışında hiçbir fikirsel akıma izin vermeyen dogmatizme son verdi.

Devletleşmiş dinin kutsal dogmacılığına düşmemek kaydıyla etkili her ideolojik akımın değişik düzeylerde amaçladığı yönde yeni insan yaratma iddiası olağandır.

Burjuvazinin, devrimci tehlikeyi ezmek için, kitleleri aktifçe örgütleyip faşist kimlikle savaştırma ihtiyacından doğan faşizm, herkesi ve her şeyi tek tip faşist niteliğe zorlayarak, kapitalizmde yaşayan diğer sınıfların, hatta burjuva kliklerin farklı siyasi görüşlerine ve kültürel çeşitliliğe izin vermeyerek, onları iktisaden değil ama siyaseten tasfiye eder. Fakat yine de faşist rejim, somut kitle desteğinin çapı, uluslararası ve iç güç ilişkilerindeki dengeler, ulusal tarihsel özellikler vb. nedenlerle, değişik ülkeler ve değişik zamanlarda bunu farklı düzeylerde başarabilir.

Bu farklı düzeylere bakıp, Hitler ve Mussolini rejimlerine kıyasla totalitarizmi ve “yeni” faşist insanı yaratmayı daha az başaran faşizmleri faşizm saymamak, somut koşullar ve güç ilişkilerindeki farklılıkları dikkate almayan, Hitler-Mussolini tipi dışında faşizm tanımayan statik bir

anlayışı ifade eder ve faşizme karşı mücadeleye zarar verir.

Kaldı ki, Erdoğan eklektizmle ve pragmatizmle malul olsa da, “dindar nesiller”, “yerli ve milli kuşaklar” yetiştirme, dinsel müfredatı genişleterek politik islamcı eğitimden geçirilen kuşaklar yaratma iddiasına sahip ve bunu tüm olanakları seferber ederek uygulamaya çalışıyor. Erdoğan, faşist şeflik rejiminin “yeni” insanını yaratmayı amaçlıyor. Devlet mekanizmasını, sadece sivil bürokrasiyi değil, emrindeki polisten başka,

İnsel burjuva liberallerin bu görüşünü benimsiyor ve savunuyor. Bununla da kalmayarak, faşist politik islamcı saray rejiminin totalitarist olmaktan uzak pragmatist bir rejim olduğunu ileri sürüp, onun faşist olmadığını ispatlamaya boşuna çalışıyor.

orduyu da, eğitiminden rakiplerini tasfiyeye değin, diktatörün emrinde ve politik islamcı karakterde yeniden örgütlemeye çalışıyor. Devlet, en azından 1980 darbesinden bu yana faşist bir rejim olarak yapılandırıldığı için, kolayca ilerleme de gösteriyor.

İşte İnsel, Erdoğan faşizminin bu tekçi tahakkümcü total amacı ve pratiğinin üzerini örterek, tehlikenin boynutunu saklamış oluyor.

Liberal solun ve özellikle İnsel’in dayandığı teorik tezler Poulantzas’ın “Faşizm ve Diktatörlük” kitabındaki

görüşler. Poulantzas, faşizmi incelediği bu eserinde, faşizmin değişik özelliklerini de analiz ederek yararlı bilgiler sunmasına rağmen, faşizmi Hitler ve Mussolini rejimleriyle sınırlayan bir teorik temel sunuyor. “Otoriter” ve “otokratik” rejim kategorileri üretmek veya liberallerin ürettiklerinin “marksist” versiyonunu savunarak önemli hatalara düşüyor. Bu tezlerin, özellikle o dönemde ABD’ci faşist askeri diktatörlüklerin geliştirildiği koşullarda, faşizme karşı mücadeleye zarar veren görüşler olduğu biliniyor.

Fakat İnsel bunula yetinmiyor. Poulantzas’ı, Sovyetler Birliği’ndeki “totalitarizm”e zarar vermemek amacıyla, faşizm teorisinde totalitarizmi ve “yeni” insanı yaratma özelliğini teorize etmekten kaçınmakla eleştiriyor: “Sovyetler Birliği’ni de totalitarizm çerçevesinde ele almak ve Stalinizmi tanımlamak zorunda kalmaktan kaçınmak için, Poulantzas totalitarizm kavramına başvuramaz.”⁷

İnsel burjuva liberallerin bu görüşünü benimsiyor ve savunuyor. Bununla da kalmayarak, faşist politik islamcı saray rejiminin totalitarist olmaktan uzak pragmatist bir rejim olduğunu ileri sürüp, onun faşist olmadığını ispatlamaya boşuna çalışıyor.

Otokratik İktidar

Bu kategori de, başta Poulantzas’ın faşizm tezi olmak üzere, liberal faşizm teorilerinin yer verdikleri bir görüştür. Ve daha derinlikli teori oluşturma görünümü altında, gerçekte, burjuvazinin savaş sonrası dönemde yeni-sömürgelerde kur-

duğu askeri ve sivil faşist rejimleri hafifsetmek için ileri sürdüğü ya da desteklediği tezlerden biridir. O dönemde emperyalist burjuvazi, dünya çapında Hitler-Mussolini alternatifi bir burjuva demokratik niteliğin ve antifaşist zaferin sahipliği iddiasıyla, sosyalist sisteme karşı hegemonya mücadelesi de veriyordu. Bu iddiasının bir parçası olarak, kendi sistemindeki faşist rejimleri hafifsetmek ihtiyacı duyuyordu.

“Hitler ve Mussolini faşizmini yendik, bir daha dirilemezler ve bizim düzende zaten faşizme yer yok, bazı otoriter ve otokrat rejimler ortaya çıkabiliyor ama bunlar da giderilir” görüşünün veya bu görüşe soldan yaranan görüşün tezlerinden biri olarak bu ve benzeri argümanları kullandı. Bugün de kullanmaya devam ediyor.

Bilindiği gibi otokratik rejim, krallıklar ve imparatorluklar döneminin rejim biçimidir. Mutlak monarşi, imparatorluk, çarlık, sultanlık, kayzerlik vb. rejimler, tek kişinin karar verdiği, yine aristokrasisi ve bürokrasisi olan otokrasilerdi.

Sonra, burjuvazinin ekonomide egemen olmaya başlamasıyla, siyasi alanda anayasa ve parlamentoyla kralın yetkilerinin sınırsız olmaktan çıkarılarak sınırlandırıldığı yarı-otokratik rejimlere geçildi.

Diktatörün yönettiği burjuva rejimleri, daha çok askeri ve sivil faşizmin rejimleri olarak, yeni çağda, emperyalizm ve proletarya devrimleri çağında ortaya çıktılar.

Fransız devriminden emperyalizmin başlangıcına kadarki dönemin

[7] Mevcut Rejim, İktidar Veya Devlet Faşist Midir?, Ahmet İnsel, T24, 31.08.17.

devrimci ve karşıdevrimci deneyleri şunu gösterir: Devrimci dönemin konvansiyonu otoriterdi. Ama devrimci dönemde elbette parlamento ve devrimci cunta egemendi, tek kişinin yetkili olduğu hiçbir iktidar dönemi olmadı. Ama rejimin gericileşmesinden, özellikle Napolyon'un başa geçmesinden sonra, yeniden otokratik rejime geçildi. Ama bu kez otokrat, rejimin tek yetkilisi olarak, monarşist ve otokratik bir rejimi, burjuvazinin iktisadi gelişmesini hızlandırma ihtiyacının emrine sokma rolünü oynadı, feodalizmi geri getirme işlevini değil. Keza seçimlerle kazandığı iktidarı, kendisini imparator ilan ederek imparatorluk rejimine dönüştüren III. Napolyon da, kapitalizmin hızlı geliştirilmesi ve işçi hareketinin bastırılması ihtiyacını karşılayan bir işlev gördü. Ama bunlar elbette otokratik rejim biçimleriydiler, hatta monarşisttiler.

Bismarkizm, başka bir yarı-otokratik ve burjuva diktatörün yönettiği rejim olarak, Alman kapitalizminin hızlı geliştirilmesi, Fransa'da başlayan işçi ayaklanmalarının Almanya'da baştan önlenmesi ve işçi hareketinin bastırılması ihtiyacından doğan ve

bu işlevi gören bir rejimdi. Anayasal monarşi formunda olan ama kral/kayzerden çok başbakan Bismark'ın "demir adam" olarak yönettiği rejim, gerçekte otokratik değil, gerici bir diktatörlüktü. Krallığı koruduğu için yarı-otokratik denebilirdi.

Bütün bunlardan sonra, emperyalist dönemde proleter devrimlerin gelişmesiyle, bu devrimleri veya proleter hareketleri ezmek ihtiyacı doğrultusunda, burjuvazi faşist rejim biçimlerine geçti.

Burjuvazi, faşist rejimlerini oluştururken, elbette tarihsel tüm gerici ve despotik yönetme yöntemlerini çağdaş koşullara uyarladı ve faşizm içinde birleştirdi. Bu yöntemlerden biri de tek kişinin karar verici olduğu, lidere mutlak itaatın ilke sayıldığı yönetme yöntemi. Duçe, führer, başbuğ, caudillo kavramları faşizm deneylerinde ortaya çıktılar, kral gibi tek kişinin otoritesine herkesin bağımlı olduğu eski monarşist rejimin despotizmini, faşizmde, yeni bir düzen kurma iddiasıyla geniş kitlelere benimsettiler, kabul ettirdiler.

Burjuvazi bunu kitlelere yeni düzen ve milli çıkarlar ideolojisiyle benimsetebildi. Veya bunlara ek ola-

rak, yeni-sömürgelerin askeri veya sivil faşizmlerinde “hızlı kalkınma”, “hızlı büyüme” hedefini de dayanak yaptı. Böylece, o ülke/ulus hızlı kalkınırca, dünyadaki yoksul sınıf kardeşlerinden farklı olarak, emekçiler gelişmiş ülkelerin refah seviyesini yakalayabilirler beklentisini geniş kitlelere benimsetebildi.

Fakat bu rejimlerin niteliği artık krallık ve imparatorlukla aynı değildi. Burjuvazi, onların yönetme yöntemini çağdaş koşullara uyarlayarak ve ek birçok özellikle birleştirerek yeni bir rejim biçimini, faşizmi oluşturdu.

Dolayısıyla bu rejimleri, otokratik ve monarşist yöntemleri olan, ama artık eski dönemin krallık ve imparatorluklarından farklı olarak, faşist rejimler olarak değerlendirmek şarttır. Aksi takdirde burjuvazinin, krizini gidermede, devrimci tehlikeyi ortadan kaldırmada ihtiyaç duyduğu faşist rejim biçimleri anlaşılabilir ve ona göre mücadele edilemez.

Nitekim bu durumu zaten anlamak ve liberal konumu da yitirmek istemeyen, “otoriterizm”in iddialı savunucularından İnsel de, taçların yerlerde sürüklendiği ve yerini paranın krallığına bıraktığı, elindeki devasa sermaye birikimiyle, sürekli geliştirip büyüttüğü militarist mekanizma-

larıyla, gelişkin silah ve gözetleme/denetleme teknikleriyle, değişik örgütlenmeleri egemenliğinin ve hegemonyasının aracı olarak kullanma yeteneğiyle burjuvazinin açık terörist diktatörlüğü olan faşizmi, otokrat nitelemesiyle sınırlıyor. Otoriterizm kavramının ikna etmeye yetmediği yerde otokratizmi ekleyerek durumu kurtarmaya çalışıyor. Ama sonuçta, yakın dönemin ve bugünün faşist gelişmeleri ve iktidarlarını hafifseyerek, özellikle Erdoğan faşizmine karşı mücadeleye zarar veriyor.

Sonuç Yerine

Uluslararası alandan Türkiye’ye, burjuva liberallerden sol liberallere, marksizm iddialı Poulantzas’tan sol liberal İnsel’e, geniş bir yelpazede sunulan otoriterizm, otokratizm teorileri, faşizmin anlaşılmasını ve tarihsel antifaşist bilinç ve öfke birikiminin yeni koşullarda antifaşist mücadeleye seferber edilmesini engelleyici karakter taşıyor. Dolayısıyla antifaşist mücadeleye darbe vuruyor. Özellikle Erdoğan’ın faşist şeffik rejimine karşı mücadelede teorik ve ideolojik donanımı zayıflatıyor. Faşizme karşı mücadelede bu donanıma olan ihtiyaç açık olduğuna göre, bu liberal tezleri süpürüp atmak gerekir.

Örgütsel Önderliğin Güncel Bazı Sorunları

Toprak Akarsu

Genel olarak önderlik sorununun, özel olarak örgütsel önderlik sorun ve görevlerinin yalnızca parti kademelerinin yüksek düzeylerinin sorumluluk alanına girdiğini sanmak, açık bir yanılgıdır. Örgütsel önderlik sorunu olduğu gibi, ideolojik ve politik önderlik sorunları da parti çalışmasının bütün düzeylerinde ve her düzeyin kendi konumundan kendini ortaya koyar. Muhakkak ki, kapsamı ve içeriği de parti örgütlenmesinin değişik düzeylerinde farklılaşır. Önderliğin gerçekleşmesi için değişik düzeylerin birbirini tamamlaması, önde yürüyen merkezin izini takip ederek akmasıdır esas olan.

Demek ki, üstten aşağı her düzeyin kendi konumunun hitap ettiği bütüne ve kendi altına önderlik etme sorumluluğu vardır.

Diktatörlüğün 7 Haziran seçimlerinin ardından Suruç katliamı ile başlayan, Kandil'e hava saldırıları ve 10 Ekim katliamı ile gözü dönükçe sürdürülen, 15 Temmuz başarısız darbe girişiminden sonra OHAL ve KHK'lar ile daha da kapsamlılaştıran ve üst düzeyde boyutlanan saldırıları, genel olarak direnen işçi ve emekçileri, kadınları, gençleri, tüm ezilenleri, halklarımızı teslim almayı, biat ettirmeyi hedefliyorsa da, ilk ve temel hedefi, öncülere ideolojik-siyasi tasfiyeciliği dayatmak ve onları örgütsel olarak tasfiye etmektir.

Ülkücü-politik islamcı karması faşist diktatörlük, 2014'te MGK'da kararlaştırılan "çöktürme planı"nda belirtildiği gibi, Kürt ulusal demokratik direnişinin önderliği ve

örgütlenmeleri başta gelmek üzere, direnen öncülerin iradesini kırma-ya kilitlenmiştir. Son yıllarda HDP ve ESP önde gelmek üzere, emekçi sol hareketin oluşturucu parçalarının hemen hepsi, diktatörün tasfiye saldırılarına maruz kalıyor, benzer örgütsel süreklilik sorunlarıyla "boğuşuyorlar". Öncülerin program ve stratejilerini "yemeksizin" örgütsel sürekliliği sağlamaları, faşizme karşı örgütlü direnişin temelidir. Faşist diktatörlüğe karşı örgütlü direnişin geliştirilmesi kuşkusuz öncülerin örgütsel sürekliliğine bağlıdır. Öncüler, örgütsel sürekliliklerini sağlama temelinde, işçilerin emekçilerin, ezilenlerin faşist diktatörlüğe karşı direnişinin öncüsü ve örgütleyicisi olarak rollerini oynayabilirler.

HDP gerçekliğinde dönemin örgütlenme sorunları ve görevleri çok çarpıcı biçimde görülmektedir. Parti meclisi ve MYK üyeleri, il ve ilçe yöneticileri, parti üyeleri kitlesel ölçekte ve başı sonu belli olmayan dalgalar halinde tutuklanmaktadır. Tutuklama terörü, dolaysız biçimde bir örgütsel tasfiye durumu olurken, aynı zamanda tasfiyeci siyasi ve ideolojik sonuçlara yol açmaktadır. Diktatörlük, tutuklama terörü ile durmaksızın HDP örgütlülüğünü tasfiye etmeye çalışmakta, HDP ise tek-

Devrimci imkanlar öncü hazır mı diye sormaz, sormuyor. Devrimci imkanlar öncünün hazırlanmasını da beklemez, sabırsızdır; “devrimci imkanlar yalnızca onu değerlendirebilenler için vardır” hakikatini tekrar tekrar önümüze koyar.

rar ve tekrar tutuklanan yöneticilerinin yerlerini yeni görevlendirmelerle doldurarak örgütlenmeye, bu temelde faşizme karşı direnişi geliştirecek adımlar atmaya çalışmaktadır.

Tutuklama terörü ve yol açtığı sonuçlar biliniyor. Deneyimli, birikimli kadroların tutuklanmasıyla yalnız nicelik değil nitelik kaybı, siyasi ve örgütsel önderlik, yönetme ve örgütlenme güç ve yeteneği kaybı, siyasi inisiyatif, öngörü ve sürükleyicilik kaybı oluyor. Parti örgütleri bozulup dağılıyor, öncünün kendi güçleriyle

örgütsel ilişkileri, bağlantıları bozuluyor, dağılıyor ya da kopuyor, parti örgütsüzleşiyor. En çarpıcı örneklerini HDP ve ESP'nin oluşturduğu öncüler, kendilerini tekrar örgütlemekte, tekrar ve tekrar tutuklama terörüyle bağlı yeniden örgütlenme sorun ve görevleriyle yüzleşmektedirler. Diktatörlüğün tutuklama terörü aynı zamanda, örgütsel tasfiye yolundan, öncülerin kitlelerle bağlarını koparmayı hedefliyor. Burada da öncüler kitlelerle bağlarını koruma, kitleleri örgütlenme ve mücadeleye seferber etme sorunlarıyla yüzleşiyorlar.

Faşizmin irade kırma ve tasfiye saldırısı, kuşkusuz siyasi olarak göğüslenmek ve püskürtülmek zordur. Ama örgütlenmek, örgütlü güçlere dayanmak da büyük kitle direnişlerinin hazırlık ve örgütlenmesinin önkoşuludur. Geride kalan bir-iki yıla bakarak, öncülerin kendi örgütsel sürekliliklerini sağlamada başarılı olduklarını, diktatörlüğün tasfiye saldırılarını göğüslediklerini saptayabiliriz.

Fakat bu yeterli midir, yapılması gerekenler, yapılabilecekler -yapılması mümkün ve olanaklı olanlar-penceresinden bakıldığında “yapılabilmiş midir”, ona da bakmak gerekir. Yetmezliklerin, yetersizliklerin aşılması, gelecek yönelimi ve zaferin hazırlığı bakımından kuşkusuz daha da önemlidir. Bu bağlamda öncülere yöneltilecek devrimci eleştiri, örgütsel süreklilik bakımından daha yüksek düzeyde başarı koşullarının varlığını ve olanakları değerlendirme düzeyinin düşüklüğünü göstermek olabilir. O halde

demek ki, faşizme karşı fiili meşru mücadele temelinde direnişi daha ileri bir düzeyde geliştirmek de tamamen olanaklıdır! Örgütsel süreklilik bağlamında olanakları değerlendirme düzeyinin düşüklüğünün eleştirisi, aynı zamanda öncülerin faşizme karşı direnişi geliştirme potansiyelini değerlendirmeye dönük politik etkinliklerinin yetmezliklerine yönelmiş devrimci bir eleştiriyi de içermektedir.

Örgütsel Önderliğin Her Düzeyinde Kuvvetlere Hakimiyet Sorunu Ve Görevi Vardır

Dönemin “örgütsel önderlik”* görevlerinin kavranması ve yanıtlanması bakımından çarpıcı bir örnek durumun değişik yönlerine değinmek, incelemek ve tartışmak verimli ve yararlı görünüyor.

İstanbul’da 1 Mayıs’ta ESP kortejinde yürüten 400 kişinin “örgütlenmesi” görev ve sorunu, hemen sonrasında yapılan kolektif değer-

lendirmelerde önemli bir yerde duruyordu. Aynı doğru yaklaşım ve duyarlılık 24 Haziran seçim mücadelesinin hazırlık planlaması ve örgütlenmesi tartışmalarında da görülüyor. Tartışan her yoldaş orada çok önemli bir imkan görüyor, fakat her nedense bu imkanı değerlendirecek bir hareket planı geliştiremiyor, geliştirmeye odaklanılmıyor da! Bunun gerekliliğini düşünen devrimci aklın, bu 400 kişinin örgütlenmesine yönelik bir hareket planı geliştirme yönünde somut öneriler ileri sürme çabasına girmemesi de hakikaten çarpıcı bir başka gerçeklik olarak göze batıyor. Tabii ki bir ilk tartışma derinlikli ve kapsamlı olmayabilir, orada hemen bir plan da geliştirilemeyebilir. Eğer “örgütsel önderlik” ve “kanlı canlı örgütçü işin peşinde” ise bu aşılabilir bir sorundur. Ama devrimci akıl bir devrimci imkanın varlığını ve bunu değerlendirmenin önem ve gerektiğini vurgular ve bunun ötesine basireti bağlanmışçasına

*“Örgütsel önderlik” kavramı bu yazıda kurumsal bir yapıyı, örgütsel önderlik görevleriyle yetkilendirilip sorumlu kılınmış somut bir parti örgütünü tanımlayacak tarzda kullanılmıyor. Burada “örgütsel önderlik” kavramı, daha çok “bir önderlik alanı” olarak, bir önderlik alanının rol ve işlevlerini tanımlayacak ve bunların realizasyonunu kapsayacak biçimde kullanılıyor.

geçemezse, buna yapıcıların literatüründe “devrimci kendiliğindencilik” deniyor. Perspektif, planlama ve kararlılık eksikliğinin oluşturduğu irade yoksunluğu böyle bir “hareketsizlik”, “eylemsizlik durumu”nu koşullandırıyor.

Devrimci imkanlar öncü hazır mı diye sormaz, sormuyor. Devrimci imkanlar öncünün hazırlanmasını da beklemez, sabırsızdır; “devrimci imkanlar yalnızca onu değerlendirebilenler için vardır” hakikatini tekrar tekrar önümüze koyar. Evet, orada

Kuvvetlere hakimiyeti sağlamaya yönelik her hamleyi örgütsel sürekliliği sağlama amaç ve perspektifi, örgütlü kuvvetlere dayanarak özgürlük ve sosyalizm mücadelesini yükseltme çabası yönetmelidir. Bu olmazsa, kuvvetlere hakimiyet amaçsız kalır.

büyük ve değerli bir imkanın var olduğunu “görüyorsun”, “söylüyorsun”, ama onu realize etmek üzere bir plan geliştirip karar vermiyorsun! Karar verici gücün “bir sorun” karşısında harekete geçememesi, bir nevi elimine olması, donakalması durumudur bu. Seyredicilik, kaydedicilik, irade yetmezliği dediğimiz de böyle bir şeydir zaten!

Oysa ondan bir yıl önce yürütülen yoğunlaştırılmış mobil örgütlenme çalışması başarılı bir örgütsel ve ideolojik adımdı. Çalışmayı örgütlen-

yen ve içerisinde yer alan yoldaşlar birçok şey öğrendiler, sonuçlar çıkardılar, deneyim kazandılar. Doğru zamanda başarılı bir örgütsel önderlik hamlesi gerçekleştirildi. İlerledik. Fakat hamlenin izinin nasıl sürüleceğine, tamamlayıcı, süreklileştirici ve ileri taşıyıcı örgütsel ve ideolojik adımların neler olabileceğine dair tartışmalar yapıp öneriler ileri sürüldüyse de, bunları bir hareket planı biçiminde kararlaştırarak eyleme dönüştürecek, iradeleştirecek denli somutlaştırılmadı. Örgütsel önderlik düzleminde “süreklilik” sorunu kendini böyle gösterdi.

Örgütsel önderlik (tabii ki, ideolojik ve siyasi önderlik için de bütünüyle geçerlidir bu) bir kez başarılılınca, bir kez kazanılınca, artık sürgit devam eden, gölgesinde huzur bulacağımız çınar ağacı değildir. “Birinci adımı” atmak, birinci çarpışmayı kazanmak değerlidir, an için önderlik gerçekleşir, kendisini realize ederken kendisini izleyecek, ardışık süreçler için kendi çapında bir önderlik mayalanması da yaratır. İlk adımın başarısı önemlidir, ama onu izleyecek, onu “tamamlayacak” ve ileri taşıyacak “ikinci adım” da değerli, hatta ilki zaten gerçekleşmiş olduğu için “artık” ikincisi ondan daha önemli ve değerlidir. İkinci adım sürekliliği sağlayarak birinciye anlam ve değer kazandırır. Birincisi ikincinin dayanağıdır. İkinci adım ve sonra onu izleyecek adımlar, bu böyle sürüp gider... Önderlik, durmaksızın önderliğin eylemiyle de değişen “yeni durumlarda”, “yeni koşullarda”, “yeni süreçlerde” yeniden ve

yeniden kendini realize ederek “sürekliliği” sağlar. Önderliği bir kez başarmak, elde etmek yetmez, “her gün ve yeniden” önderliği kazanmak gerekir.

Geriye devrimci eleştirel tarzda baktığımızda, “önderliğin” temel bir koşulu olarak süreklilik sorununun kendini ortaya koyduğu gerçeği ile yüzleşiyoruz. Saptanan sorunların ve çıkarılan derslerin, sonuçların sosyalist basında yeterince işlenememiş olması da örgütsel önderliğin başka bir yetmezliğidir, süreklilik sorununun başka bir düzeyini yansıtmaktadır.

Örgütsel önderlik alanında bugün “temel” ve “öncelikle” çözmeye çalışmamız gereken sorunlar nelerdir diye sorulacak olsa, birinci sıraya “kuvvetlere hakimiyet”i, ikinci sıraya değil de hemen onun yanına “sürekliliği” koymak gerekir. Kuvvetlere hakimiyeti sağlamaya yönelik her hamleyi örgütsel sürekliliği sağlama amaç ve perspektifi, örgütlü kuvvetlere dayanarak özgürlük ve sosyalizm mücadelesini yükseltme çabası yönetmelidir. Bu olmazsa, kuvvetlere hakimiyet amaçsız kalır, boşluğa düşer.

Kuvvetlere hakimiyet örgütsel önderliğin temel bir ilkesidir. Parti örgütlenmesinin her düzeyinde ve sürekli olarak kendisini gösterir. *Kuvvetlere hakimiyet bütün düzeylerde kendini o düzeyin ana kuvvetlerine hakimiyette somutlaştırır.* Kuvvetlere hakimiyet bir kez gerçekleşince gündemden çıkmaz, diğer önderlik sorun ve görevleri gibi hep gündemde kalır ve kendini her yeni durumda farklı kapsam, içerik

ve biçimde örgütsel önderliğin önüne sürer. Burjuvazi ve diktatörlüğün tasfiye saldırılarını doludizgin sürdürdüğü ve kitlelerde geri çekilmenin ve öncü örgütlerin çevresinde daralmanın meydana gelmekte olduğu koşullarda, “kuvvetlere hakimiyet” sorunu yaşamsal bir önem kazanır. Burjuvazinin antikomünist ve karşıdevrimci polis aygıtı, öncülerin önderlikleri ile ana güçler arasındaki bağlantıları kesmeyi ve keza öncüler ile kitleler arasındaki bağları koparmayı hedeflemektedir. Kitlelerle

Burjuvazinin ve diktatörlüğün tasfiye saldırılarını doludizgin sürdürdüğü ve kitlelerde geri çekilmenin ve öncü örgütlerin çevresinde daralmanın meydana gelmekte olduğu koşullarda, “kuvvetlere hakimiyet” sorunu yaşamsal önem kazanır.

bağları sürdürmenin bir yönü onların özlem ve taleplerini anlamak, politik olarak yanıtlamak ise, diğer yönü de kitleler içinde, bakışını kitlelere, işçi ve emekçilere kilitlemiş örgütlerin varlığıdır.

“Kuvvetlere hakimiyet”, öncünün örgütlü varoluşunun her düzeyinde kendini gösterir, her “düzeyin” kapsamı ise kendine özgü ve somuttur. O düzeyin ana güçlerine odaklanır. ESP gerçekliğinde “kuvvetlere hakimiyet”in kendini hangi değişik düzeylerde ortaya koyduğuna daha

yakından bakıldığında, bu değişik düzeyler ve her birinin alanına giren ana kuvvetler şöyle özetlenebilir:

Merkezi yönetim düzeyinde “kuvvetlere hakimiyet”in kapsamı:

Bu düzeyde örgütsel önderliğin “kuvvetlere hakimiyet”i, parti meclisinin, il ve ilçe yönetimlerinin organsal işleyişlerinin düzenliliği, keza temel yönetici örgütlerde görevli kadrolar ve onların aşağıdan gelen adaylarıyla ilişki düzeninin varlığı ve sürdürülmesi temelinde onların durumlarına, gelişim süreçlerine,

İstanbul’da ESP’nin 1 Mayıs kortejine katılan “400 devrimci” içerisinde alan örgütlenmelerinde yer alan yönetici, üye ve aktivistler de bulunuyor. 400 devrimciyi bir araya getiren öncelikle bu örgütleyici, düzenleyici, disipline edici öncü güçtür.

çalışmalarına, başarı ve başarısızlıklarına, yetmezliklerine, hangi yönde ve nasıl geliştirileceklerine dair, her birinin kendi görevini, rol ve işlevini yerine getirmesinin sorun ve görevlerini kapsar. Eğer ESP örgütlenmesi il yönetimleri düzeyinde onlarca ile yayılmış olsa idi, ilçe yönetimlerini merkezin “kuvvetlere hakimiyet”i kapsamında ele almak isabetsiz olur, o durumda merkezin kuvvetlere hakimiyeti, doğru olarak il yönetimleri ve bu organlarda çalışan kadrolar ile sınırlanırdı.

İl yönetimleri düzeyinde “kuvvetlere hakimiyet”in kapsamı:

İl düzeyinde örgütsel önderliğin kuvvetlere hakimiyeti, ilçe ve semtlerdeki yönetici örgütlerin (ya da çalışma birimlerinin) organsal işleyişinin düzenli sürdürülmesi, keza bu örgütlerde çalışan kadrolar ve onların aşağıdan gelen adaylarıyla sistematik ilişki düzeninin varlığı temelinde, onların devrimci görevlerini gerçekleştirme ve devrimci gelişimlerinin sorunlarına hakim olmayı kapsar. Örneğin İstanbul gibi bir ilde, eğer örgütlenme 15-20 ilçeye yayılmışsa -ilçe yönetimleri varsa-, kuşkusuz ilin “kuvvetlere hakimiyet”i, ilçe yönetimleri ve bu düzeydeki kadrolara odaklanmayla çerçevesizdir.

İlçe yönetimleri düzeyinde “kuvvetlere hakimiyet”in kapsamı:

İlçeler düzeyinde örgütsel önderliğin kuvvetlere hakimiyeti, semtlerdeki yönetici örgütlenmelere ve çalışma alanındaki görev örgütlerine (gazete dağıtım grupları, bildiri dağıtım ve afişleme grupları, işçi çalışma grupları, emekçi kadınlar arasında çalışma grupları, semt gençliği içerisinde çalışma grupları, liseli gençlik komisyonları, halkçı demokratik cephe örgütlerinde çalışma grupları, eğitim grupları, sosyalist basını okuma grupları, tutsaklarla dayanışma grupları, ev ziyaretleri yapma komisyonları ve sohbet grupları, bağış toplama grupları, semt yoksulları ile dayanışmayı örgütlenme grupları, şiir, tiyatro ve müzik grupları, spor kulübünde çalışma grubu, antifaşist birlikler, direniş komiteleri vb.), aktivistlere, üyelere (aktivist ve üyelik için hazırlanacaklara), keza alanda

partinin kitle tabanına hakimiyeti kapsar.

Örgütsel önderliğin kuvvetlere hakimiyeti sorunu kendini *semt yönetici örgütleri düzeyinde de ortaya koyar*. İlçeler düzeyinde tanımladığımız kuvvetlere hakimiyet sorun ve görevlerinin bir kısmı esasen semt yönetici örgütlerinin -komite ya da çalışma gruplarının, semt temsilciliklerinin- görev ve sorumluluk alanındadır. Semtlerde yukarıda işaret edilen tipte görev örgütlerine, üyelere, aktivistlere ve parti kitlesine, kitle örgütlerindeki taraftarlara hakimiyette somutlaşır. “Hakimiyet”in temeli, ilişkilerin düzenlenmiş olması, şöyle veya böyle belirlenmiş bir sistemle ve kesintisiz sürdürülebilmesi ve tabii “herkesi işlevlendirme” çabasıdır.

Genel olarak önderlik sorununun, özel olarak örgütsel önderlik sorun ve görevlerinin yalnızca parti kademelerinin yüksek düzeylerinin çalışma ve sorumluluk alanına girdiğini sanmak, açık bir yanılgıdır. Örgütsel önderlik sorunu olduğu gibi, ideolojik ve politik önderlik sorunları da parti çalışmasının bütün düzeylerinde ve her düzeyin kendi konumundan kendini ortaya koyar. Muhakkak ki, kapsamı ve içeriği de parti örgütlenmesinin değişik düzeylerinde farklılaşır. Önderliğin gerçekleşmesi için değişik düzeylerin birbirini tamamlaması, önde yürüyen merkezin izini takip ederek akmasıdır esas olan. Demek ki, üstten aşağı her düzeyin kendi konumunun hitap ettiği bütüne ve kendi altına önderlik etme görev ve sorumluluğu vardır.

400 Devrimci Ve Örgütsel Önderlik

İstanbul’da ESP’nin 1 Mayıs kor-tejine katılan “400 devrimci” içerisinde *alan örgütlenmelerinde yer alan yönetici, üye ve aktivistler* de bulunuyor. 400 devrimciyi bir araya getiren öncelikle *bu örgütleyici, düzenleyici, disipline edici öncü* güçtür. ESP il yönetimi bu güce hakim olmalıdır. Bu “nitelik gücü”, nicelik olarak da örgüt örgüt, birey birey hesaplayabilmelidir. Bu da örgütsel önderliğin somutluğu, daha tam söy-

Örgütsel önderliğin bugün aşması gereken yetmezlikleri nedir diye sorulursa, “somutlaşmamayı” birinci sıraya koymak doğru ve isabetli olur. Örgütlenme sorunlarının çözümünde ve örgüt biçimlerinde somutlaşmamak...

lemek gerekirse, örgütsel önderliğin düşünme, çalışma ve eylem tarzının somutluğu demektir.

Hareket ettiği teorik öncüller, soyutlama ve genellemeler ne olursa olsun, örgütsel önderliğin gerçekleşebilmesi, elle tutulur verili gerçeklerden hareketle somutlaşma düzeyine bağlıdır. Örgütçünün somut planlarını şekillendirecek, günlük pratiğini yönetecek, hemen elde edilecek denli somut amaçlar, somut koşullar altında belirlenir. “Elle tutu-

lur verili gerçeklik” ise durmaksızın değişir, genişler, daralır, çeşitlenir, geri çekilir, ilerler, sıçrar ya da geriye düşer. O halde örgütsel önderlik de üzerine çalıştığı, iradesini pratikleştirdiği gerçeklik gibi hareketli ve esnek olmak zorundadır. İçerisinde hareket ettiği durum her ne olursa olsun, durumu devrimci biçimde değiştirme, öncüyü ve mücadeleyi ileri itme tutkusu, devrimci önderliği ve örgütçüyü yönetmelidir.

Örgütsel önderliğin bugün aşması gereken yetmezlikleri nedir diye so-

E SP'nin 1 Mayıs kortejinde bu koşullarda 400 devrimcinin yürümesinin sürpriz etkisi yarattığı dikkate alınır, bu ilişki sürdürülmemektedir! Bu bize, 80 kişilik örgütlü öncünün 320 devrimciyle ilişkilerinin “resmen” düzenlenmemiş olduğunu gösterir.

rulursa, “somutlaşamayı” birinci sıraya koymak doğru ve isabetli olur. Örgütlenme sorunlarının çözümünde ve örgüt biçimlerinde somutlaşamamak, kadro ve örgütlere, güçlere, imkanlara vb. hakimiyette somutlaşamamak, sürekliliği sağlama yöntemlerinde somutlaşamamak, örgütlenme olanaklarını değerlendirmede, üye kazanmada, yeni örgütler kurmada, yeni alanlara açılmada, kadro eğitiminde somutlaşamamak gibi. *Somutlaşamamak gerçekliği kuşkusuz, örgütlenme sorunları üzerine*

sistemik ve sürekli çalışmamak gibi bir düşünsel emekçilik yetmezliğinden ve çalışma tarzının buna uygun yapılandırılmaması zaafiyetinden beslenmektedir. Bu zaafın örgütsel önlemler de alınarak yenilgiye uğratılması muhakkak önceliklidir. “Örgütsel önlemler”, burada örneğin her il yönetimi ve bağlı örgütler için, “alandaki örgütsel sorunların 45 günlük periyotlar ile gündem yapılması ve katılımcıların önceden yazılı hazırlık yapmaları, örgütsel kararların yazılı halle getirilip üst kurullara raporlaştırılması” gibi yöntemler olabilir.

Söz konusu 400 devrimcinin yüzde kaç düzenleyici, yönlendirici, disipline edici, örgütlü, öncü güçtür, yani örgütlüdür? Bu, yüzde 1, bilemedin yüzde 2’lik bir hata payı ile tespit edilebilir. Bunun böyle olabilmesi için örgütsel önderliğin “örgütsel durumu” nesnel olarak denetlenebilir bilgiye dönüştürecek tarzda çalışması gerekir. Mühendislik çalışmasının gereklerini yerine getirmek, düşünsel emekçilik tembelliğine son vermek, bilgileri derleyip-toplayıp arşivlemektir yapılması gereken. Bu bakımdan ne kadar yetmez durumda yız, değil mi? Şimdi hakimiyet kavramına bir ek yapabiliriz: örgütlere, kuvvetlere, imkanlara vb. hakimiyet, önce mühendislik çalışmasında, düşüncede hakimiyettir.

“Öncü örgütlü olmalıdır”, sosyalistlerin örgütlenme çalışmalarını yöneten temel düşüncedir bu. Bolşevik-Menşevik ayrışmasının temelinde de işte bu örgütlenme sorunu vardır. Lenin’in, parti örgütlü olmalıdır, her parti üyesi bir parti örgütünde

çalışmalıdır öğretisine karşı Menşevikler, her grevci işçi, genel olarak sosyalizmden yana her profesör parti üyesi kabul edilmeli görüşünü savunmuştur. Kendi deneyimlerimizin yanı sıra 20. yüzyılın bütün deneyimleri de Lenin'i doğrulamıştır. Parti örgütlü olmalıdır, partinin her üyesi, kesinkes bir parti örgütünde yer almalıdır. Partililer ancak bir parti örgütünde örgütlülere denetlenebilirler, yönetilebilirler. “Öncü örgütlü olmalıdır” düşüncesi, ESP gerçekliği içerisinde, yalnızca üyelerin değil, bütün ESP kitlesinin örgütlü olmasını, ESP'nin “kitle temeli” ile ilişkilerini düzenlemesini kapsar.

Kuvvetlere hakimiyet, “*ana kuvvetler*” ile ilişkilerin düzenlenerek örgütlenmesine dayandığı içindir ki, uygun araçlar olmaksızın düşünülemez. Örneğin yayın organları, miktarından ayrı olarak (miktar tamamen sembolik de olabilir) düzenli bağış toplanması, bildiri ya da afişlerin parti kitlesine ulaşması ya da parti kitlesinin bu çalışmalara katılımı, e-mail grupları, ilişkilerin düzenlenmesinde, bilgi akışında rol oynayabilecek araçlardır. Ama örgütsel önderliğin elindeki araçlara hakim olması gerekir; dahası araçlar, yöntemler repertuarı olabildiğince zengin olmalı ve gerekli olduğu anda devreye sokarak değerlendirebilmek için yeterli hazırlık da yapılmalıdır.

Devam edelim. Eğer bu 400 devrimcinin yüzde 20'i örgütlü ise, bu örgütlü öncü güç yaklaşık olarak 80 devrimciden oluşmaktadır. Örgütsel önderlik sorunu kendini ortaya şöyle koyuyor: bu 80 devrimci ile 320 devrimci arasındaki ilişkiler düzenli,

yani değişik biçim ve yöntemler ile “resmen” örgütlenmiş ve periyodik tarzda sürdürülmekte midir? Bu analitik hesaba göre, örgütlü bir kişinin “örgütlü olmayan” dört kişi ile “resmi”, yani partili ilişki sürdürmesi örgütlenmiş midir? ESP'nin 1 Mayıs kortejinde bu koşullarda 400 devrimcinin yürümesinin sürpriz etkisi yarattığı dikkate alınır, bu ilişki sürdürülmemektedir! Bu bize, 80 kişilik örgütlü öncünün 320 devrimci ile ilişkilerinin “resmen” düzenlenmemiş olduğunu gösterir.

Örgütsel önderlik, örgütlü öncü gücün ikiye, üçe katlanıp “şu anda” ulaşabileceği sınırlara “dayanmasını” sağladığında, bu sınırlar zaten çoktan değişmiştir, 1 Mayıs'a katılacak kitle genişlemekte, muhtemeldir ki, artış geometrik boyutlarda gerçekleşmektedir.

Fakat örneğin, bu 320 devrimci “kimlerdir” diye sorulsa, yani hangi mahallede otururlar, meslekleri ve gelirleri nedir, kaç kadın, kaç erkek, ne kadarı genç, ne kadarı orta yaşlıdır, inançsal, ulusal aidiyetleri nedir, işçi olanlar hangi işkolunda çalışır, sendikalı mıdır veya herhangi bir derneğe üye midir, il yönetimi hareketine geçtiğinde ne kadarına ulaşabilmektedir (kaçının adresi, telefon numarası vardır), ne kadarı üyedir, üyelerin ne kadarı aidat vermektedir, soruları ileri sürülse, hakim olma-

dığımız, ilişkilerin düzenlenmemiş olduğu hakikatine ulaşırız. Demek ki, örgütsel önderliğin, öncü örgütlü kesim ile onun dayandığı kitle arasındaki ilişkileri düzenlemesi, yani köprüleri kurma, onları “örgütleme” görevi vardır, acildir, yaşamsaldır.

80 örgütlü devrimci ile 320 devrimci arasındaki ilişkileri düzenlemek, örneğin örgütlülük düzeyimizi iki misline çıkarmak mümkün müdür? Böyle bir örgütleme güç ve yeteneğimizin olduğunu yoğunlaştırılmış mobil örgütlenme çalışmasında tam bir açıklıkla gördük. Bir-iki aylık sıkı bir çalışmayla daha fazlasının başarılacağına de kuşku yoktur. Sorun, bu örgütleyici güç ve yeteneği harekete geçirip realize etmekte çok zorlanıyor olma gerçekliğimizdedir! Neden harekete geçip bu 320 yoldaş devrimci ile ilişkilerimizi düzenleyemiyoruz?

1 Mayıs’a katılan 400 devrimci, disiplinli, örgütlü, öncü gücün 400 devrimciden oluşmasının olanaklı olduğuna işaret ediyor. Keza 80 devrimcinin örgütlü öncü gücü oluş-

turmasının, sürekliliğin sağlanması anlamına gelen kazanılmış bir başarı olduğundan kuşku duyulamaz. Ama bu başarının asgariliğine, demek ki, sınırlılığımıza, yoksulluğumuza işaret ettiğini de görmeliyiz. Örgütsel önderlik, örgütlü öncü gücün ikiye, üçe katlanıp “şu anda” ulaşabileceği sınırlara “dayanmasını” sağladığında, bu sınırlar zaten çoktan değişmiştir, 1 Mayıs’a katılacak kitle sayısı genişlemekte, çok muhtemeldir ki, artış geometrik boyutlarda gerçekleşmektedir.

Örgütsel Önderlik Nasıl Gelişir?

Kendi rolünü oynamaya odaklanarak! Kendi rolünü oynamak ve görevlerinin üstesinden gelmek için sistematik ve tutkulu tarzda çalışarak!

O rolün gerektirdiği örgütlenme sorunlarında teorik bilgi edinerek, deneyimleri inceleyerek, pratikleşme çabası içerisinde deneyim kazanarak!

Özetle, örgütsel önderlik, örgütsel önderlik çabasını teorik ve pratik olarak her iki bakımdan da sürekli kılarak, düşünsel emekçilikle pratik

emekçiliği birleştirerek, tutkulu ve sistematik tarzda çalışarak gelişebilir.

Örgütçü Nasıl Gelişir?

Örgütçü, örgütlenme sorunlarında teorik bilgi edinerek, deneyleri inceleyerek ve örgütlenme pratiğini bütün zamanına yayararak yetişir, yetiştirilir. Tabii ki parti, örgütçüler için özel eğitimler düzenler, örgütçülerin gelişimini yönetmeye çalışır, partili kolektif eğitim örgütçüyü şekillendirir.

Yine de şunu kuvvetli şekilde vurgulamak gerekir ki, durmadan, dinlenmeden örgütlenme çalışması yürütmekten başka bir yolu yoktur örgütçünün gelişmesinin!

Bir Örgütlenme Seferberliğinin Amaçları

Örgütsel amaçlar:

Kuvvetlere hakimiyet ve örgütlülük düzeyini yükseltmek. Daha somut olarak, 320 devrimciyle ilişkileri (bu 320 devrimciye dair bilgileri derleyip toparlayarak, onları tanıyacak ve ulaşabilecek bilgilere sahip olarak) düzenlenmek, ilişkiyi sürdürme biçimlerini karşılıklı etkileşim içerisinde belirleyerek resmi ilişkiyi örgütlemek.

Örgütlülük, organlaşma düzeyimizi iki misline çıkarmak (yani 320 kişi içerisinden 80 devrimciyi değişik örgüt biçimlerinde örgütlemek; örneğin, ortalama üç kişiden bir örgüt kurulursa, 35-40 yeni “örgüt kurmak”). Keza üye sayımızı iki misli artırmak.

400 devrimciye her hafta sosyalist basını, bildiri gibi basılı yayınları ulaştıracak bir dağıtım ve iletişim ağı örgütlemek.

Yeni yönetici, örgütçü adaylarını açığa çıkarmak, kadrolara nitelik kazandırmak (örgütlenme, yönetme, dönüştürme, öncülük ve önderlik güçlerini yükseltmek).

Siyasi amaçlar:

24 Haziran seçim sonuçlarında somutlaşan durumdan hareketle, ESP'nin antifaşist mücadele çizgisini bütün yönleriyle 400 devrimciyle tartışmak, anlatmak, kavratmak, pratikleştirme perspektifi, istek ve enerjisini uyandırmak.

Böyle bir amaç
açıklığı, hangi araç ve
yöntemlerle, hangi örgüt
biçimleriyle bu amacın
başarılabileceğini yönetir.
Öncünün siyasal eylemine
yeni ve güçlü bir enerji
akımını realize eder. Tabii
ki bu, öncünün siyasi
eyleminde görünürlük
kazanır, realize olur.

Böyle bir amaç açıklığı, hangi araç ve yöntemlerle, hangi örgüt biçimleriyle bu amacın başarılabilceğini yönetir. Öncünün siyasal eylemine yeni ve güçlü bir enerji akımını realize eder. Tabii ki bu, öncünün siyasi eyleminde görünürlük kazanır, realize olur.

İdeolojik amaçlar:

Her örgütlenme çalışması kesinkes ideolojik çalışmayla birlikte yürütülmelidir. Bu ideolojik çalışma, öncünün saflarında örgütlü mücadeleye katılmayı, görev ve sorumluk üstlenmeyi önleyen duygu, düşünce ve

alışkanlıklarla mücadeleyi kapsamalıdır. Ve daima somuttur.

320 devrimcide faşizme ve kapitalizme karşı özgürlük ve sosyalizm için daha yüksek bir örgütlü mücadele bilinç ve isteği yaratmak.

Onların partiyle ve değerleriyle aidiyet bağlarını geliştirmek, parti ve devrim için fedakarlık isteklerini güçlendirmek, devrimci enerjilerini örgütlü hareket etme yönünde kamçulamak, nitelik kazanarak kendilerini daha ileri düzeyde gerçekleştirmelerini, öncüyle özdeşleşerek iradeleşmelerini sağlamak.

80 devrimcide 320 devrimciyi örgütleme görüş açısı, istek ve iradesi yaratmak; öncünün örgütlenme yeteneğine kararlı bir nitelik kazandırmak, örgütçü iddiasını büyütme.

Örgütler Kuruyoruz Ama İşletemiyoruz, Ne Yapmalı?

Örgütleri gerçekten “kuruyor muyuz”, örgüt kurmaktan ne anlıyoruz?

Bir örgütün kimlerden oluştu- rulacağını saptayıp ve gündemini

belirleyip, birinci toplantısını yaptığımızda örgütü kurmuş oluyoruz! Biçimselliğe düşmek istemiyorsak, biraz daha derin ve kapsamlı yaklaşmakta yarar var. “Örgütlerin kuruluşu”nu “inşa süreci” tarzında kavramak örgütsel önderliğin, örgütlerin kuruluşu alanındaki görevlerini “daha derin” kavramasına yardımcı olur.

Peki, örgüt nasıl işletilir? Yeni kurduğunuz örgüt o yeteneği kazanıncaya kadar, başlangıç aşamalarında yönlendirici ve emredici iradenin sürekli etkin olması gerekir. Toplantı periyodu belirlemek yetmez, o yetenek kazanıncaya değin yönlendirici, öncü irade gündemlerin oluşturulmasına, hazırlık ve toplantılara, organın eğitimine müdahil ve etkin destek olabilmelidir. Yeni kurulan örgütün önüne siyasi, örgütsel görev ve hedefler, ideolojik donanımı iletilecek çalışmalar koyarak da organ- sal işleyiş ve çalışmanın sürekliliğini inşa etmelidir.

Trampleni “Şimdi”ye Kurmak

Yeliz Bademci

“Tartışmaya açtığımız örneklerimizde verili durumumuz, onun ürettiği alışkanlıklar ve düşünme tarzımız ile yeni durumun ortaya çıkardığı ihtiyacın çarpışması izlenebilir. Bu durum, bazen ayırdında olduğumuz ve bilinçli, iradi tarzda değişimimiz yönünde örgütlediğimiz bir sıçramaya dönüşürken, bazen de gerçeğimize meydan okuyan bir yüzleşmeyle kopuşa sevk eder. Farklı deneyim ve birikimlerden yoldaşlar olarak, bu mekandaki tartışmamız, kendi gelişimimizi devrimci tarzda yönetme yöntemi kazanma amacındadır.” Bu yazı, bir grup komünist tutsağın, Marksist Teori’nin 31. sayısında yayınlanan “Devrimcinin Gelişim Eşiklerindeki Kopuş Ve Sıçrama Diyalektiği” başlıklı yazıdan hareketle yaptıkları kolektif tartışmaların bir derlemesidir.

İçinde bulunduğumuz zaman ve mekanı iki ucundan birleştirip, onu bir “geçiş anı” olarak ele alıyoruz. “Şimdi”mize bakıyor ve nereden ilerleyeceğimize sorular sormak istiyoruz. Çubuğu, gelişmekte olana, mümkünlere bükme gibi bir devrimci iyimserlik ruhunda, pratiğimize ise eleştirel gerçekçi yaklaşma bilincindeyiz. Dolayısıyla bu geçiş anına, bireysel ve kolektif varoluşumuzun bir sıçrama eşiği olarak yaklaşmak istiyoruz.

Bunun için bir trampoline ihtiyacımız var. Nedir trampoline? TDK’ya göre, bir yüzücü için suya yüksekten atlamakta kullanılan bir ucu sabit, öteki ucu esneyen sıçrama tahtası. Kayakta atlama yapacak olan bir sporcu için gerekli hızı sağlayan,

özel olarak düzenlenmiş eğik alan. Verili gerçeğini bir düzeyden başka bir düzeye taşımak isteyen biri içinse, yükselmek için kendisinden yararlanan kişi, olay, durum.

O halde, trampoline’nin bir ucunu çıkış noktamız olarak aldığımız verili durum ve gerçeğimize sabitleyecek, öteki ucunu esneteceğiz. Bu iş, ortamdaki bir adım dışarı çıkarak, kendi eyleminden bağımsızlaşabilmeyi ve güçlü bir yükselme hızı için durumdan kopmayı gerektiriyor.

Öyleyse başlıyoruz. Nerede miyiz? Ortak alanda! Evet, evet burası hapisane. Duvarlarına bakmayın, buranın doğal trampoline havalandırmayı ortalamak, sonra bir yükselişte çitleri aşıp gökyüzü ile buluşmaktır. İdmanlıyız yani.

Farklı kuşaklardan, farklı mücadele deneyimlerinden yoldaşlar olarak bir aradayız. Şimdiye kadar kendimize sorduklarımız ve önümüze koyduklarımızdan bağımsız olarak buradaki varlığımız, kendimizdeki ve birbirimizdeki anlamlara yeni sorular soruyor, mücadeledeki varlığımızı yeni eşiklerle tanıştırıyor. Hapislikte uzun yılları devirmiş ya da önüne uzun yılları almış yoldaşların devrimci mücadelesinin ve kolektif öznenin geli-

Verili gerçeğimizi zaman ve mekanın birlikteliği ile tanımlamaya, bu özel geçiş anımızı iradi ve kasıtlı olarak örgütmeye çalışıyoruz. Her birimizin kendini tüm yoldaşlar için denekleştirmesine ve birbirimizden öğrenmeye dayalı tartışmamız, “kopuş ve sıçrama nedir” sorusuyla başlıyoruz.

şim sorunlarını, ihtiyaçlarını yeni düzeyde ele alma ve yanıtlamanın gerilimine girdiği, “dışarı”daki hareketin hızından koparılmış gibi hapishaneye gelen yoldaşların sınırsızlık ve sabır sınavının girişinde olduğu bir toplam bu.

Tam da bu yüzden, verili gerçeğimizi zaman ve mekanın birlikteliği ile tanımlamaya, bu özel geçiş anımızı iradi ve kasıtlı olarak örgütmeye çalışıyoruz. Her birimizin kendini tüm yoldaşlar için denekleştirmesine

ve birbirimizden öğrenmeye dayalı tartışmamız, “kopuş ve sıçrama nedir” sorusuyla başlıyoruz.

“Kopuş nedir” sorusuna verdiğimiz yanıtlar, arkada bırakmak, yavaşlatan bağlardan kopmak, yeni duruma geçişi engelleyen her şeyden vazgeçmek, statükoları yıkmak, fazlalıklardan kurtulmak, an be an değişmek, belli bir anda içinde bulunulan durumdan kopmak.

Peki “sıçrama” neyi çağırıyor?

İrtifa kazanma, cesaret, niteliksel değişim, gelişim, özneleşme, anlık cüret, kararlılıkla ilerleme, yeniden yapılanma, bir durumdan başka duruma geçme.

O halde kopuş ile sıçrama arasında nasıl bir diyalektik bağ var?

“Kopuşa karar verdiğin anda sıçrama iradesi de koymuş oluyorsun”, “geleceği inşa geçmişle yüzleşme gerektirir, o yüzden kopuşu içinde barındırmayan sıçrama olmaz”, “her kopuş bir sıçrama yaratmaz, ama her sıçrama bir kopuşu getirir”, “kopuşsuz bir sıçramanın menzili dar, geriye dönüş yolu açık olur”, “kopuşun niteliği sıçramanın gücünü belirler”, “nesnel nedenler sana kopuşu dayatabiliyor, kopup aynı noktada durabiliyorsun, orada bir sıçrama için öznal koşullar devreye giriyor”, “var olan duruma direnç ve değiştirme isteği”...

Tarifleri böyle koyduğumuza göre, şimdi kendimize neyi soruyor, kendimizde neyi arıyoruz?

“Kendi gelişimimi yönetmede partiyle etkileşim düzeyim ne?”, “partinin özgün geçiş anlarında süreci anlama ve bu ihtiyaca göre konumlanma pratiğim ne?”, “özeleştirmeden

ne anlıyorum, onu bir sıçrama tahtası yapabildiğim anlarım oldu mu?", "tarihin önderleşme çağrısını kendimde hiç hissettim mi?", "devrimcilik tercihi bende nelerden kopuşu örgütledi?", "sorunlarımı, partinin sorunlarını görmekte cüret ve cesaretim nerede durdu?", "kendi kendime yetmeyi nasıl anlıyorum?", "partinin yeni durumun bilincini nasıl kurmasını bekliyorum?", "isteyerek, iradi biçimde bir kopuş gerçekleştirdim mi?", "kopuşu sağlayan koşullara neden ayak diredim?", "kendi gerçeğimi bilince çıkarabildim mi?", "kaç kez yenilip, yenilginin altından kalktım?", "dönemlere göre konumlanışım değişti mi?", "parti yaşamında veya toplumsal alanda kopuş ve sıçramaların benim üzerimdeki etkisi ne oldu?", "devrimciliğimin sürekliliği ve güncellenmesini nasıl gerçekleştiriyorum?"...

Ve daha fazlası... Her bir devrimci öznenin gelecek görüş açısıyla sıraladığı bu soruların çözümlenmesi, olduğumuz yerden birkaç adım geriye gidip, geçmişimizdeki bağlantılarını aramayı gerektiriyor. Zaman prizmasında nerelerden, hangi dönemlerden geçiyoruz? Ve dönemler, geçiş anları bize nasıl etkide bulunuyor?

"2006 yılı tasfiyeci Gaye saldırısının yaşandığı dönem en esaslı sarsıntıydı benim için. Önce krizi anlama ve aşma rolü biçmedim kendime. Devam etmek, yürümek tartışmaları 'neye yaslanacağız?' sorusuna çıkıyordu. Tarihin çağrısı başka bir duruma geçmekti. Zamana yayılabilecek bir geçiş hali de değildi üstelik, hızlı kopuşlar gerçekleştirmeliydik.

Tüm sürtünmelere, dirençlere rağmen yürüdük. Amaçlara bağlılığı güncellemek ve her durumda yürümek belirleyiciydi."

"2000'li yıllar, partinin yeni gelişim momentinde olduğu zamanlardı. Ya şehit oluruz, yahut tutsak düşeriz diye çalışıyorduk. Payıma o gelişimden kopup, tutsaklık düştü. Yeni bir yaşam örmenin belirsizliği içeride süren ölüm orucu direnişine çarptı. Bu kendini kadrolaştırmanın yeni bir durumu, düzeyiydi benim için. Önceki durumumun statükoya dönüştüğünü gördüm. Yıllar sonra yeniden kitlesel biçimde hapishanede yoldaşlarla kalmak, parti-kadro gerçeğini görmek ise ortamı ve kendimi değiştirmenin ayrı bir sınavı oldu."

"Örgütlenme sürecimi, partinin özgün geçiş dönemine doğmak diye tarifleyebilirim. Kobanê direnişi ve 6-8 Ekim serhildanı belirleyiciydi. İşimi, düzenli yaşamı ardımda bıraktım. İlk tutsaklığı ve aile ile karşı

karşıya gelişi yaşadım. Buradaki kopuşlarım örgütlü yaşama katılımının düzeyini de değiştirdi. Daha fazla sorumluluk aldım, hatta sorumlusu olmadığım durumların muhatabı olmak ve çözüm gücü olmaya çalışmak gibi bir misyon da edindim. Bu bende güçlü bir irade ve esaslı bir kopuş örgütledi.”

“Birlik süreci olmakta olana tabi olduğum, kendime rol biçmediğim bir dönemdi. Çalışma arkadaşlarımdan birinden birliğe itiraz geldi. Bu anın bende yaktığı kıvılcım süreçle bütün ilişkimi değiştirdi. Soruna müdahale etme gücü yarattım kendimde.”

“Başarıları geride bıraktığımız bir dönemdi. Hep böyle gideceğine inanıyordum. Sonrası Suruç. Suruç sonrası tufan. Yenilgi ya da zaferle çıktım diyemem. Ama devletin seni başka bir muhataplaşma düzeyinde ele aldığı o anı anladım. Öncesinde sürekli çalışma içinde ‘tek kalma’ duygum, sorgulamam vardı. O andan sonrası bende ‘kalk gidiyoruz’ oldu.”

“Partinin kendini yeni formda ele alış ve devrimci kitle partisini inşa sürecimizde işimi, alıştığım yaşam-çalışma koşullarını bıraktım. Aynı biçimde gelenekselliğe dönen ilişki bitirdim. Partinin ihtiyaçlarına göre konumlandım. Fakat bu güçlü kopuşlar bende herhangi bir sıçrama yaratmadı. Kopuşun altı dolmamış, iç krizleri çözülmemişti. Gezi ayaklanması bende sıçramayı yaratan dışsal bir olgu oldu. Devrimcilikte süreklilik iyi, ama güncellenme, gelişme o dönemde oldu.”

Peki, toplumsal ve devrimci yaşamdaki geçiş anlarımız neler? Bu anların bize etkisi, bizim bu anlardaki değişim, dönüşümümüz nasıl oluyor?

“Aldığım hapis cezasının Yargıtay tarafından onandığını öğrendiğim an. Uzun yılları hapisanede geçirecek olmak... Özgürlük duygusunu en yoğun yaşadığımı düşündüğüm doruklardan hapisaneye getirmek gereği... Önce bir kahve istedim yoldaşlardan, içerken sordum kendime, ‘şimdi ne yapacaksın?’ Bitirdiğimde,

yaşamak görevini üstlendim. Şimdi yeni yerimde, yeni formda yaşamak.”

“Bütün yoldaşların alandan ayrıldığı, tek başıma kaldığım dönemdi. ‘Ne olursa olsun, kurum kapanmayacak, çünkü ben varım’ dedim, yürüdüm. Fakat özgün bir kopuş ve sıçrama yaratmadı. Çünkü böyle yönetmedim. Belki hazır değildim, belki de işime gelmedi. Bir süre sonra kentten ayrılmak ve yepyeni, hiç bilmediğim bir yerde çalışmanın başında olmak ilk kopuş ve sıçrama pratiğimdi.”

“Partinin daha büyük bedeller ödemeye başladığı dönemde şu alana giderim, verilen şu görevi alırım fikrimi partinin ihtiyaçları ile ilişkilenmede yeterli gördüm. Bunlar belli şeylerden kopuşmayı sağlıyor. Fakat bir sıçrama yaratmıyor. Uzun yıllar devrimci çalışmada olmanın getirdiği pratiklik var. Bütünlüklü bir zihinsel değişime girişmiyorsun. Şimdi hapishanede olmak, dışarının ritminden dolayı ya da işin kolayına kaçtığım için yapmadığım sorgulamaları yaptırıyor, derinleştiriyor.”

“Berkin Elvan’ın hayatını kaybettiği gün sokakta olmak, çatışmalı bir eylemi göze almaktı. Sokağı seçmek istedim, fakat bu, işimi kaybedebileceğim, dahası o imkanla edindiğim evimi kaybedeceğim anlamına geliyordu. Durdum, düşündüm ve eyleme katıldım. İşimi-evimi kaybettim. Partiyle ilişkilendim ve ilk defa bir emekçi semtte yaşadım, çalıştım.”

“Bir operasyon nedeniyle evimin basılması, evden ve çalıştığım işyerinden çıkmak durumunda kaldığım zamandan başka bir ben çıkarmaya

çalıştım. Durmayıp yürüdüğüm her anda daha güçlendiğimi gördüm. ‘Yolda olma’ hali beni tarif ediyor. Bu yürüme halim kopuşlar ve sıçramalarla dolu. Ama iradeyle yönetebiliyor muyum? İşten atılmasam çıkar mıydım? Evi dağıtmasalar sırt çantamla yaşamaya geçer miydim?”

“Devrimcilere hep saygı duydum. Evimi açtım, ekmeğimi paylaştım. Tanıdığım ve şehit olduğunu duyduğum gençlerin ayrı bir yeri oldu bende. Gözaltına alınmak ve tutuk-

Bir operasyon nedeniyle evimin basılması, evden ve çalıştığım işyerinden çıkmak durumunda kaldığım zamandan başka bir ben çıkarmaya çalıştım. Durmayıp yürüdüğüm her anda daha güçlendiğimi gördüm. ‘Yolda olma’ hali beni tarif ediyor. Bu yürüme halim kopuşlar ve sıçramalarla dolu.

lanmak bende başka bir öfke yarattı. Çıkınca aynı olmayacağım.”

Tartışmaya açtığımız örneklerimizde verili durumumuz, onun ürettiği alışkanlıklar ve düşünme tarzımız ile yeni durumun ortaya çıkardığı ihtiyacın çarpışması izlenebilir. Bu durum, bazen ayırında olduğumuz ve bilinçli, iradi tarzda değişimimiz yönünde örgütlediğimiz bir sıçramaya dönüşürken, bazen de gerçeğimize meydan okuyan bir yüzleşmeyle kopuşa sevk eder.

Farklı deneyim ve birikimlerden yoldaşlar olarak, bizim zaman zaman sürtünüp, zaman zaman da güçlü bir etkileşim potasında harmanladığımız bu mekandaki tartışmamız, kendi gelişimimizi devrimci tarzda yönetme yöntemi kazanma amaçındadır. Çünkü tartışma ihtiyacımıza yön veren gelecek görüş açısı, verili

durumun sınırlarını aşılıp, yeniden yapılanmanın düşünce, davranış tarzını yaratmayı gerektirmektedir. Bu gereklilik, kolektif etkin bireyler olarak devrimci varoluşumuz ve sürekliliğimizin “şimdi”deki ön koşuludur.

İşte şimdi yeniden ortak alandayız. Fakat başladığımızdan başka bir düzeyde.

Afrika Ulusal Kongresi Ve Güney Afrika'nın Özgürleşme Mücadelesi

G. Schelm

1961 yılında ANC, Güney Afrika Komünist Partisi ile birlikte Halkın Mızrağı (Umkhonto we Sizwe, kısaca MK) adlı halk ordusunu kurma kararı aldılar. Askeri eğitim için ANC kadroları yurtdışına gönderildi. İlk ANC kadroları farklı Afrika ülkelerinde askeri eğitimlerini tamamladılar. Bu ülkeler MK'nın askeri kamplarının da yapılandırıldığı bölgeler oldular. Daha sonraları Sovyetler Birliği, Doğu Almanya ve diğer Avrupa ülkelerinde askeri eğitimler devam etti. Nelson Mandela MK'nın ilk başkomutanı oldu. 16 Aralık 1961'de MK ülkenin tümünde devlet dairelerine ve altyapıya yönelik sabotaj eylemleri ile ismini duyurdu. Bu saldırı ile amaçlanan hükümeti yönetemez duruma getirmek ve apartheid sistemini felç etmekte.

Afrika Ulusal Kongresi (ANC) sömürgecilik ve emperyalizme karşı mücadeleler arasında en tanınmış olan örgütlenmedir. Bu makalede ANC'nin 1912 yılındaki kuruluşundan Güney Afrika'nın ilk siyahi başkanı Nelson Mandela'nın seçildiği yıla kadarki gelişimi ele alınacaktır. ANC, ulusal kurtuluş mücadelesi veren en uzun ve en bilinen örgüt olmakla birlikte, aynı zamanda en çok dönüşüme uğrayan örgüttür de. Afrika Ulusal Kongresi taktik ve stratejisini, örgütlenme modelini ve eylem biçimlerini Güney Afrika'nın toplumsal ve politik değişimlerine sürekli uyumlu hale getiren bir örgüt olarak tarihte yerini almıştır.

Hollandalılar (*İng.*: *Boer*, *Alm.*: *Buren*) ve İngilizler tarafından başla-

tılan kolonyal saldırıdan ve Afrikalı kimliğin yadsınmasından itibaren, 1652 yılında işgalcilere karşı silahlı direniş de başlamıştı. Güney Afrika stratejik konumundan ötürü fazlasıyla önemli bir coğrafya üzerindeydi ve bu yüzden rekabet içinde olan kolonyal güçler arasındaki savaşların sahnesi olmuştu. 1600'lerin ortalarından itibaren süren 250 yıllık direniş, Bambatha ayaklanmasına kadar cılızdı. Bambatha ayaklanması sömürgeci güçler ve onların askerleri tarafından kanlı bir şekilde bastırıldı. Ama bu yenilgi, sömürgeciliğe karşı 250 yıldır suskun kalan silahlı direnişin de fitilini ateşledi.

Birleşik Krallık, 1910 yılında İngiliz emperyalizmi işgali altında olan Güney Afrika'nın bazı bölgelerinin

idaresini bölgedeki beyaz yerleşimcilere teslim etti. Böylece, İngiliz İmparatorluğu'na bağlı Güney Afrika Birliği kuruldu. Söz konusu tarihlerde Güney Afrika'da 27 milyon siyah (toplam nüfusun yüzde 73'ü) ve 4,5 milyon beyaz (toplam nüfusun yüzde 17'si) yaşıyordu. Beyazlar, nüfus oranı daha az olmasına rağmen, toplam toplumsal servetin, arsa ve araziler de dahil olmak üzere, yüzde 70'ine sahipti.

ANC'nin Kuruluşu Ve İlk Yılları

Kaybedilmiş önceki direniş ve ayaklanmalardan edinilen tecrübeler doğrultusunda yeni eylem ve örgütlenme biçimleri oluşturmak elzemdi. Özellikle Afrikalıların farklı kökenlerinden dolayı parçalı durumlarının aşılması gerekiyordu. Önceki deneyimler göz önünde bulundurulduğunda, kolonyalistlere karşı mücadelede siyahların birlik olması, mücadelenin başarısı için olmazsa olmazlardandı.

Bu koşullarda, 8 Ocak 1912'de ANC kuruldu. ANC daha baştan, sömürgecilere ve emperyalistlere karşı

başarılı olmak ve Afrika halklarını birleştirmek için bir halk hareketi olarak kendini yapılandırdı. Bütün bu derin etnik ve dinsel ayrışmalara rağmen, emperyalizme ve sömürgecilğe karşı mücadele, amaç olarak ortak aklın ürünüydü. Mücadelenin sınıfsal karakteri de geri plana itilip, faşist polis devleti aygıtına karşı ulusal kurtuluş mücadelesi etrafında birleşmişti.

1913'te yürürlüğe giren başka bir toprak kanunu ile siyahların aleyhine ve beyazların lehine olan toplumsal eşitsizlik çoğaldı. Yasa siyah yurttaşların toprak üstünde mülk edinme hakkını yüzde 13 ile sınırlandırıyor. Aynı zamanda "anayurt" tanımlamasının temelleri de böylece atılıyordu. Anayurt kavramı ile siyah topluma ayrılan kara parçası ve siyahların sahip olabileceği coğrafi alan tanımlanıyordu. Uygulamanın ardından, sadece siyahlar ve sadece beyazlar olmak üzere bölgeler ayrıldı ve apartheid rejimi ortaya çıkmış oldu. Bu saldırı siyahların kendi içinde birleşmelerini hızlandırdı, çünkü saldırı siyah toplumun her kesimine yapılan bir hamle olarak kolonyal

güçler tarafından kurgulanmıştı. Aynı yıl kurulan ANC de bu saldırılar sonucunda güç kazanmıştı.

ANC, kuruluşunda ilan ettiği amaçlarından biri olan farklı etnik kökenler arasındaki hasımlığı ortadan kaldırmak için, kurulduğu tarihten itibaren aşiretleri kattığı toplantılar düzenledi. Toplantılarda aşiretlerin ileri gelenleri bir araya gelerek birlikte ve koordineli biçimde Güney Afrika'nın özgürleştirilmesi için emperyalizme karşı mücadelenin biçimlerini tartıştılar. Böylece ANC'nin yönetimi büyük oranda aşiretlerin ileri gelenlerinden ve siyah entelektüellerden oluşturuldu. ANC'nin gelişim seyrinde daha sonra, siyahlar dışında renkli derilileri, Hintlileri ve demokrat beyazları da örgütleme yönelimleri ortaya çıktı.

ANC'nin kitleleri mücadelenin içine çekmek için başlattığı ilk mücadele toprak kanuna karşı kampanya oldu. Böylece Afrikalı bilinci yaratmayı amaçladılar.

Başlangıçta kadınların ANC üyesi olması reddedilirken, bu durum kadınların Güney Afrika ulusal kurtuluş mücadelesinde büyük payı olduğu anlamına gelmiyordu.

ANC ilkin orta sınıf siyahlar arasında başarı sağladı. Zira ANC politik faaliyetlerini yasal zemin ile sınırlıyor, fiili meşru mücadele araçlarını çok sınırlı kullanıyordu. Bu durumun değişimi için 1940'lı yıllara kadar beklenmesi gerekiyordu.

Baskı Ve Radikalleşme

Beyaz apartheid rejiminin siyahlara yönelik gündün güne artan saldırıları, ANC'yi reformist değil radikal

eylemlere doğru yöneltirken, hedefini sömürücü düzeni yıkmak olarak büyütmesini koşulladı. Bu yönelimin pratikte uygulamalarını görmek için fazla zaman geçmesi gerekmedi. Bu yeni paradigma değişimi ile birlikte ANC gerçek bir halk hareketi haline gelmişti. Şimdiye kadar güçlerini merkezi kongre ve konferanslara kanalize ederken, artık kitle hareketinin inşa edilmesi için güçlerini seferber etmişti. Her bölge ve yerelde ANC'nin örgütleri ve birlikleri belirleme başlamıştı.

ANC ilkin orta sınıf siyahlar arasında başarı sağladı. Zira ANC politik faaliyetlerini yasal zemin ile sınırlıyor, fiili meşru mücadele araçlarını çok sınırlı kullanıyordu. Bu durumun değişimi için 1940'lı yıllara kadar beklenmesi gerekiyordu.

Bunlar sürerken, ANC artan şekilde militan eylem biçimlerini devreye sokuyor ve bunların örgütlenmesinde öncü oluyordu. Birçok grev örgütlenmesinde ve ücret artışı için yapılan eylemlerde yer alırken, siyahların da sempati ve güvenini kazanıyordu. 1943 yılında kadın ve gençlik kitlelerini ANC'ye kazanabilmek için yeni örgütler kurdu. Böylece ANC-Kadın ve ANC-Gençlik birlikleri oluşturuldu.

Yaklaşık 5 sene sonra, 1948 yılında beyaz milliyetçi parti Güney

Afrika'da iktidara geldi ve ırkçı-beyaz iktidarı daha da katılaştırmaya başladı. 1949 yılında, ANC bir eylem planıyla barışçıl eylemler örgütleyeceğini ilan etti. Bu eylem planı, aktif boykot, grev, "sivil itaatsizlik", işbirliğini reddetme ve benzeri eylem biçimlerini kapsıyordu. Aynı zamanda Güney Afrika ulusal basınına yaratma hedefi de bu planda yer almaktaydı. Bu bildirgede silahlı mücadele ya da militan eylemlerin adı dahi geçmiyordu. 1946'daki gibi büyük kitlesel katli-

Demokrasi, eşitlik ve insan haklarına saygı yanında, sözleşmede yer alan bazı maddeler tekel-lerin, bankaların, büyük sanayicilerin mülksüzleştirilmesi ve kolektifleştirilmesinin, aynı zamanda ekonomide devletçi bir hat izlenmesinin çağrısını yapıyordu.

amların tekrar edebileceği endişesi hakimdi. 1946 yılında 100 bin madden işçisi greve gitmiş ve yüzlercesi katledilmişti. Sağ kalanlar ise madden ocaklarının diplerine sürülmüş-tü. Sayısız ANC üyesi, komünist ve sendikacı gözaltına alınmış, kompolarla uzun süreli hapis cezalarına çarptırılmıştı.

Ezilen Kitlelerin Örgütlenme Hamlesi

1952 yılında ANC geniş çaplı "sivil itaatsizlik kampanyası"na başla-

dı. Kampanya boyunca adil olmayan bütün yasalar boykot edilecek ve yasalara uyulmayacaktı. Bunlar arasında apartheid sisteminin koyduğu bilhassa ayrımcı yasalar yer alıyordu. Özel olarak da ırkçı okul sistemine dikkat çekiliyordu.

Bu kampanya ANC'nin kuruluşundan bu yana yürüttüğü en büyük politik kampanya oldu. Kampanya boyunca büyük siyah kitleler harekete geçti ve ANC'nin mücadelesi ile bütünleşti. Böylece ANC, ezilenler arasında yaygın güven sağlamakla beraber, ezilenlerin çıkarı için mücadele verdiğini de bir kez daha ispatlamış oldu. Meşruiyetini ve tanınırlığını bir kat daha artırdı. Birkaç bin olan üye sayısını yüz binlere çıkararak muazzam bir örgütsel atılım gerçekleştirdi.

Sonuç olarak bu kampanya, ANC liderliği içindeki anlaşmazlıklara rağmen, başarısı ve kapsayıcılığı ile siyah Afrikalı kitle hareketi için politik bilinçlenme ve aydınlanmayı beraberinde getirdi. Sonal olarak ciddi bir iyileştirmeye yol açmasa da, ANC'nin mücadelesini bir adım öteye taşıdı.

Apartheid devleti kampanyaya bütün gücüyle saldırdı ve 8 bin ANC üyesini gözaltına aldı ve hapse attı. Bu saldırı, ANC önderliğinin barışçıl eylemleri sürdürme kararını tartışmaya açmasına neden oldu. ANC'nin en tanınan liderlerinden Mandela, "*Pasif direniş zamanı sona ermiştir, şiddeti reddetmek amaçsız bir stratejidir; şiddeti yok sayarak beyaz azınlık rejimini asla ve asla yıkamayız. Şiddet apartheid rejimini yok etmek için tek yoldur ve bizler*

yakın gelecekte bu silahı kullanmak için hazır olmalıyız” diyecekti.

O yıllarda Mandela, “Özgürlük için kolay yol yoktur” adlı konuşmasında, Eylül 1953 Mandela Planı'nı (Plan-M) ANC konferansına sunmuştu. Plan-M'ye göre, ANC'nin ademi merkezileştirilmesi ve aşağıdan yukarıya doğru hücre yapısının oluşturulması öngörülüyordu. Bununla amaçlanan, artan baskı koşullarında, açık kitle toplantıları yapmadan dahi ANC'nin çalışmalarına devam edebilmesiydi. ANC'nin yasaklanması ihtimalinde yeraltına inme koşullarını yaratma ve “yeni üyeler kazanarak, yerel ve ulusal sorunlara karşı zamanında müdahale etme ile birlikte yerel üyelerle önderlik arasındaki iletişimi sağlama” hedefleniyordu. Böylece örgütsel yapı yeniden şekillendirilmeye başlandı ve açık kitle partisinden merkezi kuvvetli gizli kadro yapılanmasına doğru bir dönüşüm gerçekleşti. Kendi başlarına örgütün politik çizgisini takip edebilecek yerel ve bölgesel organların en geniş kitlelerle iletişimini sürdürebileceği bir çerçevede düşünülmüştü.

1950'lerden beri “komünizme karşı yasa” nedeniyle Güney Afrika Komünist Partisi yasaklıydı. Bu parti kendisini gizlilik koşullarında yeniden inşa etti. 1953 ve '58'den 1960'a kadarki aralıkta büyük şehirlerde Afrikalıların polise ve hükümete karşı militan eylemleri olmuştu. Ancak bunlar ANC tarafından örgütlenmedi ve desteklenmedi. Bu kalkışmalar aslında kitleler içindeki öfkenin bir göstergesiydi ve sonraları ANC'nin de kitle potansiyelini oluşturacaktı.

1955 yılında ANC çok büyük bir kitlesel kampanya yürütme kararı aldı. BM'nin ulusal demokratik hakları destekleyen programı çerçevesinde 50 bin gönüllü, halkın taleplerini belgeledi. Böylece Güney Afrika'nın özgürleşmesi ile ilgili herkesi kapsayan bir program hazırlanmaya başlandı. Kampanya büyük bir başarı ile sonuçlandı. Ülkenin birçok bölgesinden siyahlar, Hintliler, beyaz olmayan diğer uluslardan insanlar ve demokrat beyazlar sayısız talep sıraladılar. 26

ANC'nin hedefi, askeri eylemlerle birlikte silahlı gücünü geliştirmek, apartheid rejimine karşı diğer direniş hareketleri ile eşgüdüm sağlamak ve militan propagandayı yaymaktı. ANC için askeri eylemler “politikanın başka araçlarla yapılması” demektir.

Haziran günü Halk Kongresi'nde Güney Afrika'nın bütün halklarından 3 bin delege orada hazır bulundu ve Özgürlük Sözleşmesi'ni oyladı. Böylece birleşik özgürlük mücadelesinin hatları oluşturuldu. Demokrasi, eşitlik ve insan haklarına saygı yanında, sözleşmede yer alan bazı maddeler tekellerin, bankaların, büyük sanayicilerin mülksüzleştirilmesi ve kolektifleştirilmesinin, aynı zamanda ekonomide devletçi bir hat izlenmesinin çağrısını yapıyordu.

Kökleşen ve yaygınlaşan ANC ve onunla çalışan diğer örgütler siyasi polisin gözetimi altındaydı. 1956 yılında apartheid devletinin yaptığı tutuklama saldırısı ile “hükümeti zorla devirip yerine komünist düzen kurma” suçlamasıyla, ANC ve ona bağlı örgütlerin 156 önder kadrosu tutuklandı. Mahkeme süreci 1961 yılında kadar sürdü. Suçlamalarla ilgili herhangi bir delil bulunmadığından tutuklananlar peyderpey serbest bırakıldı.

MK, oluşturulan stratejiye göre kendine çıkardığı görevi, kitle eylemlerinin boyutunu yükseltmek olarak tespit etti. Halk ordusu, kitle eylemlerini askeri eylemlerle destekleyecek, böylece kitleler içindeki köklerini çok daha derine ilerletebilecekti.

Yasaklama Ve Silahlı Mücadelenin Başlaması

1960 yılında birçok Afrika ülkesi bağımsızlık mücadelelerini kazanmıştı. Böylece ANC de önemli bir dayanışma ağı kazanmış oldu. Aynı yıl ANC'ye yönelik baskılar daha da arttı. 6 Nisan 1960 yılında ise hükümet ANC'yi yasakladı. Yasakla birlikte açık kitle örgütünden sürgün ve yeraltı örgütlenmesine doğru bir değişim başlamış oldu.

Yasak, ANC tarafından ve bir süre önce ANC'den ayrılan ve daha

radikal bir çizgi izleyen Panafrika Kongresi (PAC) tarafından onlarca yürüyüş ile protesto edildi. Özellikle apartheid devletinin pasaportunun yakıldığı eylemler dikkat çekiciydi. Beyaz olmayan halktan olan herkes pasaportlarını yanlarında bulundurmak zorundaydı. Dolaşım hakları kısıtlandığından ülke içinde diledikleri gibi seyahat edemiyorlardı. 21 Mart 1960'ta yapılan ve PAC tarafından örgütlenen eylem katliamla sonuçlandı. Beyaz olmayanlara yönelik bu ayrımcı yasayı protesto etmek için Sharpville'de polis merkezi önünde toplanan siyah kitle kendini ihbar etmeye gelmişti. Bu sırada Güney Afrika rejiminin savaş uçakları alçak uçuş yaparak kitleye gözdağı veriyordu. Polis kitlenin üzerine otomatik silahlarla ateş açarak 69 kişiyi katletti ve yüzlerce kişiyi yaraladı. Göstericilerin birçoğu sırtlarından vurulmuştu. Katliamı izleyen günlerde ülke genelinde grevler ve ayaklanmalar örgütlendi. 30 Mart günü olağanüstü hal ilan edilerek 18 bin grevci gözaltına alındı. Bütün demokratik eylem ve örgütler yasaklandı. Yasaklanan ANC ve PAC da mücadeleye yeraltında ve yasadışı olarak devam etme kararı aldı.

1961 yılında ANC, Güney Afrika Komünist Partisi (SACP) ile birlikte Halkın Mızrağı (*Umkhonto we Sizwe*, kısaca MK) adlı halk ordusunu kurma kararı aldılar. Askeri eğitim için ANC kadroları yurtdışına gönderildi. İlk ANC kadroları farklı Afrika ülkelerinde askeri eğitimlerini tamamladılar. Bu ülkeler MK'nın askeri kamplarının da yapılandırıldığı bölgeler oldular. Daha sonraları

Sovyetler Birliği, Doğu Almanya ve diğer Avrupa ülkelerinde askeri eğitimler devam etti. Nelson Mandela MK'nın ilk başkomutanı oldu. PAC da Azanya Halk Özgürlük Ordusu adı altında kendi askeri birliğini kurdu.

16 Aralık 1961'de MK ülkenin tümünde devlet dairelerine ve altyapıya yönelik sabotaj eylemleri ile ismini duyurdu. Bu saldırı ile amaçlanan hükümeti yönetemez duruma getirmek ve apartheid sistemini felç etmektir. Bu kapsamda 18 aylık süre içinde, hükümet ve ordu noktalarına, enerji santrallerine, telefon ve yüksek gerilim hatlarına ve ulaşım yollarına sabotaj eylemleri düzenlendi.

Başkomutan konumunda olan Mandela MK'yı şu sözlerle tarif ediyordu: *En tepede "Ulusal Yüksek Komutanlık", onun altında her bölgede olmak üzere "Bölgesel Kumandanlık", onun altında da "Yerel Komutanlıklar", hücre biçiminde örgütlenmeleri ile yer alırlar.* MK'da Jow Slovo, Percy Hodgons ya da

Lionel Bernstein gibi beyaz komünistler de yer aldı. Bunlar SACP'nin önemli kadrolarıydılar ve MK'nın oluşumu ve gelişiminde belirleyici oldular.

ANC'nin hedefi, askeri eylemlerle birlikte silahlı gücünü geliştirmek, apartheid rejimine karşı diğer direniş hareketleri ile eşgüdüm sağlamak ve militan propagandayı yaymaktır. ANC için askeri eylemler "politikanın başka araçlarla yapılması" demektir. Askeri direnişi örgütlemek için genç erkekler eğitim kamplarında geçirdikleri 6 aylık eğitimden sonra Güney Afrika'ya askeri eylemlere katılmak için dönüyorlardı.

Güney Afrika rejimi bu gelişmelere karşı, sadece olağanüstü hali uzatmakla yetinmedi (1960-62 yılları arasında dört kez uzatıldı), 90 günlük gözaltı süresi ile mahkemeye dahi çıkarılmadan rejim karşıtlarını hapse atmayı olanaklı kılan yasayı da çıkardı. Bu gözaltı süresince işkence ile ANC'nin yeraltı örgütlenmesi hakkında bilgi edinmeye çalıştı.

Baskı, Geriye Düşüş Ve Halk Savaşı

Polis işkence ile edindiği bilgilerle 12 Temmuz 1963 yılında, MK'nın kuruluşundan 18 ay sonra, MK'nın neredeyse bütün önderliğini esir aldı. Mandela bundan bir sene önce CIA'nın verdiği istihbarat sonucu hapse atılmıştı bile. On bir tutukludan sekizi aylar süren mahkeme sürecinden sonra müebbet hapis cezasına çarptırıldı. Mandela dört saatlik savunmasında silahlı mücadelenin meşruiyetini savundu. Mandela'nın

Bir hükümet yetkilisi “Afrika halkıyla dil sorununu konuşmadım ve konuşmayacağım” açıklamasında bulunmuştu. ANC ve diğer örgütler bu yasaya karşı lise ve üniversite öğrencilerinin eylemlerine örgütlü katılmışlardı.

savunması “Ölmeye hazırım” başlığı altında yayınlandı.

ANC ve MK'nın önemli kadrolarının tutuklanması ve hapis cezasına çarptırılması ulusal kurtuluş hareketinin geriye düşmesine neden oldu. MK bu süreci değerlendirip, askeri altyapısını ülke sınırları dışında yeniden yapılandırma yolunu seçti.

Morogoro'da Mayıs 1969'da yapılan konferansla birlikte ANC Güney Afrika'daki mücadele ve illegal politik ve askeri yeniden yapılandırma üzerine yeniden yoğunlaşabilecekti. Konferans, Güney Afrika'daki dev-

rimci halk savaşının stratejik hattını çiziyordu. Bunlar dört ana maddede özetlenebilir: 1) ANC politik, ideolojik ve örgütsel öncüdür. 2) Apartheid karşı halkın kitlesel birleşik savaşımı. 3) MK liderliğinde silahlı mücadele. 4) Apartheid rejimini yaltıtmak için enternasyonal kampanya.

MK, oluşturulan stratejiye göre kendine çıkardığı görevi, kitle eylemlerinin boyutunu yükseltmek olarak tespit etti. Halk ordusu, kitle eylemlerini askeri eylemlerle destekleyecek, böylece kitleler içindeki köklerini çok daha derinlere ilerletebilecekti. Irkçı ve ayrımcı Güney Afrika devletini özellikle korkutan, hala insanların ANC'ye üye olduğu gerçeği idi. Afrika halklarının farklı kesimlerinden ve diğer politik ve toplumsal örgütlenmelerden insanlar ANC'ye katılıyorlardı.

Burada lise ve üniversite öğrencilerinin oynadığı rolü bir kez daha hatırlatmakta fayda var. '70'li yıllarda Güney Afrika hükümeti okullarda Afrikancayı (beyazların dili) müfredat dili olarak kabul etti. Bir hükümet yetkilisi “Afrika halkıyla dil sorununu konuşmadım ve konuşmayacağım” açıklamasında bulunmuştu. ANC ve diğer örgütler bu yasaya karşı lise ve üniversite öğrencilerinin eylemlerine örgütlü katılmışlardı. Derslerin boykot edilmesi ve okul grevleri ile yasa geri çektirildi. Beyaz hükümet burada da devlet terörünü devreye soktu. Soweto'da yapılan okul grevlerinde beyaz polis 200 öğrenciyi katletti. Öldürülen öğrencilerden bazıları daha 12 yaşındaydı.

Bu acımasız baskı ve siyah topluma ve azınlıklara yönelik beyaz dik-

tatörlüğün uyguladığı terör, onların demokrasi ve özgürlük mücadelesini daha da yakınlaştırdı. Omuz omuz mücadelelenin gerekliliğine inanan ve buna hazır olan kitleler birleşik cephe oluşturular. Apartheid rejiminin katliamcı baskı düzeni bu birlikteliği aslında daha da pekiştirdi.

Silahlı Mücadele Ve Milyonların Örgütlenmesi Arasındaki Paralellik

1983 yılında Birleşik Demokratik Cephe (UDF) kuruldu. Kendisini yüzlerce farklı toplumsal grup ve örgütün çatı örgütü olarak tanımlıyordu. Resmen ANC ile organik bağı olmamakla birlikte, UDF içinde ANC üyeleri etkin biçimde faaliyet gösteriyorlardı. UDF, ANC'nin açık ajitasyonunu yapan bir çizgi izlemekten ziyade, apartheid rejimine karşı kitle hareketi gibi çalışıyordu. ANC'nin lider kadroları UDF içinde belirleyici pozisyonlarda yer alıyordu. UDF ve ANC arasındaki siyasal yakınlık 1986 yılında doruğa çıktı. Bunda UDF'nin Özgürlük Sözleşmesi'ni kendi politik programı olarak kabul etmesinin payı büyük oldu. Birkaç yıl gibi kısa bir süre zarfında UDF'ye üye olan örgütlerin sayısı yedi yüzü aştı. UDF yürüyüş, grev, işgal, boykot gibi barışçıl metotlarla politik mücadelesini sürdürdü.

ANC, 16-23 Haziran 1985'te Zambvbia'da gerçekleşen 2. Danışma Konferansı'nda, Morogoro Konfe-ransı'nda alınan kararı onaylayarak silahlı mücadele stratejini büyütme görevini önüne koydu. Ayrıca halk savaşı kavramını programına ekledi. Bu yeni karar, apartheida karşı mücadelenin hem siyasal ze-

minde, hem de askeri düzlemde ilerlemesi gerektiğine ve toplum içinde de meşruluk kazanmasının zorunluluğuna işaret ediyordu.

İlerleyen zamanda ANC, eylemselliklerini her düzlemde güçlendirdi. Bu arada beyaz terör rejimi diğer burjuva devletlerden şiddetlenerek gelen baskılarla karşı karşıya kalıyordu. 1977 yılında BM özellikle silah satışı alanında Güney Afrika'ya ambargo kararı aldı.

ANC, propaganda ve örgütsel çalışmalarını hem Güney Afrika için-

ANC, 16-23 Haziran 1985'te Zambia'da gerçekleşen 2. Danışma Konferansı'nda, Morogoro Konferansı'nda alınan kararı onaylayarak silahlı mücadele stratejini büyütme görevini önüne koydu. Ayrıca halk savaşı kavramını programına ekledi.

de, hem de sürgünde yaşayan Güney Afrikalılarla eşgüdüm içinde Radyo Özgürlük aracılığıyla yaygınlaştı- rıyordu. Siyah sendikal örgütlenme olan COSATU (Güney Afrika Sendikalar Birliği) 1985 yılında kuruldu ve kurulum kurulmaz bir milyon kişi sendikaya üye oldu.

Bu süre zarfında, kitlesel yürüyüşler, genel grevler, beyazlara karşı siyahların boykot çağrısı ve enternasyonel çapta buna gelen destek, beyaz azınlığın iktidarını iyiden iyiye zayıflatıyordu. *Tonwshipsler* (siyah yoksulların kaldığı kenar mahalleler)

rejim tarafından kontrol edilemeyen bölgeler ve kurtuluş hareketinin kalesi olmuştur.

1985 yılından itibaren rejim gücünü yitirmeye başlamıştı ve birçok defa ANC'nin silahlı mücadeleyi bırakması şartıyla Mandela'nın salıverileceğini taahhüt etmişti. Mandela bunu kesinkes reddederken, ANC Mandela'nın özgürlüğü için enternasyonal kampanyasına devam etti. Bu sırada hükümet ile sürgündeki ANC'liler arasında gizli görüşmeler devam etmekteydi.

Yasallık Ve Apartheidin Sona Ermesi

Sonuç olarak, yeni kurulan Güney Afrika hükümeti 1990'da ANC'yi

yasal bir örgüt olarak tanımak ve Nelson Mandela'yı haptiden çıkarmak zorunda kaldı. Hükümet bu kararlarla siyahların ayaklanmasını ve iç savaşı önlemiş oldu. Yasallaştıktan sonra ANC de MK'nın eylemlerini durdurdu. 1991 Temmuz'unda Mandela oybirliği ile ANC'nin yeni başkanı seçildi.

Mandela Güney Afrika hükümeti ile birlikte yeni anayasa yapımı için çalıştı. 1994 yılında ilk defa siyahlar ve beyazların birlikte katıldığı seçimlerde, ANC yüzde 63'lük oy oranı ile birinci parti olurken, Mandela da Güney Afrika'nın ilk siyah başkanı seçildi.

Böylece Güney Afrika'nın yeni tarihsel dönemi başladı.

ANC'nin Kapitalist Güney Afrika ve İşçi Partisi İnşası

Çeviren: Ivana Benario

Güney Afrika Metal İşçileri Ulusal Birliği, Mayıs 1987'de beş sendikanın birleşmesiyle kuruldu. Kendisini Afrika kıtasının en büyük marksist-leninist sendikalarından biri olarak tanımladı. Başlangıçta COSATU bünyesinde faaliyet sürdürdü. NUMSA, ANC iktidarının neoliberal politikalarına, burjuva yozlaşmasına, beyaz tekelci sermaye yanlısı ve işçi sınıfı karşıtı çizgisine tepki olarak, 2013'teki kongresinde aldığı kararla, ANC liderliğindeki ittifakla ve COSATU'yla bağını kopardı. 2014'te örgütlülüğü 340 bin üyeye ulaştı. NUMSA Genel Sekreteri Irvin Jim'in NUMSA üyelerine seslendiği 2018 yılı mesajını kısaltarak yayınlıyoruz. Başlık ile parantez içindeki ve dipnot biçimindeki açıklamalar Marksist Teori tarafından konulmuştur.

(...)

İşçi sınıfının sosyo-ekonomik koşulları, Güney Afrika'daki tüm politik partilerin mevcut politik önderlikleri altında sürekli kötüleşmektedir. Bu bir gerçektir. (...)

StatsSA işsizlik rakamlarını yüzde 27,7 olarak açıklamaktadır, ancak bu rakamlar iş bulma umudunu kestikleri için iş aramaktan vazgeçenleri hesaba katmamaktadır. Bu vazgeçmiş işçileri de eklersek, işsizlik yüzde 36 düzeyindedir ve sonuç olarak 30 milyondan fazla Güney Afrikalı masaya koyacak yiyecekte yoksun berbat bir fakirlik altında yaşamaktadır.

Çalışanlar ise çoğunlukla düşük ücretli ve güvencesizdir. Ama bazıları, Güney Afrika'da ulusal asgari

ücreti, yaşanabilir ücretin oldukça altında olan 3500 Rand¹ olarak saptamakta kararlı görünüyor.(...)

2018'e Taşındığımız Pislik

Şirket kapanmaları ekonomimizin tüm kesimlerini istikrarsızlaştırmaktadır. Bunu, Johnson Control gibi araba üreticilerine bağlı tedarikçiler ve parça üretim işletmelerinde gördük. Bu sanayisizleştirme şu an bizim gerçekliğimizdir. (...)

Neden bu pisliğin içindeyiz? Suçlu COSATU (Güney Afrika Sendikalar Kongresi) ve SACP (Güney Afrika Komünist Partisi) tarafından da desteklenen, ekonomiyi yok eden ve istihdamda kan ağlatan bu politikaları uygulamaya kibirli bir şekilde devam

[1] Rand: Güney Afrika para birimi, 1 ABD doları yaklaşık 12 Rand.

eden ANC (Afrika Ulusal Kongresi) hükümetidir. Şu an çok açık ki, tüm ülkede, Rand'ın güçlenmesinde görüldüğü gibi, beyaz tekelcilerin adayı Cyril Ramaphosa'nın² Güney Afrikalı kapitalistlerin güvenini ve ANC konferansında da zaferi kazanmasının uygun şartları oluşturulmuş durumda.

Hatırlayın, 2013'te NUMSA'nın, ANC liderliğindeki ittifakı³ Jacob Zuma'yı⁴ görevden almaya çağırmasıyla dalga geçilmişti. Thabo Mbeki'den⁵ kurtulup yerine Jacob Zuma'yı koy-

Hatırlayın, 2013'te NUMSA'nın, ANC liderliğindeki ittifakı Jacob Zuma'yı görevden almaya çağırmasıyla dalga geçilmişti. Thabo Mbeki'den kurtulup yerine Jacob Zuma'yı koymak neoliberal programın kırılması yolunda bir sonuç vermemişti.

mak neoliberal programın kırılması yolunda bir sonuç vermemişti. (...)

İttifak ortakları, SACP ve COSATU bu politikacıların yanında yer aldı. Daha kötüsü hala onları savunuyorlar, Nkandla fiyaskosu⁶ sırasında Zuma için yaptıkları gibi onların yanlışlarını aklamaya çalışıyorlar ve ittifaktan kim konuşursa onun fedaisi oluyorlar. 2017'de ANC liderliğinde-

ki ittifakta içe doğru bir patlamaya tanık olduk; çürümüşlüğü içsel olarak taşımının imkanı kalmamıştı, kendi aralarında sürdürdükleri kavga kamuoyuna sıçradı. SACP ve kafadarlarının ittifak içindekiler tarafından tehdit edildiğine tanık olduğumuzda haklı olduğumuz kanıtlandı. (...)

NUMSA, marjinalize edilmiş ve mülksüzleştirilmişlerin ekonomik çıkarları doğrultusunda radikal talepler dile getirdiği için alaya alınmıştı. İttifak, belki de Güney Afrika ekonomisinin yeniden inşasının taslağı olabilecek Özgürlük Sözleşmesi'ni bir kenara bırakmıştı. Bunun yerine, toprak sorununu, kritik öneme sahip temel mülkiyet taleplerini ve ekonominin halk eliyle kontrolünü reddetmeyi tercih ettiler. Bunun yerine, ekonomimizin beyaz tekelci sermayenin elinde kalmasına izin verdiler ve GEAR (Büyüme, İstihdam ve Yeniden Dağıtım) ve NDP (Ulusal Kalkınma Planı) formunda gerici, sağcı, muhafazakar yapısal düzenleme programlarını uygulamaya koydular. NDP üretimi geliştirmiyor veya iş yaratmak için sanayileşme sağlamıyor. İnsanların girişimciler olarak kendi işlerini kendilerinin yaratmalarını istiyorlar, mesela temizlik hizmetleri ve kuaförler açarak. Siyah çoğunluğun erişiminden uzak tutulan bu ülkenin büyük zenginliğine dokunmuyor bunlar. Dönüşmeden kaldığını bildiğimiz iki sektör maden enerjisi ve finans işletmeleri.

[2] ANC öncülüğündeki ANC-COSATU-SACP ittifakı kastediliyor.

[3] Cyril Ramaphosa: 2018'de Güney Afrika'nın apartheid sonrası beşinci devlet başkanı oldu.

[4] Jacob Zuma: Güney Afrika'nın 2009'dan 2018'e değin görevde kalan, yolsuzluk skandalları sonucu istifa eden dördüncü devlet başkanı.

[5] Thabo Mbeki: 1999-2008 arasında Güney Afrika'nın apartheid sonrası ikinci devlet başkanı.

[6] Nkandla fiyaskosu: Zuma'nın devlet kaynaklarından 23 milyon dolarlık usulsüz harcamayla memleketi Nkandla'da kendisine malikane yaptırması olayına atıf yapılıyor.

ANC hükümeti, demokratik bir ülkenin gereği olarak siyah çoğunluğun kalkınma planlarında yer almasını sağlayan bir politik programı, RDP'yi (Yeniden İnşa ve Kalkınma Programı) çöpe attı. İktidar ilişkilerini değiştiren bir tutum içinde bu dönüşüme sadık kalmış olsaydık, ırkçılığın kökünü Güney Afrika'dan kazıyabilirdik. ANC liderliğindeki ittifak ve hükümet, bunun yerine Batı'dan gelen korkunç emperyalist tavsiyeyi, ki bu tavsiyenin Afrika kıtasına neler yaptığı bilinmesine rağmen, dinlemeyi seçti. (...)

Batı, beyaz tekeli sermayenin çıkarı için hizmet etmiştir, devletin rolünün ekonomiye müdahaleyi kapsamadığını ve onun rolünün sadece oyun alanını düzlemek ve özel sektörün kalkınmayı yürütmesine izin vermek olduğunu söylemiştir. (...)

Bu işler ANC hükümetinin, bizi çok derin bir yandaşlık ve yolsuzluk krizine daldıran ihale sistemi tarafından yok edildi. Ulusal hazine milyarlar kaybedildi ve bu hükümet

temel hizmetleri bile sağlayamaz durumda. Hükümetin taşeronlaşma ve zincir sistemini desteklemede başı çektiği ve devlet mallarını elden çıkardığı bu tip bir kalkınmaya NUMSA itiraz etti. Bu tip politikaları çöpe atmadıkları, toprak sorunuyla ilgilenmedikleri, Güney Afrika ekonomisini yeniden yapılandırmadıkları, Güney Afrika madenlerini ulusallaştırıp işçi denetimine vermedikleri ve iş odaklı bir sanayi stratejisinin benimsenmesini sağlamadıkları sürece sosyal bir krizin patlak verebileceği konusunda ANC'yi uyardık. Nüfusumuzun neredeyse yüzde 60'ı yoksulluk içinde yaşamaktadır ve bu sayı her yıl artan oranda yükselmektedir. (...)

NUMSA, ANC'yi uyardığı için COSATU'dan atıldı. Ne için uyarılmıştık: bu politikaların devam etmesi durumunda Güney Afrikalıların öfkesinin yükseleceği ve politik iktidarı Maimane⁷ liderliğindeki, büyük şirketlerin partisi, sömürücü sınıfların politik çizgisindeki ırkçı Demokratik İttifak'a (DI) kaptıracakla-

[7] Mmusi Maimane: Demokratik İttifak adlı sağcı muhafazakar burjuva muhalefet partisinin lideri.

rı konusunda. Tahmin edildiği gibi, tüm metropoller son seçimde Dİ'ye kaybedildi. Diğer rakipler, ANC liderliğindeki ittifakın önderlik eksiklikleriyle uğraşmamasından ve yeter-sizliğinden yararlanarak yükseldiler. Julius Malema⁸, Zuma'nın bir yalaka-sıydı, ama ne zaman ANC'nin politik yönünü sorgulamaya cüret etti, o zaman ANCYL'den (ANC Gençlik Birliği) atıldı ve Ekonomik Özgürlük Savaşçıları'nı (EFF) yaratmak için hoşnutsuzluğu kendi tekeli altında biriktirdi.

Ulusal hazineden mil-yarlar kaybedildi ve bu hükümet temel hizmetleri bile sağlayamaz durumda. Hükümetin taşeronlaşma ve zincir sistemini desteklemede başı çektiği ve devlet mallarını elden çıkardığı bu tip bir kalkınmaya NUMSA itiraz etti.

Gerçekten de mülkiyet sorununu çözmeyi, yerli halkın kendi toprağına sahip olmasını ve kontrol etmesini sağlamayı başaramayan tüm devrimler, baskı ve sömürü saldırılarından ve sömürgeleştirmeden sonra ekonomi, sonunda daima emperyalist güçlerin yararına hizmet eden yolsuzluk ve diktatörlüğün kurbanı olurlar.

Bu, ANC'nin de kaderi oldu. ANC Ulusal Başkanı Gwede Mantashe⁹ en

büyük sorunun yolsuzluk olduğunu kabul etti, ama bunun yayılmasına olanak sağlayan politik çevrenin oluşmasında sorumluluk almayı reddetti. Yolsuzluğu yenebileceklerini, çünkü şimdi Ramaphosa'yla birlikte zengin bir ANC başkanına sahip olduklarını söylemeyi tercih etti. Mantashe iyi bir liderlik örneği veremediklerini ve sadece zenginlerin liderlik yapabileceğini ima ederek, onurlu işçi sınıfı erkek ve kadınlarını aşağılamış ve ANC'nin işçi sınıfını özgürleştirecek hiçbir devrimci programa sahip olmadığını açık etmiştir. (...)

Bu gelişmeler altında 2017 ANC konferansına giderken, "Radikal Ekonomik Dönüşüm" diye büyük bir gürültü koptu. Ancak NUMSA ve ANCYL, ANC Mangaung Konferansı'nı yöneten komisyonlarda ulusallaştırma tartışmasını kazanmıştı, ama önerge ANC önderliği tarafından gündem dışı tutulması için tek taraflı şekilde değiştirildi. Bu noktada, ANC içinde yoksul ve işçi sınıfı yanlısı gündemlerin demokratik süreçlerden ilerletilmesine dair inancımızı yitirmeye başladık.

2017 Konferansı'ndaki radikal ekonomik önergelere rağmen, ANC'nin radikal ekonomik dönüşümün peşinden gitmeyeceği açıktır ve buna inanan bir NUMSA üyesi "*usenga inkunzi*"dir (boğayı sağmaktadır). Merkez Bankası'nın ulusallaştırılması ve toprağın kamulaştırılması kitle desteğini harekete geçirmek için dillerde dolaştı, ama aslında önergelerin hiçbirini gerçek-

[8] Julius Malema: 2008'den 2012'ye kadar ANC Gençlik Birliği lideriydi, daha sonra Ekonomik Özgürlük Savaşçıları adlı hareketi kurdu, Zuma'yı destekledi.

[9] Gwede Mantashe: SACP eski başkanı ve ANC eski genel sekreteri, 2017 sonuna kadar da ANC ulusal başkanı. Ramaphosa tarafından mineral kaynaklar bakanı olarak atandı.

leştirmeye dönük bir bağlayıcılık olmadığına dair beyaz tekeli sermayeye garanti verilerek bu sözler hemen bastırıldı.

ANC tarafından bir radikal ekonomik dönüşüm olmayacak, çünkü beyaz tekeli sermaye ile ekonominin ve toprağın sahipliği ve kontrolü konusundaki anlaşmayla ANC tarafından 1994'te satılmıştı. Bu anlaşma Ramaphosa ve Rolf Meyer¹⁰ tarafından müzakere edilmişti. Sınıfını arkasında bırakan bir işçi önderi ile gurur duymamız mı gerekiyor? O günden beri Ramaphosa zenginleşmekle meşgul, kişisel serveti yerleşmesine yardımcı olduğu politik ortamla mümkün oldu. Beyaz tekeli sermaye birikiminin egemenliğinin devamı için bir hizmetkara dönüştü. NUMSA saflarında Ramaphosa'nın beyaz tekeli sermayenin çıkarlarını temsil ettiğiyle ilgili bir kafa karışıklığı olmamalıdır. Ekonominin tüm sektörlerinde uzantılara sahip kanlı bir milyarderdur o. Açgözlü bir kapitalist, Güney Afrika'nın Trump'ıdır. Ramaphosa'nın Lonmin'de yönetici olduğunu ve polisi şiddetle müdahale için çağırdığında Marikana'da yasal grev haklarını kullanan işçilerin katledilmesine yol açtığını unutmayacağız. (...)

Ramaphosa'nın maden oligarşisi saflarına geçişi sağlandı ve şimdi Güney Afrika'da beyaz tekeli sermayenin bir birikim stratejisi olarak siyah emeğinin aşırı sömürsü olan ırkçı ücretlendirmenin yürütücülüğünü yapmaktadır. Milyarder Ramaphosa ve onun NEDLAC'taki (Ulusal Ekonomik Kalkınma ve Emek Kon-

seyi) satılık işbirlikçileri, saatlik 20 ve aylık 3500 Rand'lık ulusal asgari ücret ile işçileri aşağılamaktadırlar. Bu aylık 12500 Rand'lık bir ücret için mücadele ederken Marikana'da devlet tarafından katledilen işçilere bir hakarettir.

İttifak partnerlerinin mazeretleri artık tolere edilemez. Ulusal Demokratik Devrim ertelenmedi, tamamen terk edildi. Tüm bir jenerasyon devrimci bir programdan yoksun yetişti, "özgür doğanlar" efsanesi fakirliğe köle edildi. SACP önderliği işçi sı-

NUMSA saflarında Ramaphosa'nın beyaz tekeli sermayenin çıkarlarını temsil ettiğiyle ilgili bir kafa karışıklığı olmamalıdır. Ekonominin tüm sektörlerinde uzantılara sahip kanlı bir milyarderdur o. Açgözlü bir kapitalist, Güney Afrika'nın Trump'ıdır.

nı ve işçiler için bir gelecek vizyonundan yoksun yalpalamaktadır. SACP liderleri kapitalist milyarder Ramaphosa'yı ANC ve ülke başkanlığı için desteklemeye karar verdiler. Bunun işçi sınıfının çıkarıyla hiçbir alakası yok, bu liderler bir sonraki köşeyi dönme treninde kendilerine parlamento için bilet ayırtıyorlar. Zuma bu ihanete, bu liderleri NEC'deki (ANC Ulusal Yürütme Komitesi) pozisyonlarından alarak karşılık verdi ve son hamlesi de SACP lideri Blade

[10] Rolf Meyer: Apartheid rejiminin eski adalet bakanı, apartheid sona ererken baş müzakereci.

Nzimande'nin¹¹ kabineden çıkarılmasıydı. Zuma'ya karşı son kurusıkı meydan okuyuşları işçi sınıfı çıkarlarına duydukları ani bir ilgiden kaynaklanmamaktadır, aksine Ramaphosa'ya kendilerinin uygunluklarını göstermek için işçi sınıfını bir kez daha satışı giriştikleri bir şovdur.

Gerçekten de, ANC'nin iki kanadı da kapitalist çıkarlara hizmet etmektedir. (...)

Ramaphosa ve Enoch Ngodongwana'nın başkanlık ettiği ANC Ekonomik Dönüşüm Komitesi, Özgürlük

Madenleri işçi kontrolü altında olacak şekilde ulusallaştırırsak, mineralleri çeşitlendirir ve endüstriyelendirsek ücretsiz ve zorunlu eğitim için gerekli paraya sahip oluruz. Ama Ramaphosa kendi maden oligarşisinin çıkarlarına dokunmaya cesaret edemez.

Sözleşmesi'ni uygulamayı asla onaylamayacak; ekonominin ana ağırlık noktalarını ulusallaştırmayacak, tüm maden ve minerallerimizi işçi kontrolüne vermeyecek ve iş odaklı bir sanayileşme stratejisi ortaya koymayacaklar. Anayasadaki mülkiyet maddesini asla geri çekmeyecekler ve toprağı tazminatsız kamulaştırmayı ve devlet eline alıp işçi kontrolüne vermeyi asla onaylamayacaklar. (...)

GEAR ve NDP'nin yıkım politikalarından vazgeçmeyecekler. 2017'nin başında Pravin Gordon¹² eşliğinde Ramaphosa, küresel kapitalist liderlere ANC'nin kemer sıkma politikalarını yürütme ve devam ettirme sözünü vermek için Davos'a Dünya Ekonomik Forumu'na gitti.

Bu yeni bir şey değil, GEAR hep tasarruf politikalarını uygulamakla ilgili bir programdı. Hemşirelik, tarım, öğretmen yetiştirme okullarının kapanmasını şart koşan bir kemer sıkmayı dayattılar. Yoksul köylerdeki sulama sistemlerini kapattılar ve devlet destekli tarım sektörünü yok ettiler. Belediye sınırlarını yeniden belirleme süreciyle yoksul belediyeleri birleştirdiler ve bütçe ödeneklerini kısıtılar. Böylece çoğu işçi sınıfı topluluğu anlamlı bir kalkınma planından yoksun kaldı ve hayalet şehirlere terk edildi, kırsal köyler ise fakir bir yaşama mahkum edildi.

Tüm yozlaşmış devlet işletmelerinin yönetimlerinin değiştirilmesi ve emekçilerin de bu yönetimlerde temsil edilmesi gerektiğine hemfikir olmayacaklar. Taşeronlardan kurtulmayı, tüm boş pozisyonları doldurmayı ve kamu sektöründe devletin hizmet kapasitesini artırmak için daha fazla iş yaratmayı kabul etmeyecekler. Merkez Bankası'nı ulusallaştırmayı, Merkez Bankası'nın sadece beyaz zenginliğini korumak amacıyla istihdamı yok eden yüksek faiz oranlarını sürdüren enflasyon hedefi belirleme politikasını değiştirmeyi düşünmeyecekler. IMF'ye,

[11] Blade Nzimande: 1998'den beri SACP genel sekreteri, Zuma'nın ve şimdi Ramaphosa'nın destekçisi, ulaştırma bakanı.

[12] Pravin Gordon: Ramaphosa'nın kamu işletmeleri bakanı.

Dünya Bankası'na, Dünya Ticaret Örgütü'ne hizmet etmekten uzaklaşmayacaklar. Trevor Manuel¹³, Tito Mboweni¹⁴ ve Pravin Gordon tarafından desteklenmiş olan Mbeki'nin tasarruf önlemleri ve özelleştirme mirasını kırmayacaklar.

Taleplerimiz

NUMSA, ANC ve Ramaphosa'yı doğan her çocuğa ücretsiz ve zorunlu eğitimin cesurca arkasında durmaya çağırır, çünkü eğitim özgür bir toplumun anahtarıdır. Bu ancak Güney Afrika hükümeti zenginleri vergilendirirse mümkün olur; fakat bunun yerine, Trevor Manuel'in ekonomi bakanı olarak görev yaptığı dönemde şirket vergileri yüzde 48'den yüzde 28'e indirildi. Madenleri işçi kontrolü altında olacak şekilde ulusallaştırsak, mineralleri çeşitlendirir ve endüstriyelendirsek ücretsiz ve zorunlu eğitim için gerekli paraya sahip oluruz. Ama Ramaphosa kendi maden oligarşisinin çıkarlarına dokunmaya cesaret edemez.

NUMSA, ANC hükümetinden mantıksız harcamalara ve Nükleer Anlaşma'ya son vermesini talep etmektedir. Medup, Khusile, Ngula'dan elde edilen yeterli elektrik kapasitesine sahibiz. Bunun yerine ve daha acil olarak, Eskom'daki (devlete bağlı elektrik şirketi) sorunlar düzeltilmelidir ki tesis toplumu ve ekonomiyi elektriklendirecek rekabet edebilir bir elektrik fiyatına erişebilsin. Tüm Eskom yönetimi ve tüm diğer SOES (devlet işletmeleri) yönetimleri gö-

revden alınmalı ve hükümet, iş dünyası, emekçiler ve sivil toplumdan temsilcilerin olduğu istikrarlı bir yönetimle yer değiştirmelidir.

Yeni yönetimin ilk görevi, yetkili, nitelikli ve vasıflı bir CEO görevlendirmek olmalıdır. Madencilik şirketlerine devredilen tüm Eskom kömür ocakları geri alınmalı ve diğerleri de Eskom'a kaliteli ve ucuz kömür tedarik etmeleri için kamulaştırılmalıdır. Eskom, ucuz elektrik enerjisini ekonomiye sunma ve topluma elektrik ulaştırma esas görevlerine geri dön-

Ulusal asgari ücret talebimizde kararlı durmalıyız, ancak bu kararlılığımız, önerilen apartheid sömürge ücretinin omurgasını kırmalı, siyah ve Afrikalı emeğinin aşırı sömürülmesiyle elde edilen ırkçı kapitalist birikim stratejisini devam ettirmemelidir.

melidir. Bu, ancak Eskom'un ticarileştirilmesinden uzaklaşmakla mümkün olabilir. Ayrıca NERSA (Güney Afrika Ulusal Enerji Düzenleyicisi), yüzde beş nedeniyle olumsuz etkilenen meslekler yüzünden zarar gören birçok şirketten dolayı ele alınmalı ve yeniden yapılandırılmalıdır.

NUMSA üyeleri ve SAFTU'daki (Güney Afrika Sendikalar Federasyonu) tüm çalışanlar, ulusal grev için

[13] Trevor Manuel: 1996'dan 2014'e kadar çeşitli bakanlıklarda bulunan ANC yöneticisi.

[14] Tito Mboweni: Ramaphosa'nın maliye bakanı, mali sermaye patronu ve Goldman Sachs'ın uluslararası danışmanı.

hazırlanmalı ve işçilere yapılan saldırılara karşı savaşmak için 2018'de her yönden hazır olmalıydılar.

İşçi bulma şirketlerini tek seferde ve herkes için yasaklamalıyız. Bir saati 20 Rand'lık veya aylığı 3500 Rand'lık asgari ücrete karşı 12500 Rand'lık taleple mücadele eden Marikana'da katliama uğramış işçileri onurlandırmalıyız.

Ulusal asgari ücret talebimizde kararlı durmalıyız, ancak bu kararlılığımız, önerilen apartheid sömürge ücretinin omurgasını kırmalı, siyah ve

İşçi Partisi, geçmişte Plan-M olarak adlandırdığımız halk iktidarı örgütlenmesinin inşasındaki temel noktalara geri dönmelidir. NUMSA, Birleşik Cephe ve İşçi Partisi, kapı kapı, sokak sokak gezerek, her hane ile ilgili bilgi toplanan bir kampanya başlatmalıdır.

Afrikalı emeğinin aşırı sömürülmesi yoluyla elde edilen ırkçı kapitalist birikim stratejisini devam ettirmemelidir. NUMSA, bir başlangıç noktası olarak, işçilerin şu anda 12500 Rand'lık bir ulusal asgari ücret almaları ve tüm işverenlerin merkezi toplu pazarlık yoluyla müzakereye katılmalarının zorunlu kılınmasını talep etmektedir.

Ramaphosa, grev hakkını kısıtlamak için NEDLAC'ta hem siyasi hem de iş dünyasındaki pozisyonunu kullanarak bir gündem oluşturmaya

çalışıyor. İşçilerin greve başlamadan önce oy kullanmalarını gerektiren bir apartheid uygulamasını geri getirmek istiyor. Zamanında bunu yenmiştik ve şimdi tekrar üstesinden geleceğiz. Kitlemel eylemleri körüklemeye hazır olmalıyız, bu uygulamaya anayasal hakkımıza yönelik bir saldırı olduğu gerekçesiyle mahkemede de itiraz edeceğiz. Bu tür eylemler, Ramaphosa ve ANC liderliğinin anti-işçi ve anti-sendikacı olduğunu kanıtıyor. Grev hakkınızı savunun. Dİ'nin bu gerici gündemin tamamen arkasında olduğunu biliyoruz; bu nedenle üyelerimizin nasıl aklının karıştığını ve nasıl Dİ'ye oy verdiğini veya neden EFF gibi devrimci olduğunu iddia eden bir siyasi partinin Dİ ile işbirliği yaptığını asla anlamayacağız.

İşçi Partisi'nin İnşası

İşçi sınıfına devam eden ihaneti kabul edemiyoruz. NUMSA olarak, Birleşik Cephe'ye öncülük etmiş, işçiler için hem bir mızrak hem de bir kalkan olan yeni bir federasyonu, SAFTU'yu kurmuştuk. Ve şimdi ileriye doğru ilerliyoruz; ekonomik istismarı, yoksulluğu, işsizliği ve eşitsizliği sona erdirmek için kendi hayat süremiz içinde elde edeceğimiz bir sosyalizmi talep eden bir İşçi Partisi kurmaya karar verdik. Aralık 2017'de NUMSA Merkez Komitesi, yapıları bir araya getirmek için yaptığımız çalışmayı takdirle karşıladı ve 2018'de İşçi Partisi'nin kurulmasını destekledi. Bu yıl İşçi Partisi'ni resmi olarak kaydettirmekle kalmayacağız, ancak size aşağıdaki ayrıntıları da belirteceğiz:

a) İşçi Partisi adı ve katılım ücreti bildirilecektir.

b) Tüzüğü çok yakında açıklanacaktır.

c) Ulusal çekirdeği tanıtılacaktır. İşçi Partisi'nin NUMSA'dan tamamen ayrı olacağını unutmayın. NUMSA, İşçi Partisi'nin oluşumunu destekleyen bağımsız, işçi kontrolündeki bir sendika olarak kalacaktır.

d) Çok yakında İşçi Partisi'nin bir temsilciliği için kaç üye gerektiğini duyuracağız.

e) Tişörtler yoluyla sembolünü açıklayacağız ve üyelerimizi İşçi Partisi kurmak için gönüllü olmaya ve maddi katkılar sağlamaya davet edeceğiz. Kapitalizmin mevcut sömürücü sistemine meydan okuyan bir Sosyalist Devrimci İşçi Partisi, kapitalist sınıf tarafından finanse edilmeyecektir.

Parti, NUMSA ve SAFTU üyeleri ve genel olarak işçi sınıfı için çalışacak ve onları destekleyecektir. İşçi sınıfının sefaletiyle başa çıkmak için kurulan bir parti net politikalara sahip olmalıdır. Üç kişiden birinin işsiz olması durumu kesinlikle kabul edilemez. Şirketler kapanırken onların yanında duran siyasetçiler işçi sınıfının dostu değildir. İşçi sınıfı neden iş olanaklarını yok ederek onu yoksulluğa iten politikaları savunan iktidar partilerine oy vermek zorunda kalsın? (...)

2017 yılı sona ererken, NUMSA'nın tüm dokuz bölgesini, küçülmeye giden ve tesislerini kapatan şirketlerin bir listesini bize vermeye çağırdık. Resim son dere-

ce kasvetli görünüyor. Bu, insanlarımızın umutsuzluğa ve çaresizliğe sürüklenmesine yol açan bir saatli bomba. Halkımızın ihtiyaçlarını karşılayan bir sanayi politikasını savunarak üretim kapasitemizi ve işlerimizi korumak zorundayız.

Eşitsizlik ulusal bir krizdir, Güney Afrika dünyada eşitsizliğin en çok olduğu ulustur. 40 milyondan fazla Güney Afrikalının yiyecek bir şeyi yok. NUMSA ve SAFTU üyeleri bunun sadece bir sayı olmadığını biliyorlar; bunlar, ne yiyeceğinin gün-

İşçi Partisi'nin oluşumuna olan desteğimizin, işçi sınıfı çıkarlarının siyasi temsilini güvence altına almak için olduğuna emin olun. NUMSA, Güney Afrika'nın en büyük sendikası, işçiler tarafından kontrol edilmektedir ve böyle de kalmaya niyetlidir.

lük mücadelesine kapılan halkımız, çocuklarımız, annelerimiz ve babalarımızdır. İş olanaklarımız şanslılar, ama yarın kırpılma sırası bizde olabilir. Artık ANC'ye üyelerimizin hayatları konusunda güvenemeyiz. Bir duruş sergileyip, işçiler için, onların çalışma hakları ve devletin iş garantisi vermesini talep etme hakları için savaşıma zamanı geldi.

Bahsettiğimiz İşçi Partisi, geçmişte Plan-M¹⁵ olarak adlandırdığımız

[15] Plan-M: Mandela'nın ANC'yi yeraltı örgütlenmesine hazırlamak için 1953'te önerdiği plana atıf yapıyor.

halk iktidarı örgütlenmesinin inşasındaki temel noktalara geri dönmelidir. NUMSA, Birleşik Cephe ve İşçi Partisi, kapı kapı, sokak sokak gezerek, her haneyle ilgili bilgi toplanan bir kampanya başlatmalıdır. NUMSA ve SAFTU'nun her bir üyesi bunu sokaklarında yapmış olsaydı, topluluklarımız ve onların ihtiyaçları hakkında detaylı bir bilgiye sahip olurduk. İşçi Partisi aktivistlerinin, insanların demokratik bir şekilde sorunlarının çözümüyle ilgili ne yapılması gerektiğine dair önerilerini dinlemek için ve herkesin yiyecek bir şeyi ve bir yeri olduğundan emin olunmasını sağlayacak çözümlerin bulunması için topluluklar içinde genel toplantılar düzenlemesi gerekecek. Sokak ve bölge komitelerinin görevi ve misyonu, suçları sona erdirmek, gu-

rur, haysiyet ve umudu topluluklarımızda yeniden tesis etmek olacaktır. Apartheid ve Milliyetçi Parti ile savaşıyorken topluluk örgütlenmesinin bu biçimi geçmişte vardı ve kendi topluluklarında aktivist olmaya gönüllü olan sendikacılar bu çabaların başarısı için hayati önem taşımaktadır. Bu, bugünkü oportünist kiralama kültürüyle yığınları stadyumlara doldurmaktan ve hala onları 8 Ocak'taki ANC açıklamasına kadar yoksulluk mağduru kılmaktan farklıdır.

İşçi Partisi'nin, genç erkek ve kadınlardan oluşan dürüst bir liderliğe ihtiyacı olacak. Biz, kadınları ezen, işyerinde, evde ve toplumda onlara tepeden bakan ataerkilliğe karşı savaşmak zorundayız. İşçi Partisi ve hem NUMSA hem de SAFTU, kadınların erkeklerle eşitliğinin mücadelesini vermeli, kadınların aktif katılımını ve yapılarda ve önderlik pozisyonlarında yer almalarını desteklemelidir. (...)

Yapılması Gereken

(...)

2013'te ANC liderliğindeki ittifak tarafından yüz üstü bırakılan NUMSA, Özel Ulusal Kongresi'nde, İşçi Partisi'ni oluşturmanın yapıtaşlarını dizme anlamına gelecek olan sosyalizm iddialı bir hareket inşa ederek, işçi sınıfının kendisini, kendisi için sınıf olarak örgütlenmesinin zamanının geldiğini kararlaştırdı. Bu, 2016 NUMSA Ulusal Kongresi'nde de kararlaştırılmış ve onaylanmıştır: "Aslında biliyoruz ki, bizim sendikamız, işçiler için hem kalkan hem de mızrak olacak İşçi Partisi'ni oluşturmak için katalizör olma kararına, işçi sınıfının

devrimci bilincini yükseltmeye, yoksulluk, çocuklara ve kadınlara yönelik şiddet ve istismar, eşitsizlikler ve işsizlik, ekonomik olarak marjinalleşme, siyah ve Afrikalı çoğunluk için toprak açlığı olarak türeyen tüm sosyal hastalıklara ve kapitalizme karşı mücadelelere girişmeye bağlı kalarak niyetini dürüstçe ve doğru olarak ilan etmiştir.”

İşçi Partisi'nin oluşumuna olan desteğimizin, işçi sınıfı çıkarlarının siyasi temsilini güvence altına almak için olduğuna emin olun. NUMSA, Güney Afrika'nın en büyük sendikası, işçiler tarafından kontrol edilmektedir ve böyle de kalmaya niyetlidir. Politik bir parti olma niyetinde değiliz. Bu girişime saldırmaya devam edenler var, çünkü doğuracağı şeylerden korkuyorlar. (...) Nihayetinde kurulduğunda bu İşçi Partisi, NUMSA'dan tamamen ayrı, sokaklarda işçiler ve yoksullarla birlikte olacak.

2018'de NUMSA'yı inşa ediyoruz ve işçilere yönelik herhangi bir saldırıya karşı direnmek ve saldırıları reddetmek için mücadeleciler bir dev olarak büyümeye devam ediyoruz. (...)

Aynı zamanda Birleşik Cephe'yi inşa etmeye ve güçlendirmeye devam edeceğiz ve İşçi Partisi'ni başlatacağız. Misyonu ve görevi kapitalizmi devirip kapitalizmin açgözlülüğünü parçalayacak bir sistem, ki bu sistem sosyalizmdir, kurmak olan devrimci bir İşçi Partisi'ne katılmak isteyen herkes bunu yapmakta özgürdür. NUMSA İşçi Partisi'ni inşa etme girişiminin bir parçasıdır, ancak üyelik isteğe bağlıdır. NUMSA, siyasi bağları ne olursa olsun tüm işçileri

örgütlemeye adanmıştır. Son derece dikkatli olmalı ve siyasi bağları ne olursa olsun tüm işçiler için bir yuva olan NUMSA'daki birliği kısıncı korumalıyız. Oportünistlerin saflarımızda karışıklık yaratmalarına ve işleri bu devrimci göreve saldırmak olanların başarılı olmalarına izin vermemeliyiz.

Aralık 2016'da NUMSA 10. Ulusal Kongresi'nin kapanışında, NUMSA Başkanı Andrew Chirwa, konu hakkında, alternatif bir İşçi Partisi kurma konusundaki bu önem-

NUMSA Başkanı Andrew Chirwa, alternatif bir İşçi Partisi kurma konusundaki bu önemli ama zorlu yolculuktan ve Güney Afrika'da bir sosyalist cumhuriyet için işçilerin kapitalizme karşı sınıf mücadelesini sürdürme ihtiyacından bahsediyordu.

li ama zorlu yolculuktan ve Güney Afrika'da bir sosyalist cumhuriyet için işçilerin kapitalizme karşı mücadelesini sürdürme ihtiyacından bahsediyordu:

“İşçi sınıfının, kendi kurtarıcıları, kendi efendileri olmaları için devrimci mücadeleyi örgütlemekten başka alternatifini yoktur. Bu muazzam devrimci görevi üstlenmekten başka seçeneğimiz yok. Alternatifleri kalıcı sefalet, yoksulluk, işsizlik ve acı veren aşırı eşitsizliklerdir. Bütün bunlar elbette, işçi sınıfının çoğunlu-

ğunu acımasız, acılı ve kısa ömürlere götürür. Güney Afrika'da sosyalizm mücadelesine öncülük etmek için devrimci öncü kitle partisini yaratmalıyız. Alternatif, kapitalizmin devam eden vahşiliği, barbarlığı ve iç savaşlardır.”

2018'de muzaffer olalım. Sizi, NUMSA'nın zamanının geldiğini ve onun zamanının gelişini bir İşçi Partisi biçiminde gelişen bir işçi sınıfı devrimci hareketine dönüştürmenin acil ihtiyacını daha iyi anlatan Lenin'in "Ne Yapmalı? Dogmatizm ve 'Eleştiri Özgürlüğü'"nden (1901) bir alıntıyla baş başa bırakayım.

“Kaynaşmış bir grup halinde, sarp ve zorlu bir yolda, birbirimizin ellerine sıkı sıkıya sarılmış olarak ilerliyoruz. Düşman tarafından her yandan sarılmış durumdayız ve bunların ateşi altında hemen hemen hiç durmadan ilerlemek zorundayız. Özgürce benimsediğimiz bir kararla, düşmanla savaşmak amacıyla, daha başında kendimizi tek başına bir grup olarak ayırdığımız için ve uz-

laşma yolu yerine mücadele yolunu seçmiş olduğumuz için, bizi suçlayan kimselerin bulunduğu yakınımızdaki bataklığa çekilmemek amacıyla birleşmiş bulunuyoruz. Ve şimdi aramızdan bazıları şöyle bağırma başlıyorlar: gelin bataklığa gidelim! Ve onları ayıplamaya başladığımız zaman da, karşılıkları şu oluyor: ne geri insanlarsınız! Sizi daha iyi bir yola çağırma özgürlüğünü bize tanımamaktan utanmıyor musunuz? Evet beyler! Yalnızca bizi çağırmakta değil, istediğiniz yere, hatta bataklığa bile gitmekte özgürsünüz. Aslında bize göre sizin gerçek yeriniz batakluktur, oraya ulaşmanız için size her türlü yardımı yapmaya da hazırız. Yeter ki ellerimizi bırakın, yakamıza yapışmayın ve o büyük özgürlük sözcüğünü kirletmeyin, çünkü biz de dediğimiz yere gitmekte özgürüz, yalnızca bataklığa karşı değil, yüzlerini bataklığa doğru çevirenlere karşı da savaşmakta özgürüz!”

Viva NUMSA Viva!

